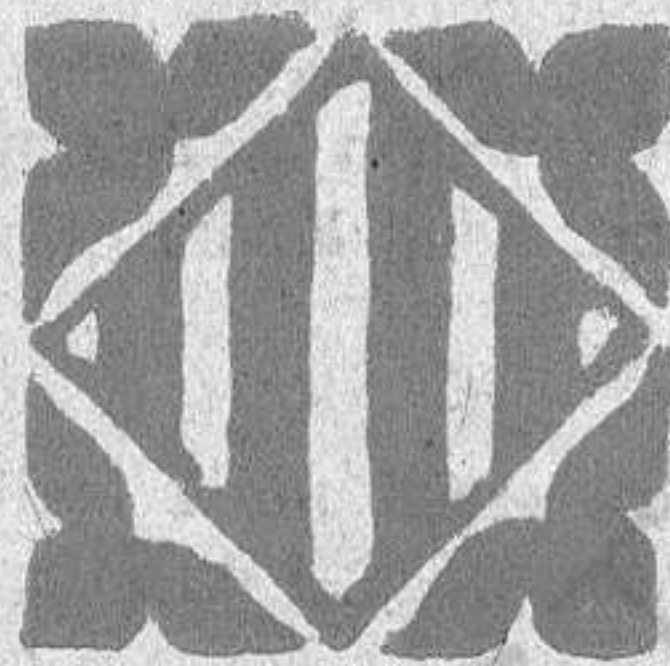

QUADERNS

D'ESTUDIS POLITICS, ECONOMICS I SOCIALS

Número 24

Maig-Juny 1947

SUMARI

L'actualitat política

Dirigisme - Planificació - Llibertat

Historia interna d'una historia espiritual

La utopia i les experiències

A propòsit de la " Historia de Catalunya "

Una interessant evolució dins de Catalunya :

En favor d'una enquesta

Responsabilitats i depuracions

Una equivocació lamentable

Fora de la comunitat catalana

Rèplica

De la mort de Francesc Cambò

Cartes de Lectors

**

Manuel Serra i Moret

Carles Cardó

J. Ma. Corredor

Ferran Soldevila

Carles Fontseré

D. D. Montserrat

Emili Vigo

Eugeni Xammar

Domènec Montagut

INFORMACIONS I COMENTARIS

◆ Els milions dels sindicats verticals

◆ El sentiment com a política internacional

◆ Franco a Catalunya ◆ El projecte Marshall i Espanya

◆ El llibre del Dr. Trueta i la crítica anglesa

◆ Els Jocs Florals d'enguany ◆ La Unió Postal Universal i Franco

◆ Tres conferències a Peppinyà

XVIIe Cartell de Premis de l'Institut d'Estudis Catalans

Llibres i Revistes : Les Valls d'Andorra *per* Bonaventura Riberaigua ;
La petita historia *per* Alejandro Lerox ; Revista de Catalunya.

Anecdolari Peninsular. (Abril i Maig 1947.)

Preu : 30 Frs.

QUADERNS

D'ESTUDIS POLITICS ECONOMICS I SOCIALS

REVISTA MENSUAL

Redaccio i Administracio : C. Ramon Llull, 15 - Perpinyà - Telèfon 47.33

QUADERNS és una tribuna oberta a totes les opinions, no adscrit ni contrari a cap partit o tendència i si únicament al servei de les causes de Catalunya i de la llibertat.

QUADERNS no desfigura els fets ni deforma les informacions; no pretén tenir sempre raó, ni condemna res gratuïtament. És un esforç a la recerca de la veritat, la raó i la justícia.

QUADERNS no és cap empresa comercial ni el fruit de cap mecenatge. Viu del concurs dels seus lectors i a tots ells prega, i de tots ells espera, una ajuda eficaç i intensificada.

QUADERNS en els 24 números publicats fins ara, ha reunit la col·laboració d'una cinquantena de firmes catalanes, entre les quals es compten destacades personalitats i nous valors.

QUADERNS es proposa eixamplar encara el nombre dels seus col·laboradors, ampliar les seves informacions i millorar la seva presentació i per això us demana que contribuïu a la seva difusió.

Aboneu-vos, doncs, a QUADERNS i pregueu als vostres amics que també s'hi abonin

QUADERNS es troba ja arreu del món on hi ha un nucli de catalans i també a l'interior de Catalunya, malgrat les dificultats actuals.

A França, podeu rebre **QUADERNS** a domicili, enviant l'import de 32 francs per gir postal a :

F. Cuito - 15, Rue Ramon Llull - Perpignan
C. Chèques Postaux : n° 534-25 Montpellier

NOTES

ERRATUM : A la pàgina 28 d'aquest número, la línia 25 de la primera columna que comença : « fer força de . . . », ha de dir : «fet. Transposeu a França el crim d'un Ignacio ».

- Persistint les dificultats d'impremta ens veiem obligats encara a datar aquest número de dos mesos. Esperem que els nostres lectors es voldran fer càrrec de les circumstàncies que ens obliguen a aquest retard. Sense augment de preu aquest número consta de 48 pàgines de text.
- S'autoritza la reproducció total o parcial dels textos del present número de **QUADERNS** i s'agrairà la indicació de la seva procedència.
- Del contingut i opinions de cada article en són responsables els respectius autors.
- No es retornen els originals, es publiquin o no.
- Per no disposar dels accents greus i aguts sobre les lletres i, o, u, hem decidit substituir aquests signes ortogràfics per l'accent circumflex. Esperem que els nostres lectors voldran excusar aquesta deficiència obligada per les circumstàncies.

QUADERNS

D'ESTUDIS POLITICS, ECONOMICS I SOCIALS

Número 24

Perpinya, carrer Ramon Llull, 15

Maig-Juny 1947

L'ACTUALITAT POLITICA

EL GOVERN DE LA REPUBLICA EN ELS PLANS INTERIOR I EXTERIOR. — LA CONJUNTURA INTERNACIONAL NO DEL TOT FAVORABLE. — SANCIONS ECONOMIQUES? — EL PLAN MARSHALL I ESPANYA. — LA DESVINCULACIÓ DE LA GENERALITAT AMB LA RESISTENCIA, ENCARA. — EL VIATGE DE FRANCO. — EL « REFERENDUM » FRANQUISTA.

Acabàvem la nostra crònica anterior sobre l'actualitat política amb un post-scriptum que contenia algunes remarques més aviat poc optimistes. Perdura aquesta impressió o cal rectificar-la? Heus-ací la primera qüestió que voldriem contestar avui.

Quant a l'estat d'esperit de la massa republicana, no es pot dir que el sentiment hagi canviat gaire. Si en tot cas canvi hi ha, és més cap el recruament de l'escepticisme que no pas cap a l'eufòria. Hom no veu gaire més claror ara que abans. I el temps passa i la reserva de paciència s'esgota, per bé que sigui tan enorme en el cor infinitament credul del refugiat.

Els cercles que en direm responsables, aquells pròxims als governs, troben exagerat el descoratjament, ho han trobat sempre, potser perquè creuen que un dels primers deures és aguantar la moral del refugiat, deure que no sempre ha estat acomplert amb molta eficàcia. Tenen aquesta vegada raons per a fonamentar aquesta posició? En tenen, un poc aleatòries sens dubte, però raons en fi dignes d'ésser preses en consideració, com anem a analitzar.

Diguem primerament que les negociacions entre republicans i monàrquics han reprès. El mateix missatger que després dels primers contactes arran de la constitució del govern Llopis, s'esquivava i passava de llarg per París, s'hi ha aturat més tard i ha parlat una, dues i més vegades amb representants autoritzats dels partits i del govern. No hi ha hagut acord, però tampoc s'ha exterior-

ritzat desacord. Les converses, momentàniament suspeses, han de continuar. I segons la frase tradicional i consagrada, les que han tingut lloc han transcorregut en una atmosfera de gran cordialitat.

Valgui el que valgui aquest resultat, per a nosaltres massa tardà, en un pla que podem dir-ne interior, més reconfortant ens apareix el que presenta el pla exterior que és aquell del qual principalment n'esperem la solució. Aquí les informacions que es posseeixen indiquen que el problema espanyol no ha estat deixat de banda, que és viu en l'ànim de molts governs i segueix damunt la taula internacional.

Segons el que diuen els sondeigs efectuats, hom pot esperar que el nostre plet sigui de nou tractat en el Consell de Seguretat, el pròxim mes de juliol, o en l'Assemblea, pel setembre. Qualsevol nació amiga del govern republicà pot ressuscitar-lo, com ho pot fer d'autoritat el propi president del primer d'aquells organismes, senyor Parodi, delegat francès, en qui hem tingut sempre, com en tota l'acció francesa, un recolzament intel·ligent i sincer. El que no convé és que aquesta vegada l'amic sigui un delegat polonès o un altre de la mateixa mena, per allò que hi ha amistats funestes. Creiem saber que es treballa per tal que l'error de l'altre cop no es repeteixi.

Ningú no pot assegurar a l'hora d'escriure aquestes línies que el falaguer anunci es realitzi. L'atenció de les nacions és cridada

cap a altres problemes més urgents que el nostre, des del llur punt de vista.

Hi ha primer la roent qüestió de Palestina, que no té relació directa amb la nostra i que només la pot perjudicar en el sentit d'ocupar l'interès internacional amb preferència al plet nostre; hi ha després l'afer d'Hongria, de Bulgària, d'Àustria i de tot el centre europeu, tal com l'han agreujat els intents nordamericans i soviètics, enfrontant-se en aquestes terres creadores de guerres i conflictes, afer aquest, consignem-ho sense aprofundir-ho per avui, que ja afecta més directament el nostre i no pas, probablement, amb influència favorable; hi ha, en fi, una situació nova en el continent americà, amb la posició pro-Franco decididament presa per l'Argentina, la qual no deixa de modificar la d'algunes Repúbliques veïnes, especialment Xile i Bolívia.

Aquesta novetat va prenent una certa amplada i preocupa fortament el Govern dels Estats Units defensor de la política de la unitat del Continent, sota la seva ègida. L'Argentina marca cada dia més la tendència a independentitzar-se de la direcció nordamericana, encoratjada per la conjuntura econòmica que li és en aquest moment excepcionalment favorable. Voldran el senyor Truman i el seu govern jugar fort a favor nostre, davant d'aquesta situació delicada que el govern Peron li ha creat?

Senyalem en aquest punt el viatge de l'esposa del President argentí a Espanya i la rebuda apoteòsica — aquest cop el mot no és excessiu — que li ha estat tributada, així com les mostres d'amistat dels dos pobles i dels dos règims, cosa més important, que amb aquesta circumstància s'ha manifestat. L'exageració ridícula i provinciana de l'Espanya franquista no ens ha d'amagar la significació del fet. L'afalac fora de mesura en el cas d'aquesta emissària, com en el de qualsevol viatger provinent d'aquesta Amèrica llatina tan festejada i bombejada, diuen que els jerarques espanyols saben d'on pot venir-los el mal.

El govern Llopis també es dona compte del perill, i alguns delegats seus realitzen gestions i tanteigs en aquestes terres que la guerra ha ascendit tan amunt en el pla internacional. No en sabem pas els resultats. Potser en aquest moment no n'hi ha cap de ben concret i definit.

Així veiem el complex problema en la resolució del qual treballa el govern republicà, en el doble aspecte que acabem d'exposar. Cal treure'n una conclusió optimista o pessimista? Que els nostres lectors decideixin. Amb l'exposició objectiva dels fets i sense

pronunciar-nos, tanquem el capítol, al qual però, afegim aquest colofó: Que passarà si ni pel juliol ni pel setembre, no hi ha acord que sigui o que pugui ésser decisiu del nostre problema? Que farà el govern Llopis? Que faran els altres governs? Que farà el que resta de massa refugiada?

• • •

Volem destacar, encara en aquesta « mise au point » de la qüestió exterior, dos fets encoratjadors: l'exclusió de l'Espanya franquista de la Unió Postal Internacional i el discurs de lord Templewood a la Cambra dels Lords.

El primer, del qual ja tractem més extensament en altre lloc, és de gran importància, no sols pel què significa en si mateix el bandejament del règim condemnat del si d'una institució tan antiga i prestigiosa, sinó també pel nombre de vots i la qualitat d'alguns dels que el decidiren.

Quant al discurs de l'ex-ambaixador d'Anglaterra a Madrid, és a notar el seu caràcter agressiu i directe contra la continuació de Franco. I sobretot la premsa amb què recomana l'acció, sense contemporitzacions ni terminis.

El senyor Samuel Hoare proposà l'aplicació de sancions econòmiques a Espanya, a judici de molts, les soles que podrien operar un canviament. Privar el règim de carbó, petroli, cautxú, cotó, equivaldria, siguin quines siguin les bravates de Franco i els seus, a la destrucció de l'aparell, cada dia més complicat, en què aquells assenten llur domini. Aquest mitjà, més que no pas qualsevol altre merament diplomàtic, ha aconsellat sempre la resistència interior.

Si en el Consell de Seguretat o en l'Assemblea de l'O. N. U. és reconegut que el temps prudencial donat a Franco ja s'ha escolat i en conseqüència s'adoptés aquella decisió i totes les nacions l'acomplissin amb lleialtat, l'asfíxia no trigaria a produir-se i amb ella la modificació que retornaria Espanya als espanyols. Pensem que en aquest sentit orienten llurs suggeriments els qui en nom de la República realitzen aquelles exploracions a les quals abans ens referíem. I podem assegurar que aquesta és també la feina d'uns altres emissaris, els de Franco, però amb finalitat contrària, que roden per les capitals centre i sud americanes. El cap d'ells sembla que és Lequerica, aquell ex-ambaixador a París, suara nomenat Inspector de Consolats espanyols; aquell mateix damunt de qui pesen les deportacions de tants de milers de compatriotes a Alemanya, que ell podia evitar i no evità. Amb l'argument de comptes-corrents

inesgotables capta ara adhesions, o al menys, neutralitats, a favor del seu amo.

No seria completa aquesta exposició de la conjuntura internacional en ordre al nostre problema, sinó parlessim de l'oferta del general Marshall d'una fabulosa quantitat de dòlars per a reconstruir l'Europa devastada. L'extraordinària proposició ha motivat la reunió dels ministres de N. E. de França, Anglaterra i U. R. S. S. per tal de tractar de les modalitats amb que calia acceptar i realitzar el projecte.

Poc sabem encara d'aquestes sessions. S'ha fet, però, públic, que el delegat francès senyor Bidault ha proposat que d'aquest ajut en sigui exclosa Espanya, mentre visqui sota el règim actual. Tot fa creure que, sigui quin sigui el resultat que assoleixin els tres ministres, la proposta serà acceptada; caldrà veure si hi haurà alguna reacció a Espanya davant d'aquest repudi que afecta la caixa.

Els dirigents espanyols de l'exili confiaven molt que si de l'oferta nordamericana en provenia una entesa entre l'Europa occidental i l'oriental, l'afar espanyol podia ésser resolt, i adhuc un poc dràsticament si calia. Es a dir: Europa unida, el tumor peninsular calia que fos obert i buidat. Fins algú els havia aconsellat de negligir un poc l'O. N. U. si per aquest camí més curt s'arribava a la solució.

En el nostre número darrer dedicaven uns quants apartats a explicar el que és la resistència catalana de l'interior, per tal de desvirtuar atacs incomprensibles que des d'ací se li havien adreçat i sense ànim d'entaular polèmica, que ni en aquesta qüestió ni en cap altre creiem desitjable. Això ha donat ocasió a un llarg article de Joan Soler, a « La Humanitat », en el qual se'ns aludeix molt correctament. El senyor Soler confirma moltes de les coses que nosaltres afirmàvem i en contradiu d'altres que ens semblen detalls no massa importants. Que ens perdoni si, d'acord amb aquell principi nostre d'actuació no entrem a discutir molts dels seus punts de vista que no podem acceptar integralment. Que hi guanyarem, en efecte, a posar de relleu les febleses d'aquella organització i a escatir-ne les causes principals i assenyalar-ne els principals responsables? Què a demostrar que el seu President no és tan ingenu com creu el senyor Soler, donades l'energia i la clarividència amb que s'ha sabut sostreure als intents d'ésser maniobrat des de l'exili per

aquells que el voldrien al llur dictat i al benefici d'un grup i no amb el caràcter de generalitat que ell ha reeixit a imposar?

El que importa dir és que a Catalunya la resistència catalana organitzada no és més que una i que no pot seguir desvinculada, com avui, de l'exili, o sigui del govern, que n'és més o menys el director. Això és el que hem defensat sempre, amb una insistència mal recompensada. I també és això el que diu el senyor Soler, com a conclusió del seu treball: « No sé si el govern de la Generalitat — escriu — es decidirà a sortir de la inacció actual, si voldrà fer veritablement de govern i voldrà afrontar la situació decididament o si preferirà donar temps al temps i a esperar que les coses es resolguin totes soles ». I acaba l'article amb aquestes paraules greus: « Potser es trobarà la manera d'arranjar-ho tot sense trencar res. Jo ho desitjo de debò, però, no vull amagar que a la meua manera de veure em sembla difícil que es pugui trobar una solució que satisfaci a tothom, i encara em sembla més difícil i també més perillós per a Catalunya que les coses puguin continuar com fins ara ».

Totalment d'acord, senyor Soler. No hem dit altra cosa un i altre dia a QUADERNS.

Ara, si a judici del govern català aquesta organització resistent que a nosaltres ens sembla idònia, no ho fos, que n'improvisi una altra i, si no hi reeixís, que s'aturi a pensar el fracàs que això voldria dir. El que no pot durar és que les forces anti-franquistes militants a Catalunya vagin per un camí i el govern en segueixi un altre.

Si l'escassetat de mitjans i atribucions de què disposa el nostre govern són tals que li permeten fer tan poques coses; si, podríem afegir, és dubtós que sempre hagi intentat fer aquestes poques coses, què li quedarà de la seva missió, tancant-se totalment a l'interior, que és allà on hauria d'ésser el principal de la seva obra?

I ara a títol informatiu i sense comentar-ho per avui, assabentem els nostres lectors que l'Esquerra Republicana de Catalunya i una de les fraccions d'Estat Català s'han separat del Consell Nacional de la Democràcia Catalana. I coincidint amb aquest fet, la gravetat del qual no cal ponderar, s'ha produït aquest altre molt important: l'entesa del Consell amb l'« Alianza de Fuerzas Democráticas » que, com és sabut, agrupa tots els militants que vivint a Catalunya obeeixen partits no exclusivament catalans. La coincidència havia de manifestar-se en un document comú en el qual, ultra la notícia de l'acord,

es recomanava a tots els republicans a abstenir-se de votar en la moixiganga del 6 de juliol.

•••

En un altre lloc d'aquest número donem una informació i un breu comentari de l'estada de Franco a Catalunya, esdeveniment el més important que cal registrar a Espanya d'ençà de la nostra última crònica. També, en aquesta, parlem un poc de la visita de la senyora Peron, que és el segon fet que demana la glossa del periodista. No insistirem, doncs, sobre ells, per bé que no voldríem que els nostres lectors els negligessin i passessin per alt. Tenen massa relleu per a no aturar-hi l'atenció.

Feia vuit anys que Franco no havia visitat Catalunya. Anuncis d'anteriors viatges no s'havien confirmat, com si la situació fes por, o com si hi hagués el dubte que fossin l'èxit que calia al prestigi del règim. L'excursió havia d'ésser presentada com la reconquesta de la província refractària, i, si això no podia ésser, en aparença o en veritat, renunciar-hi. El viatge s'ha fet i els seus organitzadors se'n feliciten com d'un gran succés. « — L'hem preparat, en efecte, molt minuciosament, però no podiem esperar que ens sortís tan bé », sembla que diuen. Sigui quina sigui la part que en aquest succés sense dubte prefabricat i artificial, hi hagi de pressió oficial, no el podem presentar com un motiu de joia per a nosaltres. El deure de dir la veritat, grata o amarga, ens ho fa consignar així. La nostra independència no ens obliga, afortunadament,

a cap altra consigna que a la de dir les coses com són.

•••

Després d'aquestes jornades Franco prepara el referèndum per al 6 de juliol. Amb motiu de la llei de successió, agreujada a les Corts de Procuradors en el sentit de fer-la encara més franquista del que Franco proposava, hom farà dir als espanyols si accepten o no accepten aquella llei. En el cas immancable que siguin que sí, el dèspota i el seu règim es consideraran plebiscitats i rebutjades totes les altres solucions monàrquiques o republicanes. Suposem les grans precaucions, trampes i coaccions amb què es deu estar preparant el resultat afirmatiu. D'aquesta colossal mixtificació el món lliure en deurà riure una estona llarga.

La propaganda ordenada pel règim a favor de l'acceptació pura i simple de la llei, no té precedents a Espanya. S'hi lliuren les « jerarquias » grans i petites, en reunions públiques, sermons a la ràdio, pàgines senceres dels diaris, manifestacions públiques amb pancartes i rètols colossals, cartes a domicili, i, naturalment, amb totes les coaccions imaginables. El vot és obligatori, per a tots aquells que n'han estat privats per enemics del règim, que sembla que són molt més d'un milió.

Tots els veritables resistents han donat la consigna d'abstenir-se, tant els republicans com els monàrquics. La fracció d'aquests que no la seguirà, és la que vol la monarquia portada per Franco i controlada per la Falange.

DIRIGISME - PLANIFICACIO

LLIBERTAT

per MANUEL SERRA I MORET.

IDEES I PROGRAMES.

La Confederació Helvètica, clàssic país de democràcia i de consultes populars, va rebutjar per referèndum, el diumenge, 18 de maig d'enguany, les propostes socialistes d'esmena de la Constitució federal per les quals es restringia la llibertat econòmica i s'afirmava el dret al treball. La votació conjunta dels 22 cantons va donar 254.508 sufragis a favor de l'esmena i 538.306 en contra.

Pràcticament, una tercera part del poble suís està en contra dels principis de l'economia liberal. Aquesta tercera part és, indubtablement, la gran massa treballadora, descontenta de la migrada participació que li ha correspost en la distribució dels beneficis d'un període d'extraordinària prosperitat i expansió econòmica. En petit, Suïssa, com els Estats Units, ha recollit enormes avantatges de la guerra mundial, avantatges provinents de l'anihilament dels seus competidors, més que de la major valoració i eficiència de la pròpia riquesa.

La posició de Suïssa, dels Estats Units i, en part, del Canadà, respecte la llibertat econòmica, no diu res en matèria de principis. Avui com avui, és l'expressió pura i simple d'una situació de privilegi que no ha de témer la concurrència. Si les coses canviessin, aquests països no s'hi pensarien gens a canviar de sistema. Gran Bretanya, la seu de l'escola liberal, ha anat evolucionant fins a convertir-se al dirigisme i a la planificació. Un conservador conspicu, Butler, en un recent opuscle, *Industrial Chart*, es mostra partidari de la planificació, del dirigisme, i àdhuc de la nacionalització de les indústries bàsiques.

Sembla evident que en economia, més que les idees i els programes, governen els fets. Ens cal, però, tenir en compte que són els fets els que susciten les idees i els programes i els converteixen en actes. Aquesta ter-

cera part de ciutadans suïssos que pugna per a transformar el règim, no és un aplec de teoritzants sinó d'homes d'acció. Si les causes que els inclinen a sentir-se contraris de la llibertat econòmica no es modifiquen, amb referèndum o sense, la Confederació Helvètica evolucionarà vers el dirigisme i la reglamentació estatal; i com que en règim capitalista, aquestes causes no poden modificar-se, Suïssa, com tots els altres països, sofrirà el canvi imposat per les circumstàncies quan la convivència social i la democràcia hagin sofert gangrena i disolució.

Els comerciants, els artesans i la petita burgesia s'obstinen a creure que són les idees i els programes marxistes els que imposen la reglamentació. Els socialistes han dit i repetit que la reglamentació era una mesura circumstancial, la llei de la misèria i la penúria. Els comunistes, menys escrupulosos, després d'haver abandonat el govern de França, fan propaganda en pro de la llibertat de comerç. Les lligues de comerciants arreu de França s'agiten i promouen aldarulls reclamant l'aixecament dels controls, els treballadors reclamen augment de jornals i promouen vagues, i el govern Ramadier, instituït per a prosseguir l'experiència Blum i redreçar el valor del franc, es troba cada dia més desassistit i més inclinat a fer concessions. El cas de Bèlgica, on una excepcional abundor i prosperitat han permès d'aixecar els controls sobre la major part d'articles de major consum és un fort esperó per a totes aquestes propagandes. Hom arriba a creure que és un entestament del govern, un excés de teorització i un abús d'autoritat, i que les idees i els programes, les especulacions abstractes i una ignorància completa de les lleis de la natura humana contrauen les possibilitats de retorn a la suposada normalitat, a la llibertat de comerç i a la prosperitat de temps pretèrits.

Les idees i els programes tenen ben poca veure amb la situació actual del món. Ens referim, en aquest cas, als programes socialistes, comunistes, anarquistes i collectivistes en general. Ningú no els ha tingut en compte ni els ha aplicat enlloc. Els que hem atrapat la florida de l'economia liberal abans de la guerra de 1914-18 i hem conegut l'època gloriosa del patró or, sabem quina mena de món era aquell i en quins fonaments es sustentava. En el cicle de la industrialització i de l'expansió capitalista, parlar de cinquanta anys enrera, és com per un octogenari parlar dels dies de la seva joventut. La primera guerra mundial va tallar en sec un procés dintre del qual germinaven uns auguris i unes possibilitats que la civilització blanca va ofegar per a revertir als instints tribals. La segona guerra confirma cruelment aquesta reversió. Els germànics han guanyat de fet les dues guerres. L'imperialisme esclau és encara una recrudescència de primitivisme. Deixem-nos, doncs, d'idees i programes. No barregem el socialisme amb les conseqüències inevitables d'un cataclisme que és el més fort desmentiment dels grans ideals humans.

LA LOGICA DELS FETS.

Les teories socialistes no s'ajusten sempre a les experiències econòmiques per bé que l'economia, en tant que ciència, com diem en una obra nostra (1), «tracta d'establir un ordre que respongui al més perfecte aprofitament dels béns materials per a fins humans vitals i ètics». Podem parlar, doncs, en termes econòmics, abans d'acceptar la condemna sumària del dirigisme, de la planificació i àdhuc de la reglamentació que ens és imposada. En els dies de l'alliberament de la França s'aixecava un cor unànime contra el *liberalisme anàrquic*. Aquests dos anys de proves, de vacil·lacions, d'imptència dels òrgans de poder i, sobretot d'entronització del *mercat negre*, han regirat l'opinió pública i han creat un món de ressentits. Els privilegiats d'avui — particularment els pagesos — es revoltent contra la *proliferació burocràtica*. S'escau, però, que a l'altra banda del Canal, a la Gran Bretanya, on les restriccions i la reglamentació són més dures que a França, no s'ha pas aixecat aquest clam de protesta, ni tampoc, — és ben cert — el *mercat negre* ha posat arrels ni s'ha expandit com ací. Potser no és, doncs, ben bé un cas d'enjudiciament d'un sistema imposat per les circumstàncies, sinó la confessió d'un grau inferior d'educació cívica. Vet ací els *fins*

(1) «Diccionario económico de nuestro tiempo», Buenos-Aires, 1944.

humans vitals i ètics a què suara ens referíem.

Als Estats Units, malgrat la formidable expansió dels mitjans de pagament, l'aplicació dels controls va mantenir l'índex de preus a 135, i l'aixecament dels controls va elevar-lo en tres mesos a 168. Si en el país de l'abundor i dels excedents passa això, què no passaria en els països d'escassetat i de penúria? Un sol cas a França és d'una eloqüència colpidora: el govern Gouin va deixar lliure la venda dels ous, taxats a 48 francs la dotzena. Aviat es vengueren a 200 francs, i avui, a l'època de major producció, es venen a 120, o sigui dotze vegades almenys el preu de 1938. No és pas veritat que els mitjans de pagament siguin dotze vegades superiors als de 1938. És que l'escassetat crea el monopoli i l'especulació, i aleshores els mitjans de pagament s'han de multiplicar i la cursa ha d'acabar en l'enviliment total de la moneda.

El problema no és exclusiu d'Europa. És universal. Els països de l'Amèrica llatina, la Xina, gairebé tots els del món, es troben submergits en la inflació. Hi ha insuficiència, hi ha escassetat, hi ha penúria. Si es suprimeix el racionament administratiu, s'imposa immediatament el racionament dels preus, infinitament més sever i més dolorós per a les classes pobres. Si hom intenta — com és el cas de l'Espanya franquista — la depauperació i l'aniquilament dels treballadors, la solució és clara. Però si es té en compte el nivell de vida dels assalariats, dels retirats, pensionistes i rentistes modestos, hom s'esborrona dels estralls que la llibertat de comerç pot produir quan les racions són justes o insuficients.

Però, qui apagarà el clam justificat dels assalariats i de les altres víctimes per la puja de salaris o pel millorament de les pensions que els retirats gaudeixen? La força bruta? És que la injustícia social portada a l'extrem és una solució desitjable o col·lectivament ventatjosa? Altrament, suposant que el lliure joc de les forces econòmiques arribés a establir un estat d'equilibri, el dèficit crònic dels pressupostos de tots els Estats ha de minar forçosament aquest equilibri. Els falsos ingressos que nodreixen avui els pressupostos de la majoria dels Estats i de moltes corporacions públiques representen un escolament progressiu que desintegra tot l'edifici econòmic. I mentre les forces armades i els preparatius bèl·lics segueixin absorbint les font reals i potencials de riquesa, ni es pot pensar en l'equilibri pressupostari, ni en considerables augments de producció, ni en reposició de reserves i, per tant, en eliminar els controls, el dirigisme i la reglamentació.

L'art del monopolisme, de la retenció d'aquells articles que poden tenir millor cotització el dia de demà, no s'aprèn en els grans trusts nordamericans ni en les grans combinacions financeres del paradís capitalista. El coneixien els pagesos de Pèrsia i de Roma ja fa tres mil anys. Els poders públics frenaven els excessos i fins a Sudamèrica es troben testimonis de la intervenció de les autoritats contra els abusos de l'especulació. En els segles de negra penúria de l'Edat Mitjana, els prínceps, els senyors i l'Església regulaven l'intercanvi. Després del Renaixement, quan el poble comença a tenir participació en el gaudi dels béns que ell mateix produeix i en el poder polític que el garanteix, la idea de la llibertat econòmica força un desplaçament del privilegi a mans dels més agosarats. I el poble que veu en la llei la garantia de la seva llibertat individual i ciutadana, no sap veure en la mateixa llei la garantia de la llibertat econòmica que la consciència pública assimila amb l'obligació de treballar i produir i que defineix amb el vell aforisme que « qui no treballa no menja ».

SOLUCIONS I REMEIS.

Fa poc que Maurice Allais va publicar un llibre, el títol del qual ja diu del que es tracta : *Abondance ou misère. Propositions hétérodoxes pour le redressement de l'économie française*. Dreçant-se vigorosament contra el dirigisme i la planificació, Allais creu trobar el remei per a jugular la inflació sense empobrir les classes obreres. Sota el dirigisme, i malgrat totes les precaucions, la major part del poder adquisitiu és utilitzat pels consumidors. Això vol dir que el nivell general de preus no és pas sensiblement inferior al que seria si el comerç fos absolutament lliure. Segons Allais, la reglamentació no té cap altra conseqüència que baixar artificialment els preus oficials i immobilitzar una part del poder de compra, la qual deriva fatalment al *mercat negre* i reinfla els seus preus. Per consegüent, el retorn a la llibertat mercantil no pot tenir altre resultat que l'acostament dels dos índexs : els preus anteriorment reglamentats pujaran, els fraudulents baixaran, i la mitjana general restarà sensiblement idèntica.

Posem, per exemple, dos mercats paral·lels : el mercat reglamentat A, on l'índex de preus és 100 en el qual els productors giren sense guanys, i el mercat negre B, on els preus són 200 i els especuladors realitzen un benefici del cent per cent. Sempre segons Allais, el retorn a la llibertat portaria els preus d'un i altre mercat a 150 i tots els venedors obtin-

drien un benefici del 50 per cent. Llavors Allais proposa que el govern estableixi un impost que absorbeixi la diferència entre el preu oficial i el preu probable. Amb els seus fabulosos ingressos restaria eixugat el dèficit del pressupost, es redimiria el deute públic, es reabsorbiria l'excés de circulació fiduciària i encara en sobraria per a subvencionar als que es proveïen al mercat reglamentat, els treballadors i les classes modestes. A mesura que l'abundor es restablís, baixarien els preus, l'Estat deixaria de percebre l'impost, i el sistema de subsidis deixaria d'existir.

Allais creu que una reforma d'aquesta envergadura podria posar-se en pràctica en un termini breu, que els preus baixarien ràpidament, i que la producció augmentaria en un 10 o 20 per cent i que abans de dos anys hauria remontat en un 50 per cent. Allais no preveu la cursa infernal que s'establiria entre l'impost i el sobrepreu, ni el buit que es produiria entre preus i salaris i que obligaria a un augment general d'aquests i a altres augments successius constants. L'augment general de salaris del 25 per cent de l'any 1946 va produir una elevació de 50 per cent en els preus. Els salaris pesen enormement en l'economia de tot país desenvolupat. Els de 1946, a França, es calculen en 917.000 milions contra 150.000 en 1938. Els de la indústria, comerç i transports, solament, han passat de 94.500 milions a 530.000. Al nostre entendre, el projecte d'Allais no tindria altra conseqüència que accelerar la inflació com en l'Alemanya de 1923-24, sense comptar que el règim de subsidis crearia unes complicacions i una desmoralització que posarien en perill tota l'estructura social.

* * *

No cal fer fantasies ni cercar el secret de la salut i la prosperitat en hiperbòliques maquinacions. L'alquímia va passar de moda quan, després de Bacon, les ciències experimentals demostraren la humilitat del saber. A Catalunya, on malgrat els defectes congènits hi havia una forta dosi de bon sentit, les regles de l'ordre i de l'estalvi devenien molt més rigoroses en èpoques de calamitat. Pensar que després de sis anys de destrucció desembridada ens asseurem a taula com si res no hagués passat, és haver-se begut l'enteneïment. L'art de la destrucció és immensament més desenvolupat que el de la construcció. Els que lluitem per ideals de justícia som els primers convençuts que la riquesa material, — com l'espiritual — és una creació humana feta de privacions, d'estalvi,

d'esforç i de sacrifici, més que d'inventiva i d'imaginació. Qui hagi examinat atentament el cèlebre Pla Monnet sap prou bé que tot el programa de rehabilitació i de prosperitat de França es basa en l'estalvi, en més hores de treball, i en l'aprofitament de totes les engrunes. Els grans plans quinquennals soviètics no són altra cosa, i els projectes britànics de planificació impliquen restriccions molt dures i reglamentació rigorosa. El camí que ha fet França en els darrers dos anys és fill de la reglamentació i no de la indisciplina, de l'escepticisme i del *mercat negre*. Un sol exemple de la S. N. C. F., reconstruint i reoperant sobre la marxa, i superant ja en el mes d'octubre de 1946 el volum de transport de passatgers i mercaderies de l'any 1938, demostra amb simple eloqüència que l'ordre, la previsió i l'eficiència poden més que totes les panacees que puguin inventar-se.

La mentalitat petit-burguesa protesta de l'intervencionisme estatal que ve a substituir el seu parasitisme empedernit. Condemna la burocràcia, condemnant-se ella mateixa, que fou la burocràcia original, l'intermediari superflu entre el productor i el consumidor. L'Estat engoleix i assimila la petita burgesia, convertint en funcionari el presumpte comerciant en petit i el tècnic adotzenat. El *bureau* públic ve a ser la suma dels *bureaux* particulars. Allà on la plèthora d'aquesta excrescència s'ha fet més infecciosa, com en els països de l'Amèrica llatina, l'intervencionisme estatal pren proporcions aterradoras. Complicar el socialisme amb aquestes tares socials és confondre el remei amb la malaltia.

El dirigisme i la planificació no són, com el racionament i la reglamentació, fills de l'escassetat i la penúria. Poden, però, prevenir-la i evitar-la. A Nordamèrica, les grans empreses que avassallen els mercats, són models de planificació i de dirigisme rigorós, i algunes tenen, per elles soles, una potencialitat econòmica superior a alguns Estats d'Europa. La política de tributació progressiva i de salaris elevats que alguns preconeixen per les nostres economies rudimentàries té aplicació allà gràcies a la gran concentració de capitals i a la planificació científica. En realitat, el dirigisme i la intervenció estatal, àdhuc l'anomenada *nacionalització* de les indústries, és, en termes econòmics, un subterfugi per a crear la gran empresa allà on aquesta no es dona espontàniament o on les circumstàncies la fan impossible. És la confessió tàcita de l'exhauriment del règim capitalista. No és, doncs, probable, que es reverteixi la corba

car és només en règim de concentració capitalista, lliure o estatal, que es fa possible la gran producció i el sosteniment de la seguretat social que ha estat — aquesta sí — una de les grans victòries del socialisme.

I és només en termes de gran producció que es podrà reatrapar el ritme perdut i recuperar una posició d'eficiència en el mercat universal. Entre els reports que constitueixen la base del Pla Monnet hi ha matèria suficient per a comprendre que França, com tots els països d'Europa, té de subjectar-se a llargues privacions, si vol posar-se en un pla de competència. Els nostres preus de producció són cars malgrat que els salaris siguin baixos. Monnet estima que l'esforç d'estalvi ha de ser de la mesura d'un 20,9 per cent de les rendes nacionals durant cinc anys al sol objecte de modernitzar l'utilitatge, és a dir, que les racions ja escasses s'han de reduir i s'han de contraure les despeses si es vol assegurar un demà més tolerable. Per a demostrar-ho, no ens cal recórrer a la gran indústria ni esbrinar l'excés de cost d'una locomotora o un automòbil francès comparat amb els nord-americans. Ens bastarà examinar les xifres que ens dóna Carrière dels preus mesurats en unitats horàries i de salaris per tal de comprendre la veritable situació. A França, per exemple, es necessiten 25.000 hores de treball per a construir una caseta de quatre habitacions amb cuina i bany, mentre que a Anglaterra se'n necessiten 9.000 i als Estats Units 4.500. Això vol dir que amb el mateix esforç i amb salaris inferiors, l'obrer francès serà cinc vegades més mal allotjat que l'obrer nordamericà.

L'organització, la supressió del balafi en temps i materials, el taylorisme en forma racional i humana s'imposen. Demanar abstinències als treballadors perquè els empresaris incapaços i incompetents puguin malversar-les, és demanar massa quan les proves estan a la vista. És per aquesta raó que l'Estat es veu obligat a substituir l'empresari i a suprimir l'anarquia del mercat lliure en els països pobres. No és el marxisme qui en té la culpa, sinó el fracàs d'un capitalisme mancat d'iniciativa, decadent, exhaurit. No és qüestió d'elecció: és una fatalitat. Acceptem-la, com els anglesos, amb resignació i amb sentit cooperant. Fem que el dirigisme i la planificació no siguin una arbitrariedad d'un partit dominant sinó l'expressió d'una voluntat col·lectiva de redreç i de benestar social. En poques paraules: planegem per la llibertat car la llibertat és l'ordre veritable.

HISTORIA INTERNA D'UNA HISTORIA ESPIRITUAL (1)

per Carles CARDO, prev.

El dia 2 d'agost de 1936 sortíem de Barcelona en un vaixell italià que ens dugué a Gènova, prop d'un centenar de sacerdots i religiosos catalans salvats de les urpes de la F. A. I. per les autoritats de la Generalitat. Allí acabàrem d'assabentar-nos de la destrucció o profanació quasi total dels temples de Catalunya i de la fi tràgica d'innombrables amics, sacerdots i seglars. Aquells primers dies d'agost veieren l'èxode de molts egregis patricis carregats d'història catalanista que hagueren de fugir *perquè Catalunya havia triomfat*.

No dic això pel gust de fer retrets, sinó perquè el lector compregui la reacció provocada per aquells fets entre els meus germans. L'un dels partits belligerants ens mata, l'altre ens defensa. Tal era la impressió d'aquell moment, impressió excessivament simplificada, ben cert, però l'error que pogué amagar dins la seva simplicitat era llavors incopsable? Qui s'estranyarà que els vots d'aquells perseguits, que s'escaparen just de la mort, anessin a l'altra banda? El contrari hauria estat un miracle d'aquells que no es fan, que, en un cas invers, molts homes d'esquerra no haurien fet.

Tanmateix, hi hagué qui el féu, i no un sol. Em compto entre aquests taumaturgs (i tothom sap que n'hi hagué de molt més elevats), però aquest honor, si honor hi ha, comporta el dret de demanar que tothom s'expliqui l'actitud dels que no feren aquell miracle, que tothom es faci càrrec del tremp d'esperit que calia per a fer-lo i entengui que anar més enllà, passar de la difícil reacció autènticament cristiana i patriòtica contra tan voluminoses aparences a l'absolució dels culpables, ho fossin directament o indirecta, hauria estat més que un miracle, una injustícia, una impossibilitat, un impossible.

Jo ja sé que cap dels homes que ocuparen càrrecs de govern a Catalunya del 31 al 36 no es proposà de provocar aquells excessos, fins estic convençut, que en el seu fur intern, tots els condemnaven. Però, feta aquesta justícia, cal recordar que tothom, i en un grau més alt l'home públic, és responsable dels

mals previsibles que provoca amb les seves accions, majorment si són plenament deliberades i repetides durant anys. Si hagués calgut demostrar el caràcter perillós d'aquelles prèdiques, més que més en un poble meridional i tempestejat de temps per una anarquia endèmica nodrida des de fora, s'encarregaren d'aquesta demostració els esquitxos de criminalitat determinats pel 6 d'octubre (incendi de l'església parroquial de Vilafranca del Penedès i assassinat del rector de Sallent) a aquells altres que provocà ací i allà l'agitació rabassaire. Sempre recordaré aquell pagès que es vanava d'haver assassinat el seu propietari, que ho confessà en judici i que fou absolt. Fets com aquests havien d'alarmar els dirigents i fer-los prendre les mesures més eficaces per acabar d'una vegada tota demagògia. No es degueren adonar del perill aquells que intentaren excusar, tot deplorant-lo, l'assassinat del rector de Sallent. D'altres se n'adonaren i començaren a prémer els frens. Però o no foren secundats, o feren tard. Com em digué a París un esquerrista conspicu a l'estiu de 1939, havien enverinat i aquisat la fera durant cinc anys, sense preveure que un dia la fera es desfermaria i posaria en pràctica ingènuament les conseqüències d'allò que maquiavèlicament li havien predicat. Tardà reconeixement, per desgràcia, i tardana condemna. I encara condemna privada, perquè la pública s'ha fet esperar una pila d'anys i, de moment, fou precedida de l'aplaudiment, volem creure que inspirat per la por. Sempre recordaré amb pena que, amagat encara en una casa de Barcelona durant la primera setmana, vaig haver de llegir un article (« L'ira del poble ») glorificador d'aquells vandalismes en un diari que no vull anomenar per no exposar-me a denunciar un penedit. I que, aquells mateixos dies, un altre diari publicà la fotografia de les mòmies de les Saleses desenterrades, que després serví per escampar pel món la ignomínia de Catalunya.

Sap greu de recordar aquestes coses. Consti que no les dic pel gut de reptar, sinó

(1) Resposta a una crítica de QUADERNS, nº 23.

per refermar el propòsit d'esmena que no dubto que existeix. I també per tal d'evitar que aquest propòsit sigui inhibit per una rèplica que estic segur que alguns lectors ja han formulat: aquells excessos foren la reacció popular contra l'agressió militar, clerical i burgesa. Es justament ací on jo esperava el contradictor, car aquesta és una de les raons més fortes per condemnar aquells fets a Catalunya. Jo no sé el que va passar en altres bandes, però afirmo que a Catalunya (on casi tota la clerecia de 40 anys en avall i una gran part de l'altra era catalanista i social) aquella explicació no té cap valor. Si per res havia de servir el catalanisme, fos de dreta, de centre o d'esquerra, era per deixar ben marcat aquest gloriós fet diferencial: l'església catalana i la basca no van patir gens perquè estaven al costat del poble en les seves aspiracions tan socials com patriòtiques. (Això, consti bé, no implica cap acusació contra la dels altres països peninsulars; és una mera constatació positiva respecte de la nostra i la d'Euzcadi). ?Quin sentit tenia d'abraonar-se, o deixar que turbes incontrolades, però controlables, s'abraonessin contra uns sacerdots que no cedien en res ni com a patriotes ni com a socials als dirigents de la Generalitat i dels partits esquerristes? Això que, ni que aquells sacerdots haguessin pensat diferentment, hauria estat il·lícit, ara era, a més, summament inhàbil? Qui pot imaginar-se la glòria de Catalunya i la recomanació de la seva causa davant els poders del món, si s'hagués pogut dir, com s'hauria pogut: Els dos països d'Espanya diferents del Centre, els que reclamen l'autonomia, han sabut conciliar civilíssimament l'antifeixisme amb la llibertat i el respecte als valors espirituals? Ara aquesta glòria és només per als bascos, la causa dels quals, si de res pateix, és de la nostra manca de prestigi, de la impressió que té el món que una Espanya federativa presentaria el perill d'una Catalunya anàrquica. No fa gaire que ho deia el setmanari *Témoignage chrétien* en una forma elegant: « Pot ésser essencial per l'esdevenidor de la Península que la rebel·lió (es refereix a la vaga de primers de maig) neixi en aquesta regió (Bascònia)... Nat a Catalunya, el moviment correria el risc de tenir un significat anarquista. Nat al País Basc, ofereix un caràcter constructiu i procedeix d'una inspiració tan sanament cristiana com autènticament democràtica ». No us cau la cara de vergonya? I no en sentiu davant el fet que el problema basc sigui arreu del món més conegut, comprès i defensat que el català? Jo sé les vegades que he hagut de baixar la cara davant la reacció instintiva que ha pro-

vocat a estrangers, no precisament clergues ni clericals, el fet de saber que jo era català, i la pena que va fer-me un article de la *Gazette de Lausanne* on venia a dir-se: Veiam si després d'aquesta mostra d'incapacitat i de barbàrie els catalans encara gosaran parlar d'autonomia! Conseqüències il·legítimes, certament, però tot altre que inexplicables.

Sento l'altra rèplica: Aquells fets no podien evitar-se; les autoritats de la Generalitat foren desbordades per les turbes de la « F. A. I. ». (De la « F. A. I. », dic jo, o del que fossin, perquè potser també aquí hi ha una simplificació excessiva). Deixant de banda que aquesta rèplica és molt desvirtuada per la llarga durada i la ferocitat de la demagogia antecedent, en temps i en causalitat, a la desbordada, sigui'm permès de dir que tants com creuaren les nostres comarques durant aquella època tràgica, sobretot als primers dies, que és quan havia de posar-s'hi fi, copsaven la impressió neta que una sensació de presència de l'autoritat, una resolució coneguda i operant de no tolerar que els corbs se'n duguessin tot el fruit de la victòria, hauria bastat perquè el desordre s'acabés en pocs dies. Allò no era una revolució que armada d'una ideologia, sempre fa un cert respecte: era un esclat de criminalitat vulgar. Molts d'aquells ferotges assassins i incendiaris eren brivalls que fugien a la primera alarma i allí on es va voler de debò, els vandalismes van evitar-se.

Però les autoritats catalanes no s'adonaren que aquells vandalismes els feien perdre, no solament aquesta justificació del catalanisme, l'odi al qual havia provocat la guerra, sinó la guerra mateixa. Potser avui ja se n'adonen molts, però el que no sabem si veuen és que el record d'aquells excessos encara dura i actua, que ni Buchenwald i Dachau no l'han esborrat (aneu a saber si no l'han refrescat) i que és una de les forces que sostenen Franco a l'interior i a l'exterior. A l'interior, on no és rar de trobar homes, àdhuc d'esquerra, que prefereixen Franco al retorn dels polítics que no reeixiren a salvar l'honor de Catalunya; preferència que podrà no ésser justa, tenint en compte el propòsit d'esmena, però que tampoc no és inexplicable. Potser això donaria la clau de la dificultat de concertar certes unions altament necessàries. Menys justa és encara la posició d'alguns altres que han abjurat el catalanisme, confonent-lo matusserament amb aquells desastres que, si cap marca duïen, era la de l'anticatalanisme; però la manca de justícia d'aquesta actitud no absol els que l'han creada. A l'exterior, on els elements responsables temen per damunt de tot una rebrotada de violències i no poden vèncer

L'aprensió que el retorn d'aquells homes significaria el dels vandalismes que no varen saber, poder o voler evitar quan manaven. Justa o no justa, aquesta aprensió actua de reforç de la dictadura espanyola, com es llegeix sovint en diaris ben demòcrates de França i de Suïssa. I és que avui el feixisme vençut ja no és cap perill per a la pau; el perill, si n'hi ha, és l'altre feixisme, el vencedor, i mentre no es demostri que aquest perill és del tot estrany a una possible Espanya republicana, desenganyeu-vos, l'Espanya republicana no serà possible.

Per acabar aquestes remarques preliminars, diguem que en tota la curta etapa estatutària, a Catalunya van pecar tots: els uns no sabent guanyar, els altres no sabent perdre. Els primers, creient que governar era continuar des del poder la poca-solta demagògica; els altres, no veient que abandonar el camp per despit, fins passant-se a l'enemic alguna vegada, era agreujar els mals de què es queixaven i fer el joc de l'enemic comú, que res no desitjava tant com veure afondir-se la discòrdia entre els catalans. Els dos errors culminaren l'any 36: els uns lliuraren Catalunya al feixisme sublevat contra ella; els altres, pràcticament, la lliuraren a la «F. A. I.» que, en fons, no era altre que un aliat efectiu d'aquells sublevats.

• • •

Tot això no va més que a explicar la meua situació d'esperit durant el temps que vaig escriure el llibre (1936-1943). S'equivoquen els qui es creuen que jo estava pels uns o pels altres. En consciència, no podia estar més que contra la guerra, per innecessària, per criminal, per estúpida. No vaig trigar a adquirir la convicció que, si bé del seu desencaïment final eren responsables els sublevats, de la seva preparació psicològica en foren tots i que sols la renúncia als esports, a tot arreu perillosos, però en política desastrosos i inhonestos, de la demagògia i de la violència, podia aportar una fi efectiva de la guerra i una pau sòlida i constructiva. Tenint això en compte, el sorprenent és la sorpresa (que en alguns ha pres dimensions de desolació), del contraopinant en veure que el llibre va distribuïnt els atacs entre les dretes i les esquerres. Més que el dosatge comparatiu d'aquests atacs, el que cal tenir en compte és la tesi final del llibre: la il·legitimitat de l'alçament, i encara la consideració que la meua condició de clergue fa que un atac contra les dretes valgui per deu contra les esquerres. Una altra raó, d'un abast més general, de la posició adoptada pel llibre es desprèn de l'estat actual de la política internacional. Avui, els atacs al dictador des de posi-

cions d'esquerra més aviat el reforcen. Jo us asseguro que el dictador no desitja res tant com aquests atacs i fins sospito que els presenta com arguments a favor seu als centres on es cuina la política mundial. Si el meu llibre hagués pogut ésser despatxat amb la simple al·legació, àdhuc mínimament justificada, d'ésser l'obra d'un *cura rojo*, encara vull veure que haurien ofert una fortuna perquè es publiqués. L'autor hauria quedat servit per sempre i el llibre hauria reforçat el dictador. I per això, hauria bastat que, tot acusant les dretes, hagués planyut les esquerres, al·legant atenuants com les circumstàncies dels temps passionals, etc. La història, doncs, la justícia i fins la necessitat de no tirar en fals m'obligaven de tota evidència a situar-me en una posició francament confessional, fins, si voleu, clerical, implacable davant els mancaments o errors de l'ala esquerra. D'altra banda, puc assegurar que quasi tots els que denuncio, en tots cas tots els greus, o han estat vistos per mi, o m'han estat avinentats per esquerristes de categoria.

Què el llibre conté inexactituds històriques? Molt possible. Fins diré que m'he adonat d'algunes després d'acabat el tiratge. Mentre aquestes inexactituds siguin de detall i no influeixin en la tesi o les tesis defensades, això té relativament poca importància. Jo n'he trobades en historiadors professionals, com Cèsar Cantù (que diu que pel Tractat dels Pirineus França adquirí la Cerdanya) i en algun historiador contemporani, no espanyol, de gran renom, que s'ha ocupat de la nostra història. Jo agrairé, disposat a rectificar-les, totes les que se'm demostrin.

Però — diuen — hi ha errades *incomprensibles*, per tal com versen sobre fets del nostre temps. Vegem-les. L'omissió de Valenti Almirall i de tots els moviments patriòtics de tendència liberal. Es veritat, però no és pas per passió política. Jo no faig una història detallada del catalanisme (com podia encabir-la en set pàgines?), sinó una exposició sumària del procés seguit per ell, en vistes, sobretot, a posar de relleu davant el lector estranger les ocasions en què arribà a immenències o principis de solució. Ara bé, és un fet que, fins al 1931, cap d'aquests processos no fou regit per partits d'esquerra. Si no parlo d'Almirall, tampoc no parlo de «La Tradició Catalana» de Torras i Bages ni de «La Nacionalitat Catalana» de Prat de la Riba.

Equívoco la fundació de la Lliga d'una pila d'anys. Justament perquè en aquell moment no tenia a la memòria la data exacta ni cap llibre d'on treure-la, la vaig deixar en aquesta indeterminació: «En 1887 un grup de per-

sonalitats en desacord amb aquest principi d'abstenciô fundà un veritable partit polític, d'on sortirà finalment la *Lliga Regionalista* » (subratllo ara).

Presento Pi i Margall aparellat amb Ferrer i Guàrdia. Cert, però als càrrecs d'aquest aparellament no han de fer-se'm a mi. En una ocasiô solemne fou fet per primera vegada per un prohoms de l'Esquerra des del balcô de la Generalitat, commemorant els grans catalans que havien preparat aquell dia, entre els quals va oblidar Prat de la Riba. Una rectificaciô era necessària. Altrament, aquest passatge de la pàgina 159 del llibre va també destinat a respondre a unes declaracions fetes per un clergue català a un periodista italià durant la guerra civil (*L'Italia*, de Milà, 9 i 10 de març de 1937) on el catalanisme era presentat com una empresa exclusivament maçònica. Acomplerts aquests dos desmentiments, en el text català i en noves edicions i traduccions, si mai se'n publiquen, revisaré aquest paràgraf, tot suprimint aquell aparellament, realment desentonat, però no inventat meu. *Ambdós enemics declarats de la llengua catalana.* Quant a Ferrer, és públic i notori; quant a Pi i Margall, tots tenim raô; el gran federal fou i es digué adversari de l'ús literari del català mentre actuà en la política espanyola; ja vell i tornat definitivament a Barcelona, es rectificà, nodrint de substància catalanista el seu federalisme doctrinari.

Hauria de presentar els grans pecats de les esquerres tal com foren en la relativitat dels temps passionals que havien de sortejar i en llur volum exacte. — La relativitat a Catalunya era la següent. Durant set anys, els catalans, durament flagellats per la dictadura (els elements de dreta més que els d'esquerra, per tal com eren els que fins aleshores havien dirigit el catalanisme), havien sofert, lluitat i finalment triomfat en uniô sagrada. Fins individus de la clerecia foren perseguits. Tot feia esperar, tothom preveia que, caigut el dictador, la represa de la vida democràtica presentaria a Catalunya el caràcter d'una noble palestra civil informada pel mateix esperit de concòrdia patriòtica que havia informat la lluita contra l'enemic comú. O, si tant no, de respecte. La previsible victòria dels elements d'esquerra havia d'ésser temperada pel respecte patriòtic envers els companys de lluita, finida just el dia abans. Res no era tan fàcil, res tan obligat, res tan beneficiós per a la causa que els agermanava. Succeí tot el contrari. Els temps passionals que s'invoquen com una atenuant dels pecats de les esquerres foren creats per elles mateixes que, des del primer moment, començaren

aquella campanya demagògica que havia d'esboirar la República i l'Autonomia. Cal recordar frases i fets? Cal recordar, per exemple, aquells visques i moris escandits durant dies i dies pels carrers? Quin polític patriota, o simplement intel·ligent, no hauria intervingut immediatament per sufocar-los? I les anul·lacions sistemàtiques de les eleccions municipals adverses? I els petards electorals? Cert que a aquesta incivilitat que matà tota concòrdia catalana, les dretes respongueren ben altrament que amb modèstia cristiana. Ja hem dit que no van saber perdre. Però, ultra que el vencedor està més obligat que el vençut a la generositat, és el cas de preguntar, com en les baralles dels infants, qui va començar. I qui va arribar més enllà en el maneig de la injúria.

Torno a dir que sap greu de recordar aquestes coses, sobretot ara que ens trobem probablement en vigílies d'una situaciô semblant a la de 1930, en què caldrà per damunt de tot refer la concòrdia trencada. Els amics de la dreta s'han de convèncer que una majoria política confessional ja no és possible i que cal cercar bases de coincidència i col·laboraciô amb tots els catalans, mentre llur pensament sigui compatible amb la restauraciô de la Pàtria. I els amics d'esquerra s'han de convèncer que no és ni possible ni patriòtic de combatre els valors espirituals tradicionals i llençar a l'ostracisme tots els qui els defensen, que s'ha de cercar la convivència amb ells i que una condiciô indispensable per a assolir-la és la renúncia a tota demagògia, sobretot a la plebea demagògia anticlerical, en la qual — és grat de recordar-ho — el President Macià no va caure mai.

La demagògia és el més gran enemic de la democràcia, el millor soldat que pot desitjar el feixisme en la lluita per assolir el poder. El pitjor que pot fer-se contra un ideal no és impugnar-lo, sinó falsificar-lo. Com el més feroç anticlericalisme no farà mai tant de mal a la religiô com la seva explotaciô com a instrument d'una política, majorment d'una política immoral, així el feixisme més desenfrenat no farà mai a la democràcia el mal que li fa la demagògia. La raô és clara. La democràcia, govern popular, és el règim del judici competent, de la responsabilitat, de l'honestetat, del joc net, del respecte a persones, idees i institucions, més que més les que enfonsen les arrels en els segles. La demagògia, en canvi, substitueix el judici per la passió multitudinària, la responsabilitat pels reflexos de l'odi excitat de mala fe, l'honestetat i el joc net per la trampa. El principi de la democràcia és el govern per a la majoria veritable, no per a la provocada amb l'exci-

tació de les passions. El de la demagògia és : guanya net o brut. La democràcia estenent la cultura a tots els estaments, crea el poble ; la demagògia el deforma en massa vulgar, amb què fa degenerar la democràcia en vulgocràcia. I com que l'home, sobretot l'ignorant, té una forta tendència a tornar-se vulgar, el demagog té sempre la victòria assegurada, però el preu d'aquesta victòria és la mort de la democràcia. Aquests anys d'ostracisme, amics de l'esquerra, són l'expiació dels anys de demagògia. El pitjor és que l'expiació ateny coses més altes. No sabíeu el que espatllàveu.

Sóc antidemagog per demòcrata i no vull ocultar que sento una gran temença per l'esdevenidor de la democràcia que, éssent el règim de la responsabilitat, i doncs de l'honestat popular, exigeix l'existència del poble, i avui el poble va desapareixent arreu, substituït per la massa. Tota l'Europa oriental va éssent sotmesa, si us plau per força, a aquest procés de vulgarització que no és més que una nova forma del feixisme, i en gran part de la resta els mals símptomes creixen. El comunisme, que es presenta com l'extrema esquerra i fins com la democràcia pura (una de les grans hipocresies de l'hora present), col·labora amb les restes del vell feixisme en aquesta tasca. Per això temo que el feixisme de qualsevol signe, s'anirà estenent i que, fet i comptat, la guerra haurà estat perduda pels feixistes, però guanyada pel feixisme.

Aquesta demagògia de què les nostres esquerres, sincerament patriòtiques i demòcrates com són, han de guarir-se és la que em fa condemnar en bloc llur actuació durant la breu etapa estatutària i em vindica del retret del *volum exacte*. Sé, i ho dic en el llibre, que no tot fou dolent. A la fi, el percentatge d'homes honestos no era en les esquerres inferior al dels altres partits. Però moltes, no goso dir totes, de les obres bones obres que feren estaven infectades per aquest microbi. Bona, per exemple, la llei de contractes de conreu (millor, en tot cas, que les solucions parcials assajades fins aleshores i fins que la situació que venia a substituir), però desvirtuada per la demagògia d'aquells electorers que recorrien els camps dient als pagesos, alarmats per aquella *bondat*, que no s'esveressin, que la llei no s'aplicaria seriosament. Bona la justícia, però espatllada per la impunitat de certs crims rentats amb el qualificatiu de socials o polítics. Qui no recorda la trista història de l'assassinat impunit dels germans Badia? Podria continuar, però dic per tercera vegada que sap greu de recordar aquestes coses. D'altra banda, és hora d'acabar. Aquestes con-

sideracions van també destinades a demostrar que no sóc més prop de l'integrisme que dels partits cristians del món de la post-guerra. Sóc entusiasta d'aquests partits, sobretot del francès, que ha tingut el bon gust de no comprometre el nom de cristià en una contesa política. Jo m'he trobat davant uns partits d'esquerra que cregueren que una Pàtria nova, un veritable nadó, s'havia de pujar amb aiguardent i mostassa ; que, acostumats de tota la vida a fer una política d'agitació, (atenuant, si us plau més positiva que la de les relativitats dels temps passionals), es pensaren que governar — i governar un país nat de fresc — era continuar des del poder la grifolda demagògica ; que el període revolucionari — el desori que sol precedir les gran reformes — havia de durar sempre ; que, víctimes, més que res d'aquesta imprevistació, trencaren la unitat patriòtica del *maquis* espiritual on havíem lluitat set anys. Els partits cristians del món actual es troben, en canvi, davant unes esquerres que, l'endemà de la resistència, a l'hora de la victòria, han sabut guardar amb més o menys perfecció, l'esperit de companyonia patriòtica. I això en països vells de segles, altrament forts per resistir sotragades. Creieu que aquells partits cristians, en el cas invers, s'avindrien a fer d'home-anunci de les esquerres per passejar-ne les pancartes electorals? En dubto.

Estic prompte a totes les rectificacions de detall que calguin. L'edició definitiva del meu llibre serà la catalana, si mai es fa, i abans de fer-la, ho escoltaré i sospesaré tot. Si així aconseguia un referm de la decisió de les esquerres de posar fi a la demagògia, estaré satisfactíssim d'haver-lo escrit i esmenat. Per tal de començar a preparar aquest resultat, permeteu-me de proposar des d'ara una fórmula.

Uns i altres ens comprometem a cenyir la defensa de les nostres idees a l'aspecte doctrinal i a abstenir-nos de tot atac a persones i institucions. Ampla discussió filosòfica, sociològica, històrica, però pas barrat a banda i banda a la invectiva. Brandim arguments, desem caricatures. Això no pot ésser titllat per ningú d'antiliberal, i menys sota la condició de reciprocitat. Si cap influència tinc prop dels sectors cristians de casa nostra, jo em comprometo a esmerçar-me a fer-li acceptar aquest compromís, la pràctica del qual tindria una gran eficàcia pacificadora.

Sols posant els peus plans en aquest terreny de convivència patriòtica, es podrà anar llavors a aquelles col·laboracions circumstancials que practiquen els partits cristians i els liberals de l'Occident, i que tant desitgem per a Catalunya.

LA UTOPIA I LES EXPERIENCIES

per J. Ma. CORREDOR.

En el número 21 de QUADERNS vàrem publicar un article, *Apogeu i crepuscle del revolucionarisme*, que exigia una segona part. La síntesi de l'argumentació desenvolupada en l'esmentat article, venia a dir que la nostra època es caracteritzava pel crepuscle de la *confiança revolucionària*, i, per tant, que a l'hora actual, les simples invocacions verbals, tan de moda en altres temps, havien de ser substituïdes per *experiencies* rigoroses; experiencies fonamentades en un coneixement de la realitat, i en el desig seriós i voluntariós de millorar-la, per bé que sense deixar-se bressolar per la illusió del *progrés continu i il·limitat*.

Parlar d'*experiencies* per oposició a *confiança ideològica* no és pessimisme; ho pot ser per als febles i per als pussil·lànimes, que a tothora necessiten els grans i seductors narcòtics. Però no per als qui, dels homes i de llur història, tenen una visió asserenada, sense il·lusions exagerades ni desenganys excessius.

De totes maneres, parlar en quatre ratlles d'*experiencies*, al final d'un llarg article, no era suficient; per això dèiem que volíem consagrar al tema una segona part destinada a exposar com, partint d'una base experimental, la nostra època pot encara planejar i realitzar grans tasques constructives.

Abans que tinguéssim enllestida aquesta segona part, el nostre bon amic Josep Pallach ha publicat en el número 22 de QUADERNS un interessant article, en el qual es combat i es contradia la nostra tesi. Així és que ara no solament completarem la nostra exposició anterior, sinó que tractarem de refutar, seriosament, i sense agressivitats verbals, la posició presa pel nostre amic.

•••

Es recordarà com en el nostre primer article dèiem que l'excès de confiança en la *ratio* (i per consegüent, en el racionalisme), era el veritable origen de l'*ideal revolucionari*. No és que la raó no sigui un instrument de primer ordre per a guiar-nos i orientar-nos en la vida; indiscutiblement, és el millor, i el que més categòricament ens diferencia

dels altres éssers vius; però és que la raó és senzillament això: un *instrument humà*, dotat d'unes grans possibilitats, encara que forçosament d'unes possibilitats limitades.

I el que succeeix, és que en determinats períodes de la Història la seva importància real s'hipertrôfia, es desmesura; el racionalisme, enardit per les pròpies conquestes, es lliura a construccions teorètiques, *utòpiques*, que volen tenir el rigor de les relacions matemàtiques, i que si bé en presenten una aparença enganyadora, en realitat no són més que deliris intel·lectuals d'una època confiada.

La vida — sempre la gran dominadora — s'encarrega més tard de demostrar tot el que hi havia de pressumpció pueril en aquells edificis teorètics. Les equacions autènticament matemàtiques continuen impertorbables, en una o altra època; però les falses equacions, els termes de les quals estaven constituïts per valors humans aleatoris, no resisteixen la prova del temps i cauen esbocinades quan, desapareguda la calma, noves tempestes comencen a sovintejar.

Que després d'una exaltació desorbitada de les possibilitats racionals, vingui un menyspreu, també desorbitat, de llur innegable eficàcia, és una clàssica tradició dels humans, conreadors, potser inconscients, del gust de les alternatives.

Es el que dissortadament s'esdevé en els nostres dies. El crepuscle de l'hegemonia racionalista es tradueix, des de fa temps, en una nova irrupció de factors irracionals, primaris i més o menys *místics* — millor seria dir *mítics* —, que amenacen no sols l'optimisme ultrancer d'altres èpoques, ans bé els sediments de la nostra mateixa civilització.

Pallach no vacilla a acceptar aquesta realitat inquietadora, quan diu:

« Ara bé, no tenim ja, en el pla polític, un tast — ben cruel per cert — del que significa la intronització de valors irracionals en la mentalitat i després en la vida dels pobles? »

« Els règims autoritaris, que no sols es disfressaven, sinó que realment eren populars gràcies a aquesta capacitat directa que posseïen per a combregar amb les puixan-

ces passionals de les multituds, eren, doncs, tant com un símptoma de la decadència racionalista, un esboç del que pot esperar-nos si aquesta decadència ateny no una classe, com creïem nosaltres, sinó tota una època.

Solament que entre el nostre amic i nosaltres, si bé existeixen molts punts de coincidència quant a les mesures a propugnar, hi ha una marcada divergència quant al diagnòstic a establir; millor dit, quant a voler o no portar el diagnòstic de la nostra època fins a les darreres conseqüències. Ell, nostàlgic, més que fidel, d'una ideologia il·lusionada, s'aferra a les interpretacions que de l'esdevenidor històric ens dóna l'esmentada ideologia; nosaltres, pel contrari, creïem que el mantenir els esquemes simplistes en l'apreciació de les complexitats i de les dificultats contemporànies, no és gens avantatjós i d'una eficàcia molt dubtosa.

No ens trobem ara en 1848; ens trobem en 1947. La ideologia, ja centenària, persisteix en teoria amb un idèntic contingut (encara que en la pràctica els seus devots i seguidors la interpretin de mil maneres diferents). *El que no té un mateix contingut que un segle enrera és la vida actual*; ni un mateix contingut, ni una similitud de perspectives falagueres, ni, menys encara, una adaptació a les previsions deterministes que la teoria marxista havia formulat fa ja cent anys.

La vida ha estat rebel a les previsions ideològiques; i per conseqüent, en aquests darrers decennis, *la Utopia ha anat perdent posicions, com diu Koetsler. Podia ésser d'altra manera, si tenim en compte que la seva progenitora, la confiança racionalista, — sota el contacte d'una realitat desfavorable — la precedia en la corba descendent?*

L'« APOTEOSI DE LA FRATERNITAT ».

En moments d'extraordinària confiança, no sols es planeja i s'edifica mentalment el futur, — fenomen sempre usual —, sinó que se l'edifica *amb contorns definitius i amb una certesa que pretèn ésser matemàtica*. La Utopia, que respon potser a una íntima exigència humana, creu aleshores que arribarà a concretar-se en una realitat esclatant; ho creu no en virtut de la seva aspiració sentimental, ans bé d'un *procès lògic, irrefutable*; heus ací la desviació racionalista, generadora de l'esquema *revolucionari*.

Es el que s'esdevingué a finals del XVIII i tot el llarg del XIX. El Romanticisme representà l'alliberament de les forces emocionals, que s'ensenyoriren del pensament i el manobraren al seu albir; l'excès de racionalisme (1), residí a desfogar l'acció de la raó i a

encarregar-li malabarismes ideològics que, sota aparences lògiques i científiques, reflectien sols la flama sentimental, poderosíssima en aquella època. Naturalment, els anys a venir demostrarien la precarietat dels esquemes falsament científics.

Pallach sap molt bé que a l'idealisme alemany se l'anomena també *filosofia romàntica*. Romàntic Kant, admirador entusiasta de Rousseau i apologista del moralisme formal. Romàntic Hegel, amb el seu procés dialèctic, a través del qual l'Esperit arribaria a una realització *absoluta*. I romàntic també Marx, en substituir l'Esperit hegelian pel materialisme dialèctic, fins arribar a l'*absolut*: *la societat definitiva sense classes i sense Estat*.

A què responia la Utopia romàntico-revolucionària? A un dels més nobles ensomnis dels humans; a allò que, encara que en un concepte diferent, André Malraux anomena *l'apoteosi de la fraternitat*. Una aspiració que cap criatura noble, en un o altre moment, no pot deixar de sentir; per bé que, com diu el mateix Malraux, *la tragèdia de l'apoteosi de la fraternitat és de no tenir demà*; és a dir, de poder sols produir-se ocasionalment, en circumstàncies d'exaltació col·lectiva, sense poder perpetuar-se en legislacions i en institucions — que per llur natura mateixa (reglamentació i càstig de les infraccions) li són oposades. Quines lleis disciplinarien l'apoteosi fraternal? I quines institucions la vigilarien i la conservarien?

Pallach diu: « L'objectiu de la revolució social és, concretament, obtenir la transformació del règim jurídic de la producció i de la propietat ». Això, com diu Koetsler, en pot ésser la condició necessària, però mai la condició suficient; la condició suficient en fóra l'altra, la del 1848, la dels bons temps romàntics; *la societat definitiva sense classes i sense Estat, l'apoteosi fraternal*... En contrast amb *la transformació del règim jurídic*, que amb més o menys intensitat molt països *actualment* porten a terme, *actualment* també l'ensomni utòpic queda llunyà, llunyàssim. El nostre amic cita Léon Blum al seu favor, però el mateix Blum s'encarrega de

(1) Referent al terme « racionalisme », hem de dir que, tenint en compte la tònica d'aquesta revista, deixem de banda excessives complicacions de terminologia filosòfica. La utilitzem en el sentit de desviació funcional de la raó; d'aplicació de la certesa físico-matemàtica a unes matèries — sociològiques, ètiques, estètiques, psicològiques, etc. on aquesta certesa és falsa i il·lusòria.

Cal tenir en compte, també, que la desviació racionalista en ètica — Spinoza — afectà sols unes minories, mentre que la mateixa desviació en temes sociològics — Hegel, Marx — tingué una extraordinària importància sobre tota l'evolució política posterior.

frenar-lo quan, en el seu pròleg a la traducció francesa de *L'era dels organitzadors*, de Burnham, afirma : « La transformació revolucionària del règim de propietat i de la producció no és una fi en si mateixa. »

Es vol una millor prova de la decadència revolucionària que en el fet de veure com les finalitats abans propugnades — la socialització dels mitjans de producció i distribució de riquesa ; en la pràctica, l'estatificació econòmica —, ara que hom les palpa i les utilitza, es presenten com un senzill instrument, a vegades afortunat, en altres desencertat ? Es presenten com un instrument, que, sense menystenir la seva possible eficàcia, ha perdut tota aureola miraculosa i tot simbolisme d'entronitzar el Regne fraternal ?

Quan la *Pravda*, combatent un dia i altra dia « l'igualitarisme de salaris » — ah, la vella i malmesa invocació : « a cadascú segons les seves necessitats » ! —, en parla com d'una il·lusió de romanticisme petit-burgès. I, l'adjectiu petit-burgès és una de tantes vaguetats de la propaganda, però el substantiu romanticisme és perfectament encertat, i sobretot, perfectament revelador. En efecte, el tecnicisme i les gràfiques de producció, amb o sense procediments estatals, tenen molt poc a veure amb la filosofia i la sociologia romàntiques. I aquestes paraules de la *Pravda* tradueixen el comentari displicent de l'empirisme, sòlidament establert damunt les ruïnes de l'apoteosi de la fraternitat.

EPOCA DE TECNOCRACIES ?

Davallada d'una classe o devallada d'Europa ? — cal preguntar-se. Pallach respon afirmant el primer terme de la disjuntiva ; nosaltres, el segon, que naturalment també enclou el primer.

Està segur el nostre contraopinant que en parlar de davallada en la nostra època, i més concretament a Europa, és just de limitar el fenomen a l'ensulciada d'una classe ? No creu que una interpretació semblant conté més lleialtat a la teoria abans esmentada que exactitud històrica ?

L'esquema marxista de reduir la vida post-feudal a una dualitat *burgèsia-proletariat* ens ha semblat sempre excessivament simplista. Considerem que el nombre de classes ha excedit el de dues — pagesia, artesanat, botiguers, professions liberals, funcionaris, etc. —, que és molt difícil encabir-les en compartiments estancs, i a més, que sense negligir la gran importància del factor social, la vida dels homes es troba també influïda per altres contingències i altres factors, d'ordre geogrà-

fic, religiós, ideològic, passional, etc. O bé pel senzill i a voltes totpoderós atzar, que si ocupa una plaça rellevant en la visió històrica de Voltaire, no en té cap en el sistema històric de Hegel.

El que ens sembla evident, és que a l'hora actual no és sols una classe — la *burgèsia* — que ha davallat en el vell continent, sinó tot Europa. Es tot Europa que ha perdut força, consistència i esperances, en relació als darrers segles. I la causa és ben palpable, i ha estat posada de manifest per nombrosos historiadors i comentaristes ; creadora de l'actual civilització tècnica i industrialitzada, Europa no sabé adaptar-se a les noves característiques i a l'economia de grans espais que es derivaven de llurs mateixes creacions. Continuà fraccionada i emmetzinada en múltiples Estats, que a la llarga havien d'esdevenir inoperants ; entretant, altres contrades del planeta s'apropriaven el tecnicisme de creació europea, i li donaven el gran desenvolupament que permetien unes riqueses naturals i una extensió territorial, infinitament superiors a les dels esquifits Estats del vell continent. Naturalment, en aquestes circumstàncies, com deia Paul Valery, « la caiguda europea era inevitable ».

Es indubtable que la *burgèsia* — denominació de perfils borrosos — perd arreu posicions en l'ordre econòmic i polític. Qui la substitueix com a força preponderant ? El llibre de Burnham, *L'era dels organitzadors*, ens dóna una resposta convincent, que té el mèrit de presentar en forma clara i ordenada una evidència generalitzada ; a la preeminència burgesa succeeix la dels *directors* : tècnics i buròcrates, civils i militars — pèrits, experts de producció, caps d'estadística, caps de personal, especialistes sindicals, especialistes de propaganda, etc. El fenomen és visible a la Rússia soviètica, a la desapareguda Alemanya nazi, a l'Amèrica del « New Deal », a l'Anglaterra del laborisme, a la França dels partits monolítics, a l'Argentina del « pla quinquennal », etc.

I el fenomen és conseqüència del caràcter monstruosament mecanicista i tecnicista de la nostra civilització, contra el qual és impossible rebel·lar-se ; ja serà molt si aconseguim endegar-la, i evitar que ens aixafi fins a convertir-nos en una simple peça del rodatge infernal. El tecnicisme exigeix competència i comandament ; ja serà molt si fem per manera que el comandament — l'autoritat — no degeneri en totalitarisme.

Els *directors*, segurs d'ells mateixos, de la

seva necessitat i de la seva eficàcia, substitueixen ara els *pionniers* del bon temps del « laissez faire, laissez passer ». Ells ocupen una posició rellevant en les grans empreses i una posició-clau en les cada dia més nombroses empreses estatals. L'estatificació creixent, a la qual cosa es redueix *la transformació del règim jurídic de la propietat i de la producció*, els és altament favorable. Coneixedors dels rodatges de la producció, dels perills i possibilitats de l'activitat econòmica, de les tasques organitzadores, són els únics a poder senyalar normes a seguir i experiències a assajar. I els únics polítics que ara no cauen en el ridícol, són els qui es troben doblats d'una mentalitat de *director*, documentada i empirista. (Remarquem, de passada, que entre els polítics « démodés », entusiastes de les invocacions *ideològiques*, i amb una peculiar aversió per gairebé tot el que és concret, els espanyols, d'un o altre color, ocupen un lloc brillantíssim).

Que l'època s'encamina vers *super-Estats* i *tecnocràcies* o *directocràcies*, més o menys completes, ens sembla molt probable. El mecanisme econòmic és ara molt complicat i les dificultats massa grans perquè puguin estilar-se les meres divagacions verbals. *El tecnicisme i l'organització, suports bàsics de l'època — per desagradable que així sigui — no permeten les desviacions racionalistes, creadores del « determinisme revolucionari » sinó sols la utilització instrumental de la raó, el sentit empíric de la realitat i de l'acció.*

CONSTRUIR DAMUNT D'EXPERIÈNCIES.

Es que el terreny empíric de les experiències no autoritza l'esperança de grans construccions? I perquè no? Es que tots, amb la modesta aportació del simbòlic *gra de sorra*, no podem contribuir a encarrilar aquest nostre món de *tècnica i organització*, de manera que no ens aixafi ni ens encaserni, ans bé ens permeti el respir de l'ànima personal i un millorament de les condicions materials?.

Les tasques no falten. Com a homes del segle XX, som conscients del sentit mundial de l'època, i per tant, de la necessitat de treballar per a una organització mundial *efectiva*, que parteixi de la condició ineludible de limitar les sobiranes nacionals; la tècnica i l'organització, en un pla mundial estructurat, poden ésser immensament beneficioses per a una humanitat avui desorientada. Com a europeus, veiem la ruïna de la fragmentació estatal del nostre continent, i per tant, la necessitat de treballar per a una Europa federada, que salvi el valor cultural de les nacions, que ordeni en comú els mitjans de pro-

ducció i distribució de riquesa, que racionalitzi el funcionament econòmic d'uns països empobrits, i que constitueixi un *super-Estat* viable, adaptat a l'època i a una tradició civilitzadora encara no superada. Com a catalans, som i serem obligats a esforçar-nos per a donar una civilitat i un benestar a la vida general hispànica, i sobretot, a mantenir fortes les rels de la nostra ànima col·lectiva — no per a entaforar-nos an una closca de cargol aïlladora, sinó per a participar amb virtualitat pròpia als problemes d'Europa, del món i de l'època.

EL PERILL ACTUAL DE LA UTOPIA.

Acceptar *la lleialtat a l'època*, sí; amb tots els renunciaments i tots els dolors que comporti. Es l'única manera de viure; el dilema de Hamlet podria ací repetir-se.

Però aquesta lleialtat comporta també el denunciar els perills actuals de la Utopia, de la raó desviada. En una altra època més plàcida i menys envoltada d'esculls, la situació era molt diferent. La Utopia i la vida feien aleshores cadascuna el seu camí, i àdhuc podia ésser beneficiós que aquella es projectés damunt d'aquesta. Ara, en els nostres dies, *l'estat d'esperit* originari, sentimental i fraternal, s'ha esvaït; darrera les paraules rituals, hi ha l'exigència brutal d'organització. I el perill està que en lloc de la promesa « *apoteosi de la fraternitat* », no segueixin introduint-se *Místiques irracionals i tiràniques*, sota el cobert i sota la propaganda de la *Utopia fraternal*.

Quan Pallach parla « dels règims autoritaris que no sols es disfressaven, sinó que realment eren populars gràcies a aquesta capacitat directa que posseïen per a combregar amb les puixances passionals de les multituds », entre a fons en el cor del problema. « Les puixances passionals de les multituds », segueixen éssent idèntiques; i, aleshores, com no han d'enardir-se, aquestes multituds, per als qui de la Utopia els parlin amb menys probitat intel·lectual, sí, però amb més veheència demagògica i ultrancera?.

Combatre les il·lusions extemporànies esdevindrà també, cada dia més, un homenatge a la veritat. A aquella veritat que nosaltres, europeus, i més encara nosaltres, mediterranis, no podem oblidar (mai: el respecte de l'ànima personal. La gran victòria sobre els monstres d'ahir, d'avui i de demà.

L'única que, àdhuc rodejada de totes les tragèdies, davant el plor i davant l'esperança, simbolitza la glòria i la noblesa de l'autèntica *condició humana*.

A PROPOSIT DE LA " HISTORIA DE CATALUNYA "

per Ferran SOLDEVILA.

Decididament, és sempre arriscat de parlar d'una cosa que no coneguem sinó per referències, encara que es tracti d'una obra de la qual apareguem com a autors o co-autors. L'article del meu amic Rovira i Virgili, inserit en el número de QUADERNS corresponent al més de juliol de l'any passat, relatiu a la *Història de Catalunya* publicada a Mèxic, sota la meva paternitat i la de P. Bosch Gimpera, dins la « Col·lecció Catalònia », va incitar-me a escriure el comentari aparegut en el número gener-febrer de QUADERNS. Aquest comentari va tenir la virtut de fer que, finalment, algú (i li n'estic tan més agraït, que no en tenia cap obligació) s'hagi preocupat de fer arribar a les meves mans un exemplar de la dita *Història*. ! Quina no haurà estat la meva sorpresa en descobrir que el llibre no té en absolut res a fer amb el que jo havia imaginat que era!

Deia Rovira i Virgili en la seva esmentada recensió : « Per omplir aquest buit (la manca d'un compendi d'extensió mitjana), la Fundació Ramon Llull, instal·lada a París el 1939, va designar Ferran Soldevila, mentre m'encarregava a mi d'escriure la « Història de les Institucions catalanes ». I el meu treball era, segons Rovira, el que, « acabat i refet en alguns punts per Bosch Gimpera », havia estat ofert per l'Editorial Catalònia. Bé és veritat que Rovira indicava que el meu treball « estava basat en molta part sobre el text del meu petit manual escolar ». Però com que el text que jo vaig redactar per encàrrec de la fundació no tenia res a fer amb el manual de la Protectora, tot i estranyant-me molt, vaig creure que Rovira havia incorregut en una distracció, i havia parlat del manual en lloc de parlar del llibre de l'Editorial Alpha. En aquest sí que hi havia poquet amplament, tot i que tampoc no es podia dir que la nova obra en fos en totes les seves parts, un resum.

En tenir, finalment, entre les mans el llibre de la Col·lecció Catalònia, he hagut de constatar, però, l'exactitud de l'afirmació feta per

Rovira i Virgili : el Manual de la Protectora hi ha estat utilitzat en gran part. Damunt d'aquest nucli central, Bosch Gimpera ha afegit els primers capítols de Prehistòria i Història antiga i els darrers de l'època contemporània, tot fent abundoses injeccions en molts altres indrets del text. No es tracta, doncs, com creia Rovira i Virgili, del treball que jo vaig fer per a la Fundació Ramon Llull, ans d'una obra totalment diferent. Com s'explica, doncs, la confusió del nostre amic? Senzillament, per l'expressió confusa d'alguns passatges del prefaci de Bosch Gimpera. « És per això — escriu Bosch — que la Fundació Ramon Llull ens encomanà la tasca — empresa amb molts escrúpols — de completar la de Ferran Soldevila i de posar-la al dia ». Bosch es refereix a una història meua. Però a quina? Si ratlles més amunt ha parlat del manual de la Protectora, la darrera obra que ha alludit és la que jo estava redactant i que no vaig poder acabar. Bé és veritat que més avall escriu haver-se pogut servir del meu manuscrit; però el lector ignora l'abast d'aquesta utilització. Ara jo diré (tant com la memòria pot permetre-m'ho, perquè no tinc el meu original a mà) que les manlleutes han estat mínimes.

La conclusió a què haig d'arribar, naturalment, és que, de l'obra publicada a Mèxic per l'Editorial Catalònia, jo no puc acceptar-ne la paternitat, sinó, exclusivament, en tot aquella part del text que ja figurava en el manual de la Protectora. Res més. I consti que això no ho dic amb cap signi pejoratiu per a la resta, on hi ha pàgines, com les dedicades a la nostra Prehistòria, que mai no em trobaré en condicions d'igualar, i altres de molt apreciables. Hi ha també, és cert, errades i inexactituds que jo mateix qualificava d'incomprensibles en la nota publicada en aquestes planes — errades i inexactituds que no fan cap bé a l'obra ni als autors i la responsabilitat de les quals, en bona part, caurà inevitablement damunt meu.

UNA INTERESSANT EVOLUCIO DINS DE CATALUNYA

L'article que amb aquest mateix títol i signat per Domènec Montagut publicàvem en el nostre número darrer, ens ha valgut quatre comentaris que donem a continuació.

El nostre col·laborador en el seu treball s'esmerçava a estudiar l'evolució que d'un temps ençà pot manifestar-se a Catalunya en un sentit de major catalanització i prenia com exemple d'aquest canvi la revista **Destino**; que és on més visiblement s'ha palesat. La intenció del nostre amic era plantejar el que ell en deia la «qüestió major», és a dir, «la reconciliació dels catalans». Però coneixent sens dubte la vidriositat del tema prenia bona cura de dir l'opinió que li mereix tant aquella fulla com els que l'escriuen, opinió totalment i definitivament adversa i sintetitzada no solament en molts passatges, sinó formant l'esperit mateix de tot l'escrit.

En substància, doncs, aquell article era una crida a la reconciliació dels catalans prenent peu del millor clima que l'evolució estudiada sembla haver creat a casa nostra. **Destino** hi era adduït com un testimoni d'aquell canviament, operat potser contra la voluntat dels que l'escriuen, imposat per una massa de catalans que deixarien de llegir-lo si no el reflectis, arrossegat a complir el destí de tota obra catalana, com diu el seu autor.

Aquest és l'abast de l'article i així l'han interpretat — sola interpretació recta que pugui tenir — dos del quatre comentaristes: els senyors Montserrat i Fontseré, els quals amb el mateix esperit de responsabilitat del senyor Montagut, eixamplen el tema i n'assenyalen desplegaments interessants, tot proposant que el problema sigui més extensament debatut.

Els articles dels senyors Vigo i Xammar, són tot una altra cosa. Amb un dubtosa probitat intel·lectual fan dir a l'article incriminat allò que no diu, allò que no pot dir, escrit per la ploma que l'ha escrit i estampat damunt de les pàgines de QUADERNS. Esbiaixen i escamotegen la conclusió veritable, n'hi suposen calumniosament una altra, i, això fet, envesteixen braument contra els molins de vent que ha creat llur imaginació intoxicada de **destinofòbia**, una de les moltes malalties infantils que pateix una part de l'exili. La tesi central d'aquell treball, la reconciliació catalana, no vol dir res per a aquests dos estrenus algomàvers de la ploma que a més de mil quilòmetres del camp

de batalla menen un tan aferrissat combat. «Reconciliació catalana?... Que vol dir això? En canvi s'ha parlat de «Destino» encara que sigui amb blasme i per ací no hi passem». Perquè, per a ells no hi ha actualment cap problema més important ni més urgent que aquest de dir quatre penjaments, tan procaços com inoperants als redactors de la fulla barcelonina. Sembla que així accelerem molt la solució del nostre pleb.

Aquesta tergiversació fóra una raó prou grossa per a no acollir els dos pamfletaris escrits. Llur estil discordat, sobretot el del senyor Xammar, tan detonant en aquestes planes, en fóra una altra. I no obstant, fent una excepció a la regla i demanant-ne excuses als nostres amics, els publiquem. Anem a dir perquè.

Els senyors Vigo i Xammar no són uns qualssevol dins de la jerarquia de l'exili. Ultra llurs mèrits innegables com a periodistes, el primer és director de «L'Humanitat» i secretari particular del President de la Generalitat i el segon és cap del seu gabinet, i sense voler dir ni insinuar amb la constatació d'aquest fet públic que interpretin ni deixin d'interpretar el pensament del senyor Irla, aquells títols els fan creditors a una consideració que no s'atorga a qualsevol. Però hi ha una altra raó que ens ha forçat a la inserció: l'avinentesa de donar a conèixer i a combatre un estat d'esperit que als nou anys d'acabada la guerra civil en conserva tota l'extremositat, com si no hagués passat res, emmetzina el pobre refugiat i fa impossible aquella concòrdia sense la qual no hi ha demà per a la Pàtria. Justament, destruir aquest mal és una part del programa de la nostra revista, cosa que faran bé de no oblidar aquells que hagin pogut creure que el treball del qual parlem és un fet deslligat o estrany a l'obra comuna. Pel contrari, n'és una manifestació genuïna i no serà l'única. Que ho sapiguem també aquells patriotes de l'interior, que entre lloes que agraim, hi infiltren algun retret per les concessions que ells creuen que fem a aquell esperit nociu del desterro. Que es facin càrrec de l'ambient dins del qual ens cal treballar. Però entenguin uns i altres que contra aquest sentit que s'entesta a continuar la guerra, tan prop parent d'aquell altre que la propicia, lluitarem sense repòs. Publiquem, doncs, els quatre treballs, pertinents els dos primers, impertinents els altres:

Diu Carles FONTSERE :

EN FAVOR D'UNA ENQUESTA

Pel que darrerament he llegit en diverses publicacions catalanes de l'exili, sembla que a casa nostra ha estat autoritzada l'edició de llibres catalans. El canvi curiós que això suposa de part dels que sempre han fet de

l'anti-Catalunya una bandera, és analitzat despassionadament pel vostre col·laborador Domènec Montagut, en un interessantíssim article publicat en el darrer número de QUADERNS. Aquest fet i el procés de recatalanització que

actualment sembla que està operant-se a Catalunya, indueixen Domènec Montagut a albirar perspectives optimistes que potser podrien facilitar la tan necessària reconciliació dels catalans.

Els mateixos fets són diferentment interpretats per J. Navarro Costabella i Pere de Roda, els quals, en llurs articles apareguts a *La Nostra Revista*, de Mèxic, expressen opinions diametralment oposades, fins al punt que, aquest últim, arriba a considerar com uns col·laboracionistes del règim, als autors que aprofitin l'esclatxa per a publicar les seves obres, sigui quin sigui llur contingut.

Cal considerar que els catalans que allà baix es veuen obligats a suportar el totalitarisme franquista, continuen « vivint » malgrat totes les dificultats i que, a més és possible que evolucionin en un sentit que nosaltres des de fora som incapaços d'apreciar objectivament, ja que l'exili, ve a ésser una mena d'esqueix que en estar separat massa temps de la terra que va nodrir-lo, està condemnat a morir; perden gradualment la seva vitalitat. Per això cada dia esdevé més difícil jutjar des d'ací aquelles activitats i cal anar molt en compte en fer afirmacions o prendre posicions que podrien resultar contraproductives.

La feblesa de Franco no es manifesta en el que alguns creuen còndidament que són concessions al catalanisme, sinó, per la impossibilitat en que es troba d'evitar el rebrot d'aquelles coses que vuit anys enrera creien haver extirpat fins a les arrels i que avui continuen, potser, més vives que mai. És indiscutible que els puntals del règim comencen a esquerdar-se de per tot arreu i així el destí del malaurat *Destino* podria ésser, paradoxalment, el de servir involuntàriament de tascó per esqueixar el propi règim que havia volgut servir i defensar, i pel qual havia estat creat. El fet que actualment puguin publicar-se llibres catalans, crec, doncs, que és una bretxa que cal aprofitar, procurant engrandir-la ràpidament i com més millor. Per això és necessària la col·laboració de tots els catalans, dels de dintre i dels de fora de Catalunya, altrament podria ésser que per un puritanisme excessiu, com són generalment tots els puritanismes, o per un orgull desplaçat i rebèc, l'afluixada d'avui, en lloc de servir i facilitar una evolució favorable a la nostra causa, serveixi, al contrari, per a enverinar i dividir encara més els catalans.

He de confessar-vos que no comparteixo l'optimisme lloable, però manifestament exagerat, dels que creuen que a l'exili les veus de la terra que « ells » haurien volgut ofegar,

ressonin prou potents perquè ens puguem permetre el luxe de menysprear qualsevol possibilitat, per modesta que sigui. Tampoc crec que aquestes veus serien suficients per assegurar el dia de demà la represa, tenint en compte que la gran majoria dels joves de casa nostra han estat privats durant vuit anys de vida catalana intensa. Dissortadament la veritat a la qual hem de sotmetre el nostre judici, deixant-nos de lirismes sentimentals, és que els catalans exiliats no hem demostrat ésser tant amadors veritables de la nostra llengua escrita, com exteriorment hauríem volgut aparentar. *Germanor* de Xile, en el seu editorial publicat en el número que correspon als mesos de gener i febrer d'aquest any, després d'una exposició molt interessant sobre els veritables mòbils de la revista *Destino* i de la seva actual evolució, en la qual l'articulista veu un parany molt perillós, per als que creuen que és l'òrgan moderat del catalanisme en castellà, acaba dient: « Escrivim en català i ajudem els nostres editors, que és una de les millors maneres de mantenir encara vivent la nostra llengua i de preparar la seva represa i la seva superació ».

Si, això està molt bé i la intenció d'aquestes paraules és molt bona; però, és que la realitat correspon a aquest desig? Almenys pel que es refereix als catalans de França, puc assegurar que no. Els llibres catalans manquen totalment i les poquíssimes biblioteques catalanes que en certa manera podrien remeiar aquest buit, estan molt desproveïdes de llibres i són poc concorregudes. La de París, per exemple, no arriba a tenir mitja dotzena de lectors per setmana. En quant als llibres de tipus popular i revistes que alguns coratjosos editors publiquen, no solament no han despertat cap entusiasme entre les masses catalanes exiliades, sinó que han estat acollits amb una completa indiferència. No és això una vergonya per als catalans exiliats que volem tenir la pretensió d'arrogar-nos la exclusiva representació de la cultura catalana? Crec que caldria ésser més modest i que en lloc de dedicar els nostres esforços a frenar i sabotejar la publicació d'obres catalanes, fóra més oportú i més patriòtic ajudar i encoratjar els nostres editors i literats que dintre i fóra de Catalunya treballen per a la continuïtat de la nostra llengua.

Es indubtable que la demagògia i les maniobres polítiques poden enverinar-ho tot, i que en aquesta ocasió el franquisme, en veure's forçat a concedir l'autorització de l'ús literari del català, sota una aparença de liberalitat, procuri col·locar-nos un perillós parany. La dificultat, és clar, està en evitar-lo i

sobretot en saber el camí que cal emprendre per a no fer el seu joc.

Els dubtes no han de continuar sobre una qüestió de tanta importància com és aquesta. Els catalans hem de saber a que atènyer-nos i conèixer les raons dels uns i dels altres per a formar-nos un criteri i modificar si és necessari la nostra opinió.

Per a facilitar aquesta tasca en permeto

Diu D. D. MONTSERRAT :

RESPONSABILITATS I DEPURACIONS

L'article del senyor Domènec Montagut « Una evolució interessant dins de Catalunya », planteja un tema viu sobre el qual fóra de desitjar que s'obrís un debat.

Com és lògic, l'evolució que d'un temps ençà es nota a la nostra terra i que s'estudia en aquest treball, no queda reduïda als medis intel·lectuals. Més ample, pren relleu en el complex de la vida ciutadana. És natural que sigui així : una reacció limitada a un sector representaria un fet esporàdic sense volum ni importància, encara que fos obra d'un sector tan significatiu com el de *Destino*.

Aquesta evolució interior que desconeixem, pot portar a l'home de l'exili dubtes i àdhuc casos de consciència. Sinó sabem bandejar sentiments i passions i no ens atenem principalment a la raó, no sabrem resoldre pas aquests conflictes personals, ni trobarem el terreny d'entesa entre ací i allà.

El senyor Montagut remarca en l'evolució d'aquell periòdic l'inici d'una oposició al que podríem dir-ne *intelligentzia* oficial i per a mi aquest símptoma té importància. El problema, però, deu tenir més abast i no deuen mancar altres sectors que despleguen activitats en direccions altres que les literàries i aquestes activitats poden causar moltes sorpreses als que viuen ací enquistats en ideals que potser són utopies del segle passat.

Es probable que avui a l'interior hi hagi més sentit real que ací, millor vidència i millor adaptació als fets d'allà, perquè s'han curat més que nosaltres de sentiments universals i il·lusions en les promeses de certs homes d'Estat internacionals. Per això, aquesta conquesta d'un mínim de llibertat d'expressió és un gran pas, una esclatxa en la que pot ésser posada una falca que permeti més tard fer l'alçaprem. Nosaltres, empantenegats en les idees del 1936, per no dir en les del general Prim de « faixa o caixa », trobem esquifida l'actuació de l'interior, la titllem de claudicació sense tenir compte dels mitjans de que es dis-

de suggerir a QUADERNS, que organitzi una gran enquesta demanant, als més prestigiosos dels escriptors catalans de l'interior i de l'exili, de pronunciar-se amb claretat sobre aquesta qüestió. Cal ajudar l'obra petita o grossa de catalanització que sigui possible de fer dins de Catalunya, o, pel contrari, cal rebutjar-la ?

posa, i preparem, potser per a l'exili, el segon terme del general Prim « la caixa ».

Res no condemna tant la mena de passat en que vivim submergits, com l'astorament amb què ens assabentem, quan algú ve d'allà baix, de com s'hi viu. I be n'hauríem de tenir esment havent sofert l'ocupació alemanya i havent conegut, molts de ben aprop, molts restant-hi per a sempre, l'univers concentracionari. Perquè entre aquesta Catalunya i aquella França hi ha algun paral·lisme. Doncs bé, no arribem a fer-nos-en càrrec i aquesta incapacitat d'entendre-ho pot portar moltes divergències entre catalans. Cal que reconeguem que la labor de formiga que realitza qualsevol home que treballi per la llibertat, dins de Catalunya, sigui quin sigui el sector, té més valor revolucionari que totes les jeremiades exhalades a França de l'alliberament ençà.

Som al començament d'una primera etapa. L'important és que pugui desenvolupar-se, que no calgui registrar estralls. Tota cosa que pugui facilitar un principi de democràcia i unes engrunes de llibertat, hem d'acceptar-la, encara que vingui de les mans dels enemics. Als homes d'allà incumbeix prendre les garanties per tal de no ésser enganyats i no trobar-se presos en un parany. Els que allà hagin dirigit aquesta labor hauran reeixit una obra més efectivament revolucionària que tots aquells altres *consignataris* d'utopismes i extremismes més o menys autèntics que prediquen ací.

Aquesta visió del problema es connecta amb un altre ben difícil : el de la depuració del qual no en parlarem ací massa extensament. És probable que ens trobem amb homes la conducta dels quals en el període 1936-39 fos sancionable i que després, ara, hagin maldat contra el règim infame. Com podríem aconsellar mesures contra aquests lluitadors ? Per això aquest problema de demà és presenta tan complex i difícil. Ajustant-nos al clima d'Europa, dintre del qual ens caldrà viure un

dia o altre, és molt problemàtic incoar processos a aquests homes potser un poc aventurers que no obstant, hagin treballat contra Franco. Feina delicada estatuir en casos així, que no seran escassos. I ja comprendreu que no volem referir-nos a criminals declarats, que aquests hauran d'anar a raure a la justícia, única competent per a entendre-hi.

L'univers de la Catalunya interior no és el nostre. Un món ens en separa, un món ideològic i sentimental molt més dramàtic que el de l'espai. Allà i ací hem evolucionat en distintes direccions, potser oposades. Tornar a entendre'ns, a conviure i a col·laborar, no és pas el menor dels treballs que ens cal emprendre. Res d'aquesta comprensió que demanem va per als homes de *Destino*, com res no hi anava en l'article que ens dóna peu a aquestes ratlles. Cap simpatia per aquests; tota per a aquells intel·lectuals, obrers, simples ciutadans, que han mantingut pur el nostre honor de catalans. Aquests són el símbol vivent de la Pàtria i no aquells altres que es van lliurar a la tasca nefanda de defensar el règim avorrit.

Però si aquests homes, siguin de *Destino* o altres sectors, que no són personalment culpables de mancaments greus, que en tot cas han rectificat l'error primer, no veiem cap raó per a bandejar-los. Els nostres compatriotes d'allà podran jutjar de llurs casos, i no nosaltres que no tenim elements ni serenitat per a decidir. Altrament la concòrdia no serà mai possible. Per dur que sigui de dir, caldrà que els exiliats ens avinguem a reconèixer que cada dia representem menys en el concert de l'opinió catalana. Allà hom parla un llenguatge que no entenem i nosaltres en parlem un altre que ells no entenen. I ens cal l'entesa total, fent nosaltres més esforços que ells per a arribar a aquesta fi desitjable. Perquè en aquest forceig dramàtic ni nosaltres, ni menys encara els que viuen a Amèrica, tenim raó. La tenen ells, autèntics representants del dolor patri en aquesta patètica avinentesa.

Per això es tan aleatori parlar de responsabilitats i depuracions, com fan molts d'ací, com si ells fossin, i ningú més que ells, la consciència de Catalunya. Si algú creu en una revolució social en un pròxim esdevenidor, aquest pot donar la solució per a quan el fet vingui. Si algú creu en un triomf polític sense cap etapa intermitja, aquest també po-

drà planejar des d'ara les sancions. Però tot això no són més que hipòtesis que tenen cada dia menys creients. Qui pot parlar ara de solucions així, si no vol enganyar-se o enganyar als altres? I mentres això no sigui més clar, el tema de les depuracions i responsabilitats no pot tractar-se més que en un terreny acadèmic, que és el recurs que li resta al que ha perdut.

I ja que m'he embrancat en aquest problema de responsabilitats, siguim permès de dir, que en el cas que un dia siguin exigides, no hauran de limitar-se a les dels intel·lectuals, sinó estendre-les a totes les activitats. Tots els que s'han enriquit per la complicitat o protecció del règim, tots els que han traït la llibertat sindical i obrera, els altres que no cal enumerar, són tan culpables, com l'escriptor que s'ha venut la consciència, l'artista que en aquesta època terrible s'ha deshumanitzat treballant per al qui paga i desertant la lluita pels ideals de la Pàtria. Per això volem dir que la responsabilitat no queda circumscrita a un sol factor, classe o partit. Ella va lligada a l'actuació de cadascú, com una ombra de nosaltres mateixos.

Destino figura encara avui en els rengles dels enemics de Catalunya i la seva evolució no representa un sol pas cap a la nostra causa. Aquesta evolució que, com insinua Montagut, potser no és feta per gust, sinó perquè la imposa una gran massa de catalans, no lliurà de culpa al menys els més notoris dels seus redactors. Són aquests els únics culpables? Certament no. N'hi ha d'haver moltes dotzenes i centenars amagats per tot-arreu. I mentre altra cosa no sigui possible, al menys la sanció moral ha de caure damunt de tots ells.

Tots els que hagin provocat a Catalunya un perjudici, tots els que l'hagin escarnida amb una conducta equívoca, els que s'han enriquit destruint les bases de la seva economia, els que socialment s'han lliurat a unes activitats nocives per a l'obrer català, deuen estar compresos en aquesta *repulsa moral*, car altre càstig no crec que sigui de la nostra jurisdicció per molt de temps, i aquest malhauradament, diluirà la penalitat i farà oblidar l'aplicació de sancions, si mai estessin a la mà de Catalunya.

Potser sigui millor així en mig de tot, donada la marxa del món, en el qual sols els escamotejadors poden fer un paper brillant!

Diu Emili VIGO :

EL CAS DE "DESTINO"

UNA EQUIVOCACIO LAMENTABLE

N'estem segurs. Si afirmem — com afirmem — que el senyor Domènec Montagut fa l'apologia d'una publicació innoble, redactada per gent innoble — ens referim a *Destino* —, el senyor Domènec Montagut replicarà escandalitzat, afirmarà que mai no han estat aquestes les seves intencions i, en conclusió, ens acusarà de manca d'objectivitat i d'apassionament. Potser tingui raó el senyor Domènec Montagut. El seu article, parlant d'un fet lamentable, és dels que es pot qualificar d'hàbil. En efecte, l'autor hi obra i hi tanca les portes, balanceja les justificacions i les reserves, els elogis i les censures, amb una regularitat sàbiament calculada. Però el lector simplifica i deixa de banda les subtilitats. D'aquest article, inserit en el darrer número de QUADERNS, ens serva un record més aviat deplorable i no pot estar-se de constatar que resulta paradoxal que, des d'una tribuna catalana com ho és QUADERNS, es tracti de justificar el que és injustificable, o, almenys, es prepari el clima a una absolució general de tots els que, en el decurs d'aquests darrers anys, han fet el possible per aixafar definitivament la cultura catalana. Per a nosaltres, l'article del senyor Domènec Montagut representa aquestes dues coses. I és contra aquestes dues coses que ens permetem exposar la nostra divergència més franca i categòrica.

LA CINICA EVOLUCIO.

No cal explicar la història, lamentabilíssima, de « Destino », car els catalans la saben prou bé. El fet que un grup de botiflers — hi ha qui afirma de gangsters — s'apoderessin l'endemà mateix de l'entrada dels feixistes a Barcelona del que, ja abans de la revolta, fou portantveu de *Falange*, situa pla bé la mentalitat dels que portaren a terme la maniobra. No cal explicar, tampoc, la història, més lamentable encara, dels ex-catalans que el redacten i l'inspiren. Que del nacionalisme integral s'hagi davallat — passant per la difamació, la deserció i l'espionatge — a la política de *unidad* més rabiosament anti-

catalanes; que en el temps de les vaques grasses del franquisme i d'Itàlia i Alemanya s'hagi estat rabiosament totalitari per anar evolucionant al grat dels esdeveniments de la manera més baixa i més vergonyosa, això sol ens estalvia d'insistir sobre l'impudor — per no dir una paraula molt més categòrica — del grup de *Destino*... Si tots sabem aquesta història lamentable per què hem d'entretenir-nos a cercar-hi justificacions? Per què Domènec Montagut s'emociona — sota l'aspecte de la freda objectivitat — amb l'evolució més representativa del baix nivell moral a què està sotmès el nostre poble i ve a parlar-nos d'una certa independència crítica de *Destino*? Inefable justificació opositora aquella que s'adreça a criticar l'Arrendatària perquè les *fàries no tiren* i es troben troncs en la picadura *fina, super-fina i extra-fina*! Magnífica prova de civisme aquets solts protestant que els carrers de Barcelona, per la gasiveria del Baró de Terrades i el seu Ajuntament, siguin poc regats, i menys ben empedrats encara! Domènec Montagut constata en el fet reals qualitats opositores.

I què no direm, encara, després del triomf dels aliats, d'aquesta transformació meravellosa en l'ideologia de *Destino*? Oblidem que es féu el caldo gros a Alemanya i Itàlia; oblidem que existiren uns anys — del 1939 al 1943 — que només els règims de força tenien justificació. Avui *Destino* fa prova d'una anglofília de bona llei. Glòria als anglòfils nous de trinca!

En política interior, *Destino* que ha estat sempre l'òrgan de la delació no elogia ara, en la forma ditiràmica amb què ho féu fins fa ben poc, al *Caudillo*. Això gairebé emociona al senyor Domènec Montagut. Aquells que feren *imperialismo* ara se senten catalanistes. L'evolució és eloqüent per a l'articulista de QUADERNS: es parla del segle XIX amb un afecte realment corprenedor; s'ha parlat de Maragall i de Verdaguer, darrement de Sagarra i de Riba! Deixem anar les campanes al vol! Adhuc s'ha publicat una foto de Salvador Albert i un article parlant d'aquest malaguanyat amic. Domènec

Montagut també ha estat colpit pel fet, quan a nosaltres ens ha indignat. Car sabem molt bé quin fou el calvari de Salvador Albert, empresonat i condemnat a cadena perpètua indignament. Albert passà cinc anys en la presô de Girona. I foren els seus amics — perseguits la majoria com ell mateix — els que li pogueren fer arribar alguna ajuda. I dos dels descastats que fan *Destino*, concretament Josep Pla i Manuel Brunet, no feren absolutament res par a Albert si no era fomentar l'odi contra ell i els seus companys — admirables republicans empordanesos, tan dignes i desinteressats! Tant Pla com Brunet coneixien Albert, i no ignoraven la seva tragèdia. Brunet habita Figueres i Pla, Llofriu. S'han reconciliat amb Albert publicant, tres anys després de la seva mort, una fotografia i un article. Més hauria valgut que quan fou condemnat iniquament protestessin i l'ajudessin. No us sembla, Domènec Montagut? I no us semblaria igualment vil que un d'aquests dies sortís *Destino* amb una foto i un article parlant de Carles Rahola pel qual res feren tants dels qui tenien l'obligació de procurar salvar-li la vida?

PROVINCIALITZACIO DE LA LLENGUA I LA CULTURA CATALANES.

Pot dir-se'ns que tot això és anècdota. Per bé que l'anècdota d'aquesta mena explica quissap-lo els fets, volem admetre-ho. Però hi ha una cosa d'una major gravetat. Domènec Montagut l'alludeix llargament en explicar-nos l'evolució pseudo-catalanista de *Destino*, però no ho fa pas — ni molt menys — en l'aspecte que nosaltres voldríem. L'articulista recull amb emoció tots aquests símptomes que hem alludit més amunt i n'hi afegeix un altre: les edicions en català, que dirigeix Josep Pla.

Aturem-nos un moment, si us plau, per a situar bé el problema. Fins fa ben poc a Catalunya no s'ha pogut editar en català. La persecució contra el nostre idioma fou rabiosa i constituí un dels motius més delictuosos que poguessin esmentar-se. Ara, des de fa poc, es permet editar en català. Amb una condició: que les obres han de passar per la censura governativa. I amb un índex de prohibicions. No cal dir que la literatura no pot ésser ni política ni patriòtica. Però, sobretot, el català — i les instruccions en això són ben concretes — no pot tornar a esdevenir un idioma de cultura. Per tant, són prohibits de la manera més terminant els treballs d'història política i social, l'assaig en qualsevol dels seus aspectes, la monografia d'estudis, les obres d'erudició. La maniobra és clarissi-

ma: a la joventut catalana cal donar-li la sensació que, la seva, és una llengua inferior, un dialecte més o menys pintoresc amb el qual poden fer-s'hi manifestacions folklòriques després d'arrossades considerables i, com a màxim, cantar-hi amors més o menys afortunats en instants d'entusiasme juvenívol. Però, pel demés, que no es cerqui en la llengua catalana res de substancial, car li està defesada tota activitat que tingui un cert gruix cultural.

I, naturalment, *Destino* ha comprés i col·labora amb gran entusiasme, per mitjà d'una col·lecció dirigida per Pla, a aquesta tasca de provincialització de la llengua catalana contra la qual cal que tots aquells que senten de debò la dignitat de la nostra cultura s'aixequin amb energia... Ja no es tracta d'una anècdota, sinó de l'assaig més perillós que s'hagi realitzat contra la nostra cultura. I per més que Pla parli «del drama immens que han passat els intel·lectuals catalans», no podem estar-nos de constatar que ells foren els principals col·laboradors de l'ofensiva contra la cultura i la llengua catalanes (potser Domènec Montagut ignora que el cretí que dirigeix *Destino* es gloriejava no fa gaire temps de no haver escrit un sol mot en català des del 1936) i que, avui, es converteixen en els còmplices dels qui assagen de convertir el nostre idioma en una forma dialectal més.

La intel·lectualitat catalana que, en la seva immensa majoria, ha sabut donar una admirable lliçó de dignitat patriòtica, ha comprés pla bé la maniobra. Fixi's sinó, Domènec Montagut, en què es publica — passant per la censura — d'inèdit, i qui ho signa. I en aquest punt comprendrà molts fets que sembla que ara ignori. Aquest, sobretot, capital per al nostre esdevenidor.

UNA APRECIACIO ERRONIA.

Voldríem, encara, recollir — per a discrepar-hi — un punt de vista del senyor Domènec Montagut. És el que ve a representar *Destino* com una mena de portant-veu de la classe mitja i d'un estat d'opinió, cada dia més estès a la nostra terra, que «*Destino* representa i el seu tiratge justifica. Primerament, parlar de classe mitja en un moment en què ha estat pràcticament pulveritzada pel règim, servit amb diligència innegable per *Destino*, resulta bastir probabilitats altament il·lusòries. Tot seguit, creure que cada lector de *Destino* és un entusiasta de la publicació ens sembla d'una exageració més que manifesta. El senyor Montagut si visqué a Catalunya durant el període 1936-1939 pogué constatar un fet:

el tiratge enorme de *Solidaridad Obrera*, adquirida apart dels seus incondicionals per una quantitat de gent conservadora francament impressionant. Això podem certificar-ho, sobretot, aquells que havent habitat llargament a les comarques catalanes podíem establir una mena de geografia política local. Si aquest fet hagués passat per alt al senyor Domènec Montagut, podem citar-li'n un altre d'igualment eloqüent, esdevingut a França al llarg de l'ocupació. Pot negar ningú la immensa venda que assolí l'òrgan més rabiosament col·laboracionista, *Je suis partout*? Es que algú pretindrà que els lectors de *Je suis partout*, eren entusiastes del *rapprochement franco-allemand*?

A Catalunya aquest cas es repeteix amb *Destino*. Estimats amics que hi han romàs i s'han comportant dignament al llarg d'aquests vuit anys, ens han parlat sovint del cas de *Destino*. Tots ells n'han seguit — i en segueixen l'evolució. Alguns en guarden exemplars corresponents a totes les èpoques, uns exemplars que potser si hagués llegit el senyor Domènec Montagut li haurien estalviat el dissortat article que estem comentant. I aquests catalans són els que qualifiquen amb major duresa la trajectòria de *Destino*. A Catalunya parlar d'aquest grup constitueix esmentar l'exemple de la immoralitat i la bandarrería organitzades...

NO ESTABLIM COMPARACIONS.

Uns mots, encara, quant a l'admiració professada pel senyor Domènec Montagut amb referència al contingut, — diem-ne crític, literari, i informatiu — de *Destino*. Permeteu que ens n'estranyem. Precisament podria presentar-se com una mostra eloqüentíssima d'on arriba l'esterilització de la intel·ligència en medis totalitaris.

De ben informat, *Destino* no n'està gaire... Altrament molts comentaris que fa de la política francesa i, sobretot, els atacs que hi reserva el trabucaire que signa Romano (llegeixi's Manuel Brunet) als catòlics liberals francesos, no s'hi inseririen. Quan hom estableix comparacions i constata com ha estat superada a França una de les qüestions més angoixoses que encara tenim a casa nostra, no pot menys de sentir un gran fàstic i una gran tristesa.

Quant a l'interès dels reportatges no el veiem enlloc. Darrerament l'ex-secretari del Conseller de la Generalitat, senyor Martí Esteve, i del Ministre falangista Sánchez Mazas, l'espia Carles Sentís, per explicar que havia sopat amb l'oftalmòleg Castroviejo en un restaurant de New-York, omplenava no sé quan-

tes columnes. Això ens fa recordar que en una altra ocasió, el clou d'un reportatge sobre Anglaterra el constituïa la notícia que el sogre de Sentís era l'inventor d'una llançadora tèxtil o cosa per l'estil. Que n'és d'emocionant la solidaritat familiar!

Les crítiques de qualsevol activitat intel·lectual són d'allò més d'estar per casa i, sobretot, a favor dels de casa. Inefable *autobombo* escrit entorn *Mariona Rebull* i de la seva transposició al cinema. *Mariona Rebull* és obra de l'amo de la botiga, Ignacio Agustí. Tot es comprèn...

No parlem, en fi, del poliglòtisme *destinatari*. En un dels darrers números, en parlar de temes francesos volien donar-s'hi noms en aquesta llengua. Tots, absolutament tots, apareixen amb greus i divertides incorreccions. Bé, és veritat, també, que en els comentaris estratègics d'un especialista (!), el comandant Ruiz-Fornells, s'hi han dit barrabassades a l'alçària d'un cinquè pis. I que ara el senyor Estelrich hi palesa la seva suficiència característica d'afanador de manuals amb la pedanteria coneguda en aquest distingit salta-taulells intel·lectual.

No, amic Montagut. *Destino* té el mateix nivell — per més que vulguin dissimular-ho — que la premsa que s'edita actualment a casa nostra. Si el compareu amb la premsa catalana que s'hi editava el 1936, veureu que no haguessin ni servit per omplentar quartilles a *El Pebrot de la Seu*. Per què fer tants esforços en trobar bô el que és francament dolent?

Un il·lustre escriptor català deia no fa molt parlant dels qui fan *Destino* :

— El que cal fer és condemnar-los a què escriguin sempre més en castellà. Com aportació a una altra cultura creieu que quedaran ben servits.

IMPUNISME, NO !

La idea de la reconciliació dels catalans la tenen tots aquells que de debò aspiren a refer la nostra Pàtria. Ningú que honradament es plantegi el cúmul de problemes que tindrem a resoldre pot defugir-la. Tots estem interessats a superar les diferències que hagin pogut separar-nos i a reviure en un clima de dignitat i de convivència. I tots estem obligats a esforçar-nos noblement en assolir l'objectiu.

Ara bé ; la reconciliació dels catalans ha d'ésser feta entre els catalans decents. Voler estendra-la impunement a tots aquells que s'han enllotat en les pitjors aventures portaria a la fallida absoluta de l'empresa. Voler propiciar una empresa posant com a punt de par-

tida l'exemple més baix d'indignitat humana i patriòtica, ens sembla una equivocació lamentabilíssima. No, amic Domènec Montagut, amb certa gent — en aquest cas amb el grup de *Destino* —, els tractes són impossibles. La reconciliació ha d'ésser la resultant d'un esforç entre aquells que apassionadament, per damunt tendències polítiques i socials, vulguin refer Catalunya i en sentin la imperiosa necessitat. Però si sota la reconciliació vol-

gués fer-se triomfar l'impunisme, si sota la reconciliació se'ns imposés conviure alegrement amb els que han fet tot el mal possible a la nostra terra, si en nom de la reconciliació es passés una esponja damunt totes les iniquitats que ha hagut de suportar la vida catalana, amb tota lleialtat caldrà advertir que som molts els que no ens prestarem a la maniobra i que la denunciarem amb la màxima energia.

Diu Eugeni XAMMAR :

FORA DE LA COMUNITAT CATALANA

Déu ens guard d'un ja està fet. Domènec Montagut — i si no vaig errat de comptes Montagut és un nom sota del qual s'amaga una vella i bona amistat meua que ja fa quaranta anys que dura i encara en durarà, pel cap baix, quaranta més... Domènec Montagut m'haurà de permetre, de totes maneres, que li digui que és una veritable llàstima que deixés passar, que no aprofités, la magnífica ocasió que se li presentava de no escriure un article sobre la revista *Destino*, ni sobre l'equip de catalans sense escrúpols que porta la responsabilitat d'aquesta publicació. Una ocasió perduda és un capital definitivament malbaratat; que hi farem! L'article de Domènec Montagut fou escrit i, com que una desgràcia mai ve sola, després d'escrit fou publicat. Publicat a QUADERNS. QUADERNS d'estudis polítics, econòmics i socials. Políticament, *Destino* és una empresa de la qual els propis empresaris n'han proclamat el falliment. La « política de unidad » ha estat arconada. El rètol famós que feia de sub-títol, despenjat i llençat al pilot de les escombrieries. Tot presentant excuses i demanant perdó als membres actius d'una corporació útil, i la brutícia de la qual és exterior, podríem dir que els redactors catalans de *Destino* constitueixen un equip d'escombriaires. Intrèpids escombriaires, decidits a tot. Vuit anys abans de volcar-hi la « política de unidad » havien ja abocat al femer Catalunya i la llengua catalana. Avui la política de *Destino*, esvaïts els somnis imperials, és una política modesta, monàrquica, municipal, i, quan el general Franco és a Barcelona, franquista. Econòmicament, *Destino* és, sembla, una empresa rentable. Present a París per uns quants dies, a la vetlla de la desfeta alemanya, el príncep dels destinataris, Ignacio Agustí, es vantava de no haver escrit una ratlla en català des de feia vuit anys, i cofoïament disposat a tota mena

de confidències contava, a qui volia escoltar-lo, els mètodes emprats per a donar a l'òrgan de la rendició espiritual de Catalunya, l'ampla base de subscriptors fidels sense la qual no és possible que una publicació pugui viure i prosperar. Parelles de falangistes — explicava Ignacio Agustí — uniformats i armats, es presentaven al domicili dels antics subscriptors de *Mirador*, i d'altres catalans més o menys benestants i esporuguits, i amb una amabilitat exquisida els convidaven a signar un butlletí de subscripció a *Destino*. Tothom s'explicarà sense esforç l'èxit d'aquestes expedicions que permeteren, des del primer moment, assegurar als redactors destinataris uns passaments substancials successivament engreixats amb el producte d'altres col·laboracions i dels llibres que publicava la « Editorial Ancora y Delfin » dedicada, com la revista, a la gloria de la « política de unidad ». La política i la economia s'enllacen naturalment amb la sociologia. Socialment, un redactor de *Destino* ha estat i és un personatge honorable i honorat, vull dir que és un personatge envers el qual van fàcilment els honors oficials i les facilitats econòmiques que l'ocupant dóna als seus servidors. Aquestes circumstàncies favorables alguns membres de l'equip les han aprofitades per a arrodonir les situacions llurs fent el que en català, llengua casolana, en deïem un bon casament. (De la mateixa operació els castellans, que parlen « una lengua recia y senera », en diuen dar el « braguetazo »). Ignacio Agustí, aleshores en plena epilèpsia espanyolista, va guanyar, ja fa temps, un « premio del Generalísimo », o « premio del Caudillo », amb un article, en el qual entre altres coses incongruents, era seriosament recomanat a les persones que es fessin una casa que la construïssin « empezando por las ventanas », car per aquest procediment original, si bé d'execució difícil,

els futurs propietaris o estadants obtindrien, segons Ignació Agustí, «una visió més directa y entranable de nuestra España». Ara, aquest ximple, ha canviat d'instrument. Escriu — en castellà — novel·les de costums barcelonins. Publica «El viudo Rius» (excel·lent títol per a un vodevil pornogràfic) i tot seguit Don Cesar Gonzalez Ruano — «caballero español» tot d'una peça, instal·lat a Catalunya com a cal sogre —, proclama que «Ignació Agustí és el primer novel·lista contemporàneo». Cosa que per altra banda, ningú no la creu — i la senyora Agustí menys que ningú.

Tot el que precedeix demostra que una revista com QUADERNS, consagrada als estudis polítics, econòmics i socials, pot perfectament dedicar, en principi, un o diversos, articles a l'estudi d'una publicació com *Destino* i d'un equip com l'equip destinatari. Revista i equip — ho acabem de veure — presenten un indubtable interès polític, econòmic i social. No-gens-menys, torno a afirmar que Domènec Montagut hauria obeït a una millor inspiració si en comptes d'escriure el seu article no l'hagués escrit. Per què?

No em serà difícil explicar-ho. En primer lloc diré que prendre com exemple del redreçament de l'esperit català a l'interior de Catalunya, la posició adoptada d'un quant temps ençà, per un equip d'homes sense conviccions, sense patriotisme, sense dignitat i, per a dir-ho en un sol mot, sense vergonya, és un acte que a mi em sembla blasfematori. I Domènec Montagut se'n dóna perfecte compte quan a la fi del seu article, tot ell ple de precaucions retòriques que són com la segona veu de la seva disertació i sense cap dubte la veritable veu de la seva consciència, es gira d'esquena als homes de *Destino* i proclama que els seus amics són uns altres homes. Aquells — diu — que viuen a Catalunya «en una noble abstenció». Però el mal ja estava fet. Sense voler-ho, n'estic segur, Domènec Montagut havia escrit l'article que els homes de *Destino* esperaven. Augurs de pa sucat ab oli, cada un d'ells l'haurà llegit amb fruïció i, la lectura acabada, s'haurà dit, somrient, per sota el nas, que tot anava bé i que decididament el món occidental era un lloc de sojorn idíl·lic per als brètols dotats d'una certa intel·ligència.

Què volen més els joves de mitja edat que redacten *Destino* i que acaben de llençar l'Editorial Ancora? L'ensurt va ésser gros ara fa tres anys, però està definitivament passat. S'han dissipat les angoixes i els mals somnis. El redactor de *Destino* es lleva al dematí després de passar una nit tranquil·la, és mira al mirall i està content. No, el redactor de *Destino* no morirà ni penjat ni afusellat, i

això és altament satisfactori, per ell, s'enten. El redactor de *Destino* morirà de mort natural i, tal com van les coses, no és probable — no, no sembla probable — que la mort natural l'hagi d'anar a cercar darrera les reixes d'una presó. Davant d'aquestes perspectives, tan falagueres, davant d'un horitzó tan serè, el redactor de *Destino* respira a plens pulmons. Què més vol? Ho té tot... Tot? No, no pas ben bé tot. El benestar i la impunitat són les coses que per al redactor de *Destino*, tenen més preu. Són coses precioses, ningú no en dubta, però no ho són tot. Hi ha les sancions morals. El redactor de «*Destino* no ignora (deixem de banda el menyspreu) la repugnància física, el fàstic infinit, la incitació al vomit que un home que ha fet i fa la feina que ell ha fet i està fent ha d'inspirar per força als catalans patriotes. Indultat per les circumstàncies de les penes de mort o de reclusió perpètua o temporal, el redactor de *Destino* està content, molt content, però no acaba d'estar ben bé content. Aspira a altres indults, a altres amnisties o si més no, a altres amnèsies. De moment no demana gran cosa. Fa deu anys que roda de quatre grapes entorn de taules on s'asseuen persones importants, i que parlen castellà, acceptaria, per començar, qualsevol cosa: una puntada de peu amistosa, un os de costella, per escurat que sigui, un bocí de pa, un article com el de Domènec Montagut. Sobretot, un article com el de Domènec Montagut. Reconciliació dels catalans, heu dit? Dolça melodia per a les orelles actuals d'un redactor de *Destino*...

No serà. No serà sol, n'estic segur, en rebutjar, a la seva mateixa arrel, la idea de reconciliació, amb els representants de la traïció perfectament definida i caracteritzada. I com que voldria no haver de tornar a parlar mai més ni de *Destino* ni del seu equip, vull precisar d'una vegada que no soc un outxí honorari. No reclamo l'execució ni l'empresonament de ningú per redactor de *Destino* que sigui. Sóc enemic de la pena de mort. Ho era ara fa quaranta anys, quan un redactor de *Destino* precisament, va prendre la iniciativa de demanar als poders públics la supressió de la pena de mort a Espanya. Home de bona memòria, el redactor de *Destino* no deu haver oblidat que una de les primeres adhesions que va rebre fou la meua, i si en José Ma. Junoy troba estrany que, després de quaranta anys, encara pensi el mateix, em permetré fer-li remarcar que l'Ametlla del Vallès, és un país que dóna aquesta mena de monstres. Fet i fet, però, el que jo sigui enemic de la pena de mort no té cap importància. Tampoc en tindria cap que jo fos partidari de la mateixa pena i aficionat a l'es-

pectacle de les execucions capitals. El que té una gran importància, en canvi, és que Domènec Montagut, i jo — i els redactors de *Destino* — visquem tots plegats en una època d'aram i de foc que ens ha obligat a ésser testimonis — poso un exemple entre mil — de la condemna a mort i de l'afusellament de Brasillach. De Robert Brasillach que, víctima d'una aberració o enlluernat per un miratge, o mal aconsellat per la vanitat, va fer-se propagandista de la col·laboració franco-alemanya. Però que mai no va negar la seva condició de francès. Però que mai no va escriure altra llengua que la francesa. Però que mai no va dir que Alemanya tenia un dret de vida i de mort damunt de França. Però que mai no va dir que els francesos havien de parlar alemany, ni que el territori francès degudament parcel·lat en províncies, s'havia d'integrar a l'imperi alemany.

I això és el que no s'ha d'oblidar. El que Robert Brasillach, condemnat a mort i executat, mai no va dir ni mai no va fer, és el que els redactors de *Destino* han dit hi han fer força de reconèixer que cap tribunal Agustí, d'un José Pla, d'un Juan Estelrich, d'un Manuel Brunet, d'un Juan Teixidor (Carlos Sentís, rata de claveguera, dedicada a les feines més vils de l'espionatge per compte de l'enemic és una categoria apart) i haureu per l'orça de reconèixer que cap tribunal francès no hauria vacillat en aplicar a aquests sis homes la mateixa pena que a Robert Brasillach. Lamentant, està clar, que el dret penal sigui una cosa tan poc matitzada que obligui a imposar a Robert Brasillach el mateix càstic que a Jean Ferdonnet, a Jean Herold Paquis, i a Georges Suarez.

Car això és del que es tracta i de res més. De la traïció de la submissió total i venal a l'enemic, de l'execució de les ordres de l'ocupant, de l'abandó de la dignitat i de l'escarni de l'honor. Aquest afer de *Destino* no pot ésser jutjat més que dintre d'un marc i aquest marc té un nom: Catalunya, la nostra pàtria, sotmesa a un règim d'opressió i d'ocupació com cap altre poble d'Europa no n'ha conegut de parió, car en cap altre poble no li ha estat negat l'ús públic i lliure de la llengua pròpia. Agustí, Pla, Brunet, Estelrich, Teixidor, amb altre Sentís, Solervicens, Nadals i Diaz-Plaja, han estat i són els agents — estipendiats — de l'ocupant, els executors de la seva política, els instruments de l'opressió espanyola i franquista a Catalunya. Davant del més menyspreable dels enemics, aquests homes han trobat la manera de recular els límits de l'abjecció i de la baixesa. Han escrit en castellà mentre el general Franco els ha donat l'ordre d'escriure en castellà i s'han posat a

escriure en català el dia que han rebut del general Franco l'ordre de tornar a escriure (a estones) en català.

Avui com ahir servidors servils de l'enemic i prou. I demano a Domènec Montagut que em digui si no creu que han de quedar fora de la reconciliació dels catalans els homes que en virtut d'actes de traïció caracteritzats, s'han situat ells mateixos fora de la comunitat catalana.

L'article de Domènec Montagut porta un títol suau i llaminer: « Una interessant evolució dins de Catalunya ». Aquesta evolució va lligada amb el que en podriem dir la nova política catalana del franquisme, els mòbils de la qual no tinc temps avui d'analitzar. Celebro que el jovent català pugui ballar sardanes. La sardanà és una dansa molt bella. És confortador, molt, saber que hi ha catalans que no es vincen i que no s'estoven. Però em refuso a barrejar les tovallones brutes amb els tovallons nets. Exemple: la publicació d'un llibre de poesies de Carles Riba no ha fet fret ni calor. « Del joc i del foc » ha servit de pretext per què *Destino* publicqués una crònica amarada del més pur esperit « renacentista ». La lectura del poema « Montserrat », per Josep M. de Sagarra, fou un acte brillant i públic, organitzat amb el beneplàcit de les autoritats. *Destino* en parla amb els ulls en blanc i aquell « terra meva » entre cometes, com si es tractés d'una cita del japonès, és, en efecte, com se sol dir, tot un poema. Però els catalans que varen assistir a la lectura del poema d'en Sagarra haurien aprofitat millor el temps sopant bé, passejant si feia bo o fent caramboles. Si en Sagarra hagués trobat la rotunda buida s'hauria vist obligat a comprendre que el patriotisme és una cosa i la incontinença verbal una altra i que entre l'un i l'altra a Catalunya, avui, no existeix cap relació. Fins a nou ordre — l'ordre català — a Catalunya el patriotisme és germà siamès del silenci. Silenci que no vol dir resignació ni inacció. Vol dir no fer soroll, refusar-se a manifestacions poc dignes d'un exhibicionisme innecessari, abstenir-se de sortir al carrer a fer els gegants, car els gegants, a casa nostra, acostumen a anar acompanyats de les trampes. Més exemples: L'Orfeó Català dona concerts (pocs) al « Pal·lacio de la Música » i canta, en català, « La Madre de Dios », « La Hija del Mercader », « Las Flores de Mayo » i « La Defunción del Monaguillo ». Les autoritats franquistes, presents, aplaudeixen. Jo, absent, xiulo tan fort com puc. Hi ha gent que està molt contenta perquè a Barcelona es torna a fer teatre català, amb cartells i programes redactats en castellà. Cadascun és com Déu l'ha fet. Jo, per a

estar content, necessitaria que a Catalunya fessin teatre castellà amb els cartells i programes en català. Em paro. Tothom qui hagi volgut m'haurà pogut entendre.

No en dubteu pas, Domènec Montagut, aquesta interessant evolució dins de Catalunya és en gran part, una empresa de contrabandistes. A mi, de moment, les úniques publicacions catalanes editades a Catalunya que m'interessin són les que es publiquen sense peu d'imprompta i entre aquestes n'hi ha de molt serioses. És cert que moltes altres estan plenes de solecismes i de faltes d'ortografia. Tan se val. «Lo Gayter del Llobregat» no és pas, precisament, un model de bon català, i ja hem quedat que del que es tracta és de preparar una nova Renaixença. La realitat no és gaire afalagadora, ho reconec, però tampoc cal desesperar, car els signes alentadors no manquen. En voleu un per mostra? Escolteu la castellana veu de Juan Estelrich, recollida pel compilador, ple de flaire, de l'Anecdolari Peninsular, al peu de la primera columna de la plana 37 del mateix número de QUADERNS que publica l'article de Domènec Montagut. «He escrito abundantemente sobre Maragall y más escribiré todavía — diu Juan Estelrich — si Dios me da aliento y a pesar de quienes, con tenebrosas però no vagas amenazas o con la

comisión de positivos danos, se proponen que enmudezca para siempre». Bravo, bravissimo. «Tenebrosas pero no vagas amenazas» m'agrada. «Comisión de positivos danos», encara m'agrada més. Totes les esperances estan permeses i només ens cal repetir amb l'immortal doctor Carulla, que també parlava castellà com els redactors de *Destino*: «Prosigad, prosigad».

Joves catalans, patriotes que enyoreu l'acció i que suara heu tingut la gentilesa de trame tre'm un emissari per a demanar-me consell, us proposo, mentre arriba el moment d'escometre empreses de més volada, un exercici preparatori; la caça a entrada de fosc, sense intencions tràgiques, del redactor de *Destino*. Exercici sense risc — altrament no el proposaria — perquè el redactor de *Destino* és covart de mena i perquè ara, en ple treball «renacentista», no deu estar excessivament protegit. Exercici, doncs, doblement recomanable. Ni sang, ni garrotades. Quan el redactor de *Destino* se us presenti d'esquena la puntada de peu al carpò sense avis previ, estarà indicadíssima. Quan el redactor de *Destino* se us presenti de cara, aleshores no us calen instruccions. La temptació serà irresistible i la gargallada inexorable. Com una revolada del destí. En castellà, *Destino*.

Domènec MONTAGUT :

R E P L I C A

Pensant en els Xammar, els Vigo i altres lletraferits per als quals l'exili fora gairebé dolç sinò hi hagués aquesta pesta de *Destino* — patològica feblesa que no reeixen a amagar — vaig escriure en el meu article aquestes paraules precautòries: «Amb el que portem dit no ens proposem altra cosa que remarcar l'extraordinari interès que ofereix el procés de desfranquització i per contracop de recatalanització del qual us hem presentat abreujadament algunes fases. Res més que això. Que ningú no es perdi en altres conjectures, que ningú no agafi el rave per les fulles». Sagaç previsió que devia inspirar-me algun déu del periodisme. Ni escrivint-la, però, m'he lliurat que dos amics hagin caigut en el parany, és a dir, hagin agafat el rave per les fulles. Bé és veritat que altres dos que com aquells m'han afavorit amb llurs remarques, no li han agafat, és a dir, que han copsat perfectament el meu pensament i n'han

tret conseqüències útils i congruents. Gràcies siguin donades a aquests honestos comentadors i anem a parlar dels altres.

Dir que els senyors Xammar i Vigo han agafat el rave per les fulles, és la veritat, però no tota la veritat. Tota la veritat és dir que li han volgut agafar, que han agafat les fulles i no el bulb, deliberadament, conscientment i amb un virtuosisme tal que sembla que no hagin fet res més en tota llur vida. En altres mots, que han falsificat el meu article en la lletra i en l'esperit, fent-me dir, el que jo no deia i que ells estan convençuts que no podia dir, per tal que poguessin treure enfora allò que se'ls podria pels dintres, vingués o no vingués a tomb. Sinò coneguéssim la propensió dels dos amics a l'humorisme més ultrat, en el qual, per ara, han recollit més llors que no pas en obres serioses, estaria en el cas d'enfadarm'hi i de prendre'm un poc dramàticament

el cas. Però aneu a fer això amb plagues d'aquest calibre tan bons per a anar a Montserrat!

No, no m'ho prendré gaire a la valenta, ni per tant, contestaré més que d'esquitllentes els dos exabruptes. D'altra banda no m'abellix pas de contradir les diatribes « antidestinaires ». Per poc probatòries que les trobi — un insult mai no prova res — no diré pas que no les hagin merescudes els personatges als qui van adreçades. I si alguna justificació pogués tenir l'acció d'agafar tan destrament el rave per les fulles, fôra, fet i fet, aquesta vegada, la intenció de causar mal a l'enemic. Ara el que no vull tolerar és que en aquest joc, més espectacular que efectiu, se m'hi prengui per altre, això no.

I ací podria plegar. Demostrat que la tremenda investida vigo-xammariana no pot atènyer-me, que és gratuïta, i, diguem-ho d'un cop, inspirada en la més perfecta mala fe, podria fer punt. Però alguns passatges de llurs escrits i encara més tot l'esperit que els inspira, són una temptació que no sé resistir, a cloure la nota amb algunes declaracions que em semblen adients en la circumstància. Són aquestes :

Aprovo i aplaudeixo tots aquells que dins de Catalunya i amb autèntic esperit patri ballen sardanes, escolten la música de l'Orfeó Català o dels altres orfeons, s'emocionen ônt versos de Sagarra o d'altres poetes catalans, assisteixen a les funcions de teatre nostre, escriuen, editen o compren llibres en llengua vernacle o de qualsevol altra manera contribueixen a l'obra de recatalanització, per mínima que sigui, o recolzin qualsevulga empresa de resistència, ac'iva o passiva, fo'k-lòrica, cultural o política. I tinc llur acció, en aquests moments que la Pàtria està atenallada i que qualsevol fet, per insignificant que sigui, pren valor de símbol, per més eficaç que no pas tantes iniciatives de l'exili, comprenent-hi els dos articles que em donen motiu a aquest esplai. I afegeixo que de tota aquesta obra interior que el senyor Xammar menysprea, tota, tant en allò que és sentiment primari de la nostra multitud com en el que és lluita perillosa o foment de la nostra més alta cultura, n'espero la salut, molt més que de certs « tinglados » de per ací.

Que tinc per urgent i indispensable treballar per a la reconciliació dels catalans i que els catalans que cal reconciliar són aquells que avui no ho són. En altres paraules : vull que aquelles dues Catalunyaes que creà la guerra, tornin a ésser una sola Catalunya, en convivència civil i patriòtica ;, que aquella mitja Catalunya que fou posada fora de la llei, després perseguida i expoliada i per últim llançada a les rengleres franquistes — iniquitat i estupidesa que donà la victòria als rebels — s'entengui amb l'altra mitja que fou arrossegada a aquella mala acció, o que no va saber o que no va poder evitar-la. Que totes dues, en fi, immensa majoria catalana, penedida l'unà del pecat franquista i l'altra dels de persecució fratricida, víctimes del mateix mal fat anticatalà, s'entenguin per a reconstruir la Pàtria devastada i refer la morta germanor.

Estimo que davant d'aquesta obra superior les anècdotes del *Destino* i els « destinaires » de les dues bandes, perquè en tótes dues bandes n'hi ha fent el mateix joc al despota, no han d'ésser obstacle a aquesta necessitat suprema i que quan ho intentin ser, se'ls ha de barrar el pas i considerar com enemics de la Pàtria, i, per tant, tractats com a tals, mentre una altra mena de càstics més efectius no siguin possibles.

Que si, que jo també soc partidari d'exigir sancions, que no faig — pobre de mi! — maniobres impunistes, com me'n acusa en Vigo amb accent que quasi sembla d'ultrainterpena i intenció indigna d'ell. Només que jo seré partidari quan això vingui, si mai ve, d'exigir aquestes responsabilitats a començar del 19 de juliol del 1936 exactament. El meu acusador es podria comprometre a fer-ho així mateix com m'hi comprometo jo des d'ara. Es una bona ocasió que li brindo per a tornar a aquella audaciosa i independent joventut de la qual tan esperavem, abans que es marcís, com ara, en el més estret i obtús dels partidismes.

I ara, gràcies a aquests brillants tergiversadors que m'han donat ocasió de dir unes quantes coses que a mi també se'm podrien pels dintres.

DE LA MORT DE FRANCESC CAMBO

En el nostre número darrer, sola cosa que podiem fer, donada l' hora en que reberem la notícia, en màquina ja la nostra Revista, publicarem una succinta nota-biogràfica sobre aquest il·lustre català traspasat a l'Argentina, amb el qual desapareix una gran llenca de la nostra història contemporània. Creiem que és adient de donar-ne avui alguna notícia complementària.

Es pot dir que, si la mort no fou sobtada, no era esperada per ningú i menys pel propi Cambò, que feia la seva vida normal, afeferat i preocupat per mil coses, com sempre. Una infecció de caràcter tifòdic vingué de trascantó a abatre en pocs dies la seva naturalesa ruinada per la malaltia, però animada per una energia sobrehumana. Vivia força retirat i no freqüentava altra gent que la que portava la direcció dels negocis en els quals ell mateix intervenia directament. «Francisco Cambò no existe», digué als periodistes que l'interrogaren en baixar del vaixell i començar el seu exili argentí. I amb això expressava la seva voluntat d'isolament, només en part assolit, perquè un home tan ple d'inquietuds i que tant ha significat en la nostra política, no podia fàcilment passar desapercebut en qualsevol lloc del món. En aquests darrers temps havia rectificat en alguna cosa la seva decisió, i, almenys, per la via de la correspondència, desplegà alguna activitat i li agradà parlar de les nostres coses.

La premsa catalana de l'exili, única premsa catalana, ha consagrat a Cambò necrologies plenes d'afecte i consideració i traduït fidelment el sentiment general que entre els catalans ha causat aquella pèrdua. Si el seu erro màxim, el d'haver-se adherit a Franco, li ha estat retret, els altres encerts i sobretot la seva infrangible catalanitat i la seva labor en pro de Catalunya i de la seva cultura, li han estat reconegudes, lloades i agràides. La rotunditat del fet i la seva unanimitat, ens semblen en aquests moments plenes de significació.

A Barcelona, la notícia, no esperada ni suposada, feu una gran sensació. Els amics del finat li han dedicat uns funerals que foren una imponentíssima manifestació de dol i

de catalanisme. Molts dels seus vells companys dels temps heròics devien pensar que, ultra la memòria del gran líder, enterràven la del que fou el seu gran partit, la Lliga Regionalista. En efecte, si hi havia unes raríssimes possibilitats de ressuscitar-la, amb aquesta mort, moren també. Els que resten, vells com Puig i Cadafalch i Duran i Ventosa, esdevinguts, altres, militants del monarquisme com Ventosa i Calvell; sense condicions conegudes de cap, els demés altres, no sembla que hagin de reeixir l'obra de fer revivre el que, com tantes coses, matà la infausta guerra civil. El temps de la Lliga és passat per sempre i qui sap si el d'altres partits també. Aquesta desaparició en confirma la sentència inapel·lable. Altres homes i altres formacions vindran, sense dubte, a recollir-ne la herència, perquè la branca del patriotisme dretà que tan genuïnament representà Cambò, no morirà, tot igualment que la branca de l'altre patriotisme que encarnà Macià.

Un amic nostre que a despit de la divergència política que el separava d'aquest home públic, s'hi cartejava, ens autoritza a reproduir una de les missives més característiques que en rebé darrerament. Com a explicació de la veritable posició del gran desaparegut i també com homenatge al català, al protector de la nostra cultura i a l'alta intel·ligència totjust extingida, ens plau de reproduir aquesta lletra, que sens dubte serà llegida amb interès :

Buenos Aires, 23 de Setembre del 1946.

Senyor XX.
Amic X.

.....
Les meves notícies de Catalunya em diuen que en l'ordre material està millor que cap altre país d'Europa, car el desnivell entre salaris i preus ve compensat, en general, per profits d'activitats poc legals, però inevitables en aquests temps. Al camp, tant els arrendataris (rabassaires i no rabassaires), com els propietaris que es menen algun troç de terra, fan guanys fantàstics en el mercat negre, com passa a França i altres països latins on s'han imposat taxes, ja que l'individu és més fort per a burlar-les que l'Estat per a mantenir-les.

Però les mateixes informacions em diuen, d'altra banda, que la desmoralització, tant per l'estraperlo com per moltes altres causes, és immensa i creix-

xent, i el que hi ha de més greu, és que la gent, fins la bona gent, sembla que s'hi ha habituat de tal manera que ho considera cosa natural i inevitable. Guarir aquesta malura serà com treure la morfina a un que hi està habituat!

El sentiment català és viu i s'en citen molts exemples. Jo tinc que confessar-vos que crec que s'exagera molt i que hi ha una gran part de panxa-contentisme en apreciar com a fets transcendents molts que sols representen l'acció i la bona voluntat de grups limitats. En canvi, hi ha fenòmens demogràfics, els que comentava Vandellòs ja abans de la guerra civil, que durant aquesta s'accentuaren i que no s'han deturat ni corregit després.

Del desastre present tots en tenim la nostra part de culpa i no serà possible una restauració salvadora — que jo no veig factible i eficaç més que feta evolutivament — sinó reconeix tothom les seves culpes i està decidit a esmenar-les.

En els darrers anys semblava com si la gent « orgullosa e de molta ufana » fossin els catalans. Hi havia a casa nostra una tràgico-còmica barreja de pedanteria i del més baix provincialisme: uns imbècils es sentien super-homes i parlaven i actuaven com infants. Una cura de modèstia, de tolerància, de convivència, de perseverància i d'eficàcia seria indispensable. I per ara, llevat algunes notes a « QUADERNS » i a « Quaderns de l'Exili », no es veu cap símptoma que els vostres amics vagin per aquest camí.

Que fa en Cambò, dieu? En Cambò és un exiliat voluntari amb ganes immenses de retornar a la Pàtria i de relligar la comunicació íntima i directa amb els seus amics que per tants i tants d'anys li havien fet de família.

Ha canviat molt poc per dintre i per fora, des de la darrera vegada que el vegereu: per fora, del pes que li han posat els anys, n'hi ha tret una mica el llevar-se la barba a Nova York, quan el dur-la era una nota quasi estrident; per dintre, el nervi, el coratge, les preocupacions i el treball l'aguanten bé. No hi trobarien gran diferència amb l'home que es passejava amb vos una nit de lluna per la carretera de Z, corrent ambdós un seriós perill.

Treballa molt, molt, potser més que mai. A més dels múltiples problemes que no tenea per a vos cap interès... i per a ell ben escàs, dona molta atenció a les seves iniciatives culturals, durant molt de temps amb més esforç que eficàcia. Ha passat

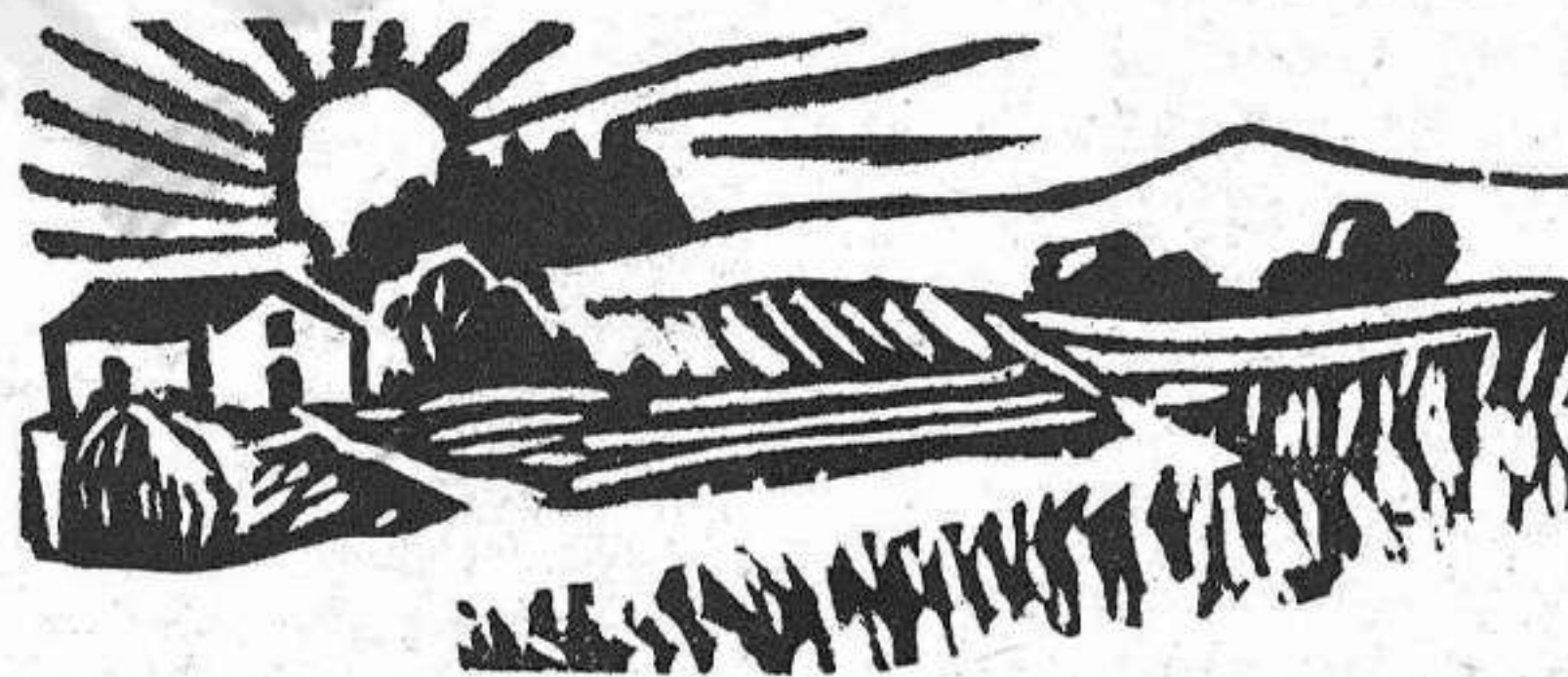
deu anys escrivint diàriament una meditació sobre fets presents i passats, que li ha servit de gimnàsia intel·lectual i, darrerament, també li ha entrat la dèria d'escriure les seves memòries que té molt avançades.

Em dieu que l'Hurtado ha escrit també les seves memòries. Me'n alegro moltíssim, car amb el temps, sinó s'esfondra tot i es restableix una vida civilitzada, s'apreciarà que a Catalunya el període més interessant de la seva història política des de Pere IV, és el que va des de l'Almirall fins el 1939. Aquest període marejarà els historiadors en l'esdevenir, car trobaran que en el Catalunya tingué moments excepcionalment gloriosos i també moments excepcionalment vergonyosos. Les meves memòries no podran ésser tan objectives i serenes com les de l'Amadeu Hurtado, que gairebé sempre va tenir una posició crítica i contemplativa. En canvi, jo, des del començ de la meua joventesa fins l'any 1936, vaig ésser un militant actiu i quasi frenètic. No sé si l'Hurtado haurà pogut conservar la seva documentació; a mi els « roigs » em cremaren tota la correspondència i tot l'arxiu particular, i els « blancs » em cremaren després tot l'arxiu polític.

Política activa no penso fer-ne més; crec que s'ha d'obrir el camí als joves, i els que ja no ho som, fins sense voler els barrem la ruta. Hi ha a més, una altre consideració que me'n privarà sempre, i és que, per fortuna o per desgràcia, jo he estant un excitant i a l'entorn meu han florit no sols la llegenda, sinó les passions més encontrades, i avui, ni el nostre país, ni el món, necessiten d'excitants, sinó tot el contrari. El nostre país no té remei i anirà a tomballons si no s'arriba a una generosíssima concòrdia, i el meu nom, a Catalunya podria ésser un destorb, i jo mai seré un destorb per a una obra bona, per a una obra que considero indispensable.

Us prego, estimat amic, que us guardeu per a vos aquesta carta. Haureu vist que durant deu anys he aconseguit que no es parli de mi i mantenir el meu nom i la meua persona en la penombra. Us demano per favor (del contrari tota comunicació entre nosaltres dos quedaria trencada) que no sorolleu el meu nom.

Rebeu el més afectuós record del vostre amic. —
F. Cambò.

CARTES de LECTORS

SOBRE EL CAS DE LA REVISTA « DESTINO ».

Senyor Director,

En bloc, crec que la condemna de « Destino » no serà mai prou severa. Fa més mal un « Destino » que trenta « Solis ». El poble ja coneix els òrgans falangistes, i no en fa cas : en canvi, — la metzina endolcida és quan passa, — la gent es deixa mig adormir per la tàctica moderada de « Destino » i adopta sensiblement els seus punts de vista alhora que fa el joc del règim. Deixant de banda el fet que la majoria dels components del grupet han adoptat descaradament la estratègia del suro, de l'oportunisme més abjecte i cridaner (i per tant són dignes del menyspreu), els resultats són catastròfics. Tinc amics que, inconscientment, ja repetixen les consignes d'en « Romano » (l'amargat Brunet).

Des del punt de vista català, el grup « Destino » no té defensa possible... No ens han salvat res (ni ens salvaràn), i ens han fet perdre molt. Que més voldria en Franco que tenir força « Destinós » : cara a la burgesia i cara a l'estranger. (Fa bonic mencionar, en la llista de les publicacions barcelonines : « l'hebdomadaire indépendant DESTINO!! »).

Ara que ho torno a repetir, el que fa més fàstic d'aquesta fauna és el seu afany, — ben visible a cada número — a defensar-se les espatlles : « Si però nosaltres forem els primers que varem publicar... — si, però, nosaltres varem escriure els primers..., etc., etc. »

M. E. — Barcelona.

RESPOSTA A UNA CRITICA.

Senyor Director,

Permeteu-me que us demani acolliment en les planes de la vostra revista, per tal de tranquilitzar al Sr. Aleu que tan enguniat ha escrit sobre el meu modest assaig « The Spirit of Catalonia ». No, la meua manca de preparació, massa vistenta per a no ésser remarcada sobretot en un llibre de la « Oxford University Press » — limitació de la que soc conscient jo mateix — no ha estat notada encara pels crítics anglesos que s'han ocupat dels meus llibres, incluint-hi els dos comentaristes espanyols que han escrit les úniques crítiques adverses, al meu assaig. A part d'aquests dos senyors totes les crítiques han estat benivolents i algunes fins s'han mostrat entusiastes. Com a mostra podria adduir el que n'ha publicat el « Lit. Sup. of the Times » — « Aquest és un llibre útil i erudit » — o el que ha inserit el « British Med. Journal » — « Aquest concís i erudit llibre... és curull com un missal il·luminat »; o el que opina el « Manchester Guardian » que el

meu llibre « posa damunt la taula a un poble vigorós i democràtic mereixedor d'un futur més en consonància amb el seu gran passat ». No fou pas altre, la meua intenció al posar-me a escriure per als anglesos sobre quelcom del que havien estat els catalans que ens precediran. A part d'això, volia evitar de prendre posició en la lluita que com a tot arreu divideix la societat anglesa. Potser ho hagi assolit. El « Church Times », l'òrgan de l'Església i de la tradició anglicanes, diu que el meu llibre mostra que « l'Estat Espanyol no és va formar, com hauria pogut ésser-ho, per la fusió de les nacionalitats existents, sinó que ho fou per la progressiva abolicció de totes les manifestacions de la vella vida catalana i barça ». Aquesta convicció, no és pas negada pel periòdic comunista anglès, el « Daily Worker » que troba que la meua exposició de les vides « dels grans catalans del passat que varem ésser els iniciadors de la teoria i de la pràctica democràtiques, és un instrument útil contra els que argumenten que Espanya no està preparada per al govern democràtic ». D'Irlanda i dels Estats Units on el llibre ha estat publicat fa poc — m'han arribat fins ara comentaris de to semblant.

Ací, però, han aparegut dues crítiques marcadament adverses. Una sortí al « The Tablet », signada per un senyor Sarmiento, que intentà convèncer als seus llegidors anglesos que el meu llibre contenia judicis dels quals n'és aliè. L'altra aparegué sense signatura al « Boletín del Instituto Espanol », el centre creat per la dinàmica del Dr. Negrín; aquesta crítica, dedicada principalment als lectors espanyols, comença dient : no ha tingut fins ara una bona premsa anglesa aquest llibre del Dr. Trueta, reputat cirurgià barceloní ».

Pot doncs el Sr. Aleu restar tranquil. Encara que sembli estrany, la meua manca de preparació no havia estat prou apreciada, fins que el se'n adonà. Fins el primer historiador anglès contemporani — junt amb Trevelyan — el professor Powicke, m'escrigué : « I think you have given us a very nice and useful and, of course well informed book ». Malgrat tot això sé prou bé que cal rectificar varies dates i modificar alguns conceptes, coses que vareig fer per les traduccions catalana i francesa. En aquest terreny, les observacions del Sr. Aleu són molt d'agrair, malgrat que no pugui acceptar-les totes. El que citi l'epítafi del comte Bernat, no és cap error. Si aquesta pedra ha caigut avui en desgràcia, és per haver-la volgut presentar com una mostra de la llengua parlada al temps de la mort del noble aquità o un segle més tard. Com a lèxic del segle XII, com el presento jo, no té res d'anormal. A l'edició en català que està fent-se a Mèxic, el vareig substituir per un altre.

El que citi al frare Andreu Bosch en una matèria en que el suporten M. de Viciàna i, en part, Febrés.

no és cap gran pecat. Ferran Soldevila no tem de posar dues cites de Bosch a la seva bibliografia.

La «referència errònia d'un llibre anglès» no és errònia. El llibre anglès és, res menys, la millor història de la medicina avui existent. Si jo no estic prou convençut de la data aportada per Garrison, no és perquè, com diu el Sr. Aleu, Montpeller no existís fins el segle X, sinó perquè la data que dona no va suportada per cap prova. A l'«Histoire de la Commune de Montpellier», de Germain, hi consta que Carles Martell, destruí Magalona el 737 i que l'element «espanyol» — vol dir català — s'assentà a la vila el 815. Germain i Garrison, tal com jo mateix, fan l'història de la vila de Montpeller i no la del nom, que no comença fins molt més tard.

Si bé és veritat que no soc exacte quan escric que «sota el comanament de Lluís el Bondados, rei d'Aquitània, els exercits francs varen passar els Pirineus i prendre Girona el 785», no és menys cert, que, malgrat ésser un nen, el fill de Carlomagne fou coronat rei d'Aquitània el 781 i que del seu regne procedien la majoria de guerrers que alliberaren Catalunya. Aquesta dada ha estat però aclarida en les noves edicions.

L'ús en l'edició anglesa del títol «El carro de les dones» per l'obra d'Eiximenis, és degut a que aquesta és la forma corrent amb que hom la coneix ací. Tampoc té gaire importància per al llegidor que Ramon Berenguer IV regentés Aragó com a Príncep o com a Rei, car les prerrogatives reials que li foren ofertes restaren a les seves mans. Igual puc dir del fet d'haver mantingut la numeració aragonesa dels comtes-reis. A part que aquesta és la numeració coneguda dels erudits anglesos, sempre m'ha semblat un xic ridícol que nosaltres, que mai tinguérem reis sinó comtes i prínceps, ens fem amb una numeració pròpia, imposant reis als nostres avis. El cas, naturalment, és diferent pel que fa a València i a Mallorca car ambdues tingueren reis. Com que no soc historiador, a les edicions noves hi he posat la numeració que segueixen els nostres erudits.

Voldria acabar aquestes notes remerciant al Sr. Aleu per l'observació atinada que em fa sobre l'error d'atribuir la presència d'Auziàs March i de Jaume Roig a la batalla de Ponza. Per una transparència sem filtrà aquesta dada, que corresponia a l'expedició a Sardenya, entre les fitxes de la batalla naval de Ponza.

Permeteu-me, Sr. Director, que aprofiti aquesta ocasió per a felicitar-vos per haver impulsat entre nosaltres aquest costum de l'epistolari públic. En els anys que visc ací he après a valorar el que tenen de formatiu pel caràcter nacional les cartes obertes als grans periòdics, començant pel «The Times». Ho considero tan important que m'atreuria a suggerir que l'hàbit de convivència tan arrelat entre els anglesos es deu, en bona part, a l'exercici de la discussió pública per escrit. La tradició ja vella de les cartes obertes, ha ajudat a donar als anglesos el sentit de responsabilitat i a saber apreciar fins on cal portar el desig humà d'exhibir la nostra respectiva suficiència. L'anglès té, per això, una bona mesura: per saber què cal i què val més no escriure-ho, pensa, per damunt de tot, en l'interés col·lectiu del seu poble; aquest és també el límit que ens imposablem els catalans, tan semblants als anglesos en molts trets de caràcter.

J. Trueta, Oxford.

NOVES REMARQUES SOBRE EL TEMA «CATALUNYA DAVANT L'O. N. U.»

Senyor Director,

El Sr. Camps i Arboix (número 23 de QUADERNS) prenent peu de les observacions fetes a uns seus comentaris pel fet que uns catalans de Nova York i de Mèxic s'adrecessin a la O. N. U., sembla desviar la qüestió plantejant un problema que per massa espinós, el cert és que ningú — públicament almenys que jo sàpiga — s'atreveix a tocar: de si s'accepta o no, la «subordinació jeràrquica al Govern de la Generalitat».

Jo m'atreuria a preguntar-li si es refereix al tal Govern com organisme apèndix del Govern Central o bé com l'estament representatiu de la personalitat catalana a l'exili. Si es tracta en aquest últim aspecte — o sigui d'ordre purament ideològic i sentimental — crec que tots els catalans l'acceptaran, per bé que siguin molts els qui estimin que un Comitè reduït al voltant de la figura-emblema del President seria prou, tota vegada que les funcions governatives han d'ésser tan limitades. Crec que de totes maneres ni pels noms ni per les representacions, els catalans a l'exili el discutissin.

Però si el tal organisme sols es manté i s'ha creat per a justificar aquesta legalitat que s'han inventat els moderns lerrouxistes de la República, aleshores dubtem que siguin gaires els catalans que l'acceptin i s'hi subordinin o no el discuteixin asprament.

Ignoro com pensa la gran majoria d'exiliats a França respecte al Govern Central de la República, però si que em consta que a Amèrica és molt censurat i malvist. Influència de la passió política? És possible. Però en tot cas els fets han donat la raó als qui estimaren inoperant la seva formació, sobre tot quan després s'ha vist que s'havia fet sense consulta prèvia amb els elements de l'interior que en definitiva són els qui diran sempre l'última paraula. A més, els resultats assolits són negatius i, per què no dir-ho amb franquesa? les preocupacions pressupositàries que han transcendit a l'opinió d'exiliats, en el moment que més veus d'angoixa arribaven de França han acabat d'ensorrar-lo.

Es possible que l'articulista de «Pensades» cregui que l'actuació diem-ne oficial va de primera; però els qui troben que aquestes activitats oficials no estan a l'altura de les circumstàncies no tenen perquè callar i trobo que fan santament d'exposar públicament els seus punts de vista, sobretot quan, com en aquest cas, ni els inspirà ni guià cap partidisme ni sectarisme, sinó l'anany de fer sentir la veu de la Pàtria vexada i invadida, aquesta veu que trobem que no ressona prou en la nostra gran tragèdia.

I per acabar: Si el punt de vista que primerament va exposar el Sr. Camps i Arboix fós exacte, és evident que als ulls de la O. N. U. tan simples ciutadans són els que ell anomenà frívolament «espontanis» com els que haurien signat en paper amb vinyeta oficial, car no sabem pas que mai la O. N. U. hagi reconegut oficialment cap organisme de la República presidida per Martínez Barrios.

Pel que a mi respecta, doncs, seguiré encoratjant tots els catalans escampats pel món per tal que no deixin passar cap oportunitat de fer sentir la veu a favor de Catalunya prop de qui sigui, per molt ingenu que això li pugui semblar.

Vicenç Bernades — L'Havana.

INFORMACIONS COMENTARIS

ELS MILIONS DELS SINDICATS VERTICALS

El número 21 de QUADERNS publicava una carta signada amb les inicials P. L., d'un lector de Manresa, en la qual es feien atinades consideracions sobre la importància dels fons que manejava els sindicats de Falange. Avui, tenim a la vista els pressupostos de la Delegació Nacional d'aquells Sindicats i ens sembla interessant de donar-ne a conèixer les xifres principals. D'una banda, perquè són poc sabudes i tripliquen les estimacions que ja escandalitzaven a aquell corresponçal de QUADERNS i a molts dels seus lectors; de l'altra, perquè són reveladores de l'immens «tinglado» que és la flamant organització laboral espanyola.

Tothom sap que els sindicats obrers dels països democràtics, per a fer valer llurs reivindicacions, disposen de milions d'adherents i que tota la força els prové d'aquest suport. Els sindicats verticals reposen sobre un principi radicalment diferent i com podrà comprovar el lector per les dades que publicuem més endavant, la seva força deriva únicament dels milions de pessetes que anualment disposen per a «canalitzar» a benefici d'uns pocs escollits, les aspiracions de la massa. Uns i altres sindicats són, doncs, milionaris, però de naturalesa ben diferent. En els primers, la puixança els ve de la base, és a dir dels milions d'adherents; en els segons de les altures, o sigui dels diners que els plouen de dalt, i així resulta paradoxalment que els que treuen la seva força del factor humà, passen per materialistes i els que la tenen dels diners, per providencialistes i defensors de la moral cristiana.

Vegem ara unes poques xifres que aclariran aquests conceptes. Heus-aquí els principals capítols d'ingressos i despeses corresponents a l'organització sindical falangista per a l'any 1947, tal com han estat sotmesos al «mando», que és una mena de vèrtex de la piràmide pseudo-sindical a les ordres del general Franco.

PRESSUPOST DE L'ORGANITZACIO SINDICAL PER A 1947 INGRESSOS

	Milions de pessetes
Quotes sindicals del comerç i la indústria	240
Recaptació dels Sindicats Verticals	30,1
Contribució de l'Ins i ut Nacional de Previsió	12
Quota sindical agrària	6,
Reintegres per diferents conceptes	3
Productes d'arrendaments, alienació de bens i interessos bancaris	1,15
Diversos no especificats	0,7
Total	292,95

DESPESES

	Milions de pessetes
Acció assistencial	126,7
«Línea social econòmica»	71,2
Despeses de caràcter general	54,4
«Línea política de mando»	40,5
Despeses especials	31,4
Inventariable	23
Total	347,2

De les dades anteriors corresponents als ingressos, es desprén que més del 83 per cent d'aquests (246 milions de ptes.) provenen de les quotes que paguen els patrons directament als sindicats verticals. Aquestes quotes són el 2,5 per cent dels sous i jornals abonats pels patrons. La recaptació dels sindicats prop dels afiliats, per conceptes diversos, representa tan sols el 10 per cent (30 milions de ptes.) dels totals ingressos. La resta, és abonada gairebé tota ella als sindicats pels organismes oficials.

Aquestes proporcions ens diuen clarament que la immensa majoria d'afiliats als sindicats oficials, si us plau per força, desempenyen en ells un paper merament passiu. Com en els eixams d'abelles i formigues, els anomenats «productors» són un escarràs de feina i no intervenen per a res en les funcions directives ni en les orientacions d'aquestes. Tot el més, participen com a comparses o element decoratiu de festes i desfilades i per aquest concurs i el major zel els són concedits nombrosos avantatges.

En els capítols corresponents a les despeses, que anteriorment hem detallat — i alguns dels quals no hem traduït per a que no perdin el sabor característic d'aquesta organització — es palesa que aproximadament una meitat serveixen per a fer la figuereta als incautes o necessitats amb obres de caràcter «assistencial» o d'ajut econòmic, i l'altra meitat està destinada a premiar els quadres de gent adicta i a mantenir el que anomenen la «línea política de mando».

Breu: l'acció social del règim podria resumir-se així. Com que és molt difícil atendre a les necessitats de la gran majoria, el govern exigeix dels patrons una quota uniforme destinada a mantenir una mena de xaixa per als anomenats «mandos sindicales», a condició que aquests s'encarreguin de guiar, i si necessari asfixiar, les inquietuds de la massa. D'aquesta manera poden presentar-se unes poques institucions «modèliques» als ulls dels forasters i babaus, que actuen al mateix temps d'incentiu d'apetits personals i d'entreteniment de necessitats, tot dividint la classe obrera.

Afegim que aquells pressupostos — que naturalment cap administració pública controla — han

Informacions i Comentaris

augmentat de l'any passat encà en més de 50 milions de pessetes. Resulta, així, que la minva en la influència de Falange es compensa pagant millor als seus servidors.

I això no és tot. A la sombra d'aquesta organització «laboral», s'efectuen magnífics estraperlos i es cometen abusos de tota mena, però això mereix tot un capítol apart, que per la seva extensió deixem per a un altre dia.

No volem cloure, tanmateix, aquesta nota sense destacar un fet que salta a la vista de les xifres anteriors. Espanya és un país essencialment agrícola. Més d'un 70 per cent de la seva total població viu directament o indirectament de l'agricultura, i la riquesa d'aquesta és superior al conjunt de les restants activitats. No obstant, la quota sindical agrícola és quaranta vegades inferior a la que paguen la indústria i el comerç plegats, és a dir 6 milions l'any contra 240 milions. Això sol diu clarament que Catalunya és la que paga en la més gran part aquesta magna obra de tergiversació social, que tard o d'hora produirà greus estralls. — F. C.

EL SENTIMENT COM A POLITICA INTERNACIONAL

Llegint la premsa de l'emigració espanyola, hom treu la impressió que tothom està convençut — llevat de comptades excepcions, — que el nostre enemic més aferrissat, el culpable de tots els nostres mals, no es diu pas Franco sinó Bevin; que fou Winston Churchill i no pas Adolf Hitler o Benito Mussolini qui trametia els avions que anaven a bombardejar Barcelona, Granollers i Guernica; que l'Anglaterra treballista és el més ferm suport de la dictadura espanyola i que, mentre no vençeu aquest adversari, no solament a les illes que són el seu territori, sinó també a Grècia, a Palestina, a les Índies i a Egipte, no podrem veure triomfar els nostres ideals.

Feina tindrem, doncs, per vèncer, en la nostra desamparada situació actual, aquesta potència que Felip II, el monarca més poderós de la seva època, no pogué mai abatre, i en la qual, més tard, Napoleó, Guillem II i Hitler, van trencar-se les dents.

Sembla, de totes maneres que aquesta idea que jo simplifico d'una manera massa esquemàtica, i que sovint sembla inspirar àdhuc la conducta dels dirigents de la política republicana a l'exili, no correspon a un odi real nostre — ni dels estrenus comentaristes anglòfobs — contra la que tant hom es complau a anomenar «pèrfida Albïo». Sembla que, en realitat, tothom està convençut, ben al contrari, que ens cal l'ajut anglès si volem treure Franco, i que en aquesta idea, arribem a minimitzar amb una infinita modèstia el nostre paper, així com els que puguin fer la gent que es troba a la Pàtria i que combat, de la manera que sap i pot, la dictadura. Es a dir que, els nostres impropis tenen per objecte real «convèncer» Anglaterra que faci «el nostre joc». En aquest cas, val a dir-ho, resulta un ben curiós sistema aquesta utilització de l'insult i de l'hostilitat sistemàtica com a arma de persuasió. Voler-se guanyar un poderós aliat, a base de retreure constantment totes les seves errors i àdhuc els pretesos crims de lesa democràcia comesos a Palestina, Índia o Grècia, no deixa d'ésser un procediment original i de resultats

dubtosos. Amb prou feines si hom no retreu com a exemple definitiu Irlanda o l'Àfrica del Sur, com feren ben de gust durant quatre anys tots els propagandistes nazis.

Precisament aquests dos darrers exemples serveixen prou bé per a demostrar els mètodes anglesos. En temps de la guerra dels Boers, les crítiques més violentes contra la política anglesa van sortir d'Anglaterra, i l'encert de la política de fraternització aplicada després de la lluita envers els vençuts ha rebut la seva total confirmació en l'actitud de la Unió Sudafricana durant la darrera guerra i en la rebuda feta darrerament als sobirans britànics en llur visita a aquell important Estat de llur Imperi.

I Irlanda? Tots els catalans ens hem emocionat un dia davant l'heroisme dels rebels del Diumenge de Pasqua davant el sacrifici sublim de Terence Mac Swinney, batalla de Cork, i la lluita per la independència de llur país dels sim-fainers romanticitzats per Pierre Benoit («La Chaussée des Géants») i Liam O'Flaherty («The Informer»). Però no és cap crim de les nacionalisme confessar que l'actitud ulterior de Eamon de Valera i els seus, i la manera com és regit l'Eire independent no són pas molt indicats per a engrescar especialment cap liberal. Passem per damunt del fet que al costat de les tropes de Franco hi hagués una legió de voluntaris irlandesos, encoratjats per l'ur govern. Però, durant la recent guerra mundial, l'actitud pro-alemanya del Sr. De Valera arribà a esdevenir perillosa per a la causa aliada, sobretot en moments que la lluita submarina era decisiva i de gran transcendència per a la seguretat de la Gran Bretanya. Hauria resultat molt fàcil per a Churchill, que tenia una base militar a l'Ulster, de fer ocupar per les seves tropes la resta de la illa. Hi havia raons poderoses per a fer-ho. Se n'haurien privat d'altres potències? Però Anglaterra no violà en cap moment la neutralitat irlandesa, i avui el Govern de Valera pot oferir, sense cap limitació a la seva sobirania, un segur asil a Franco, per al dia que li vingué bé de retirar-se del Poder.

Aleshores, què? Es només l'egoisme nacional més descarnat, la perfídia clàssica de la raça la que regeix la conducta internacional de la Gran Bretanya? O és, en canvi, una fidelitat a unes normes d'ètica col·lectiva, a les quals és fidel en tots moments, mal que això sigui contrari als propis interessos? Ambdues explicacions seuen exagerades. Em penso que la més justa seria de dir, simplement, que Anglaterra no pren mai com a norma de la seva política internacional «el sentiment» sinó «la realitat». La realitat, que és interpretada segons unes regles immutables, que són les de l'interès nacional, al qual es sotmeten tots els governs, siguin del color que es vulgui. La geografia, l'economia, l'estratègia naval, figuren en lloc preferent entre aquestes regles. Però també hi figura — només cal veure la història dels dos darrers segles, — el liberalisme i la democràcia.

Criticar els resultats que aquest realisme polític anglès pot donar enfront de la nostra situació no resoldrà, evidentment, res a favor nostre. Excitar-nos contra la política anglesa és obeir a impulsos sentimentals que mai no ens duran enloc. Caldria, en canvi, que tots féssim un esforç per a sortir de les nostres rancúnies i les nostres impaciències, per a comprendre les posicions i els interessos dels altres. I fer que, sense abandonar els nostres interessos — no pas els mesquins interessos personals, sinó

Informacions i Comentaris

els collectius — ni abdicar les nostres posicions, uns i altres s'acostin amb un realisme superior a les dels realistes perfectes que són els anglesos. El dia que aquests es convencin que els seus interessos i els nostres coincideixen, ens ajudaran. D' sembla que aquesta hauria d'ésser una de les preocupacions essencials dels caps del republicanisme espanyol. — R. T.

FRANCO A CATALUNYA

El general Franco ha dedicat les dues últimes desenes de Maig a visitar València, Mallorca i Catalunya. Feia vuit anys que no hi havia posat els peus. Si del viatge d'ara calgués treure'n deduccions sobre el grau de popularitat del Cabdill, li serien favorables. Per a trobar un altre cas semblant cal remuntar gairebé tot un segle. Efectivament, la història ens assabenta que el general Baldomero Espartero fou, en el seu temps, el militar-polític més popular d'Espanya, popularitat no igualada per cap més general espanyol dels que posteriorment gaudiren d'algun escaló popular. L'analogia dels dos casos es completa encara pel fet que Franco és cap de l'Estat, i el duc de la Victòria també en fou amb el títol de Regent.

La primera de les curiositats que criden l'atenció d'aquests desplaçaments és el secret en llur preparació. Perquè les poblacions no són avisades de la visita fins poques hores abans? A València, eren les tres de la tarda quan una edició especial del diari «Jornada», donava la notícia oficial: Franco hi arribava a les 7 del mateix dia 9. La sortida cap a Mallorca no es feia pública fins el migdia del dimecres 14 i a la matinalada de l'endemà arribava a Palma. A Barcelona, era l'alcalde l'encarregat de parlar, per ràdio «sobre un tema de graíssima y palpitante actualidad» el divendres a la tarda, i l'esdeveniment havia de tenir lloc dissabte al matí. Perquè aquest secret tan rigorós? Perquè aquestes precaucions que més aviat haurien de comprometre l'èxit dels aparatosos viatges? Es que Franco no hauria estat rebut per més gent amb una major preparació comptant amb les facilitats donades: jornada festiva no recuperable i, per al cas d'algun patró massa treballador, l'obligació de pagar el treball amb un augment del 140 p. 100; transports etc.? Sense dubte, però la por guarda la vinya.

Per al viatge s'establí un programa idèntic, en les seves línies generals, per a tot arreu, ampliat únicament a Barcelona per l'estada més llarga. Te Deums a les Catedrals; recepció militar, desfilada de tropes, visites a les Corporacions i centres industrials, concentració d'obriers (productores), etc. En les cerimònies religioses, els bisbes, li han reconegut els honors màxims, adreçant-li lamentables salutacions de benvinguda, cortisanes i servils, de les quals guanyava la palma la següent, original del bisbe de Vic, a la Seu de Manresa: «Que Jesucristo, Príncipe de la Paz, otorgue este inestimable don a todos vuestros dominios, la qual sea preludio de la paz eterna del Cielo que os deseo».

A València s'hi donaren alguns fetes pintorescos. A Cullera, hi havia un rètol que deia: «El Pósito de Cullera saluda a su Caudillo y le pide un puertito». A Algemesí, els hi prometé un Institut i un pont; després una criatura li oferí un carbassó gegant. A València, el faller major «impone a S. E. el bunol de brillantes», de paper pintat amb purpura i amb lluentons.

Per a traslladar-se a Palma es concentrà una brillant esquadra acompanyant el creuer «Miguel de Cervantes» que transportava Franco vestit amb gran uniforme d'almirall. A Capitanía, pronuncià un discurs evocant el seu comandament l'any 1935, durant el qual preparà els plans de defensa militar de la illa, projectes que, en sublevar-se, «telegrafié — digué — desde Ceuta, recordando que habia llegado aquel momento de peligro en que debian ser puestos en ejecución».

Amb l'arribada a Barcelona, el dia 17, s'expliquen les visites anodines a València i Mallorca, les quals han servit d'assaig d'aquesta altra, per a la qual es fa la festa. Es que Franco no ha volgut arriscar un viatge directe a Barcelona? Dies abans s'hi avançaren el ministre de la Governació, i el segon Cap de la seva Casa Militar. El nou governador coordinà amb els seus col·legues de Lleida, Girona i Tarragona les aportacions de tot Catalunya. L'aparell governatiu pressionà a ple rendiment perquè el viatge formés època i l'arribada fos una perfecció. Tots els ministres hi eren presents. Milers de ciutadans, per precaució, foren empresonats. En el trajecte del port al palau de Pedralbes els operadors cinematogràfics foren més abundants que mai i les actualitats expedides als EE. UU. per Clipper. Després d'aquesta preparació sembla que els seus autors quedaren satisfets del primer acte: l'arribada.

La inversió del temps passat entre els catalans recorda molt el viatge de Primo de Rivera. Excursions comarcals alternades amb actes metropolitans i, el tot amenitzat amb un Consell de Ministres innocu — el primer celebrat a Barcelona des del 1928 — del qual la premsa feu gran plat.

Les viles distingides per la cabdillesca presència han estat: Manresa, amb una escapada de dues hores a Montserrat, Sabadell, Terrassa, Mataró, Vic i Lleida.

En la recepció monserratina, Franco, recordà que és el defensor de la fè contra el comunisme. A Mataró, centre fabril important, tingué lloc una gran concentració seguida d'una desfilada amb carrosses guarnides de fruites i verdures, presenciada pel Cabdill des de dalt una tribuna.

En el programa barceloní d'afalacs no podien deixar de figurar-hi els tradicionals banquets oficials de la Diputació, Ajuntament, dels elements econòmics de Llotja, de Capitanía, la desfilada i recepció militar, visita a la Universitat, funció del Liceu, etc. Per cert que, en visitar el Cercle del mateix nom el seu actual president, Valls i Taberner, va indicar-li la «conveniència de que estas visitas se repitan con frecuencia para que exista una total compenetración entre los catalanes y los espanoles. El Caudillo le contestó: La habrá; la habrá». Una altra frase d'ell, pronunciada en el discurs del final d'àpat a la Diputació, on senyorejava una gran bandera amb la creu de Sant Jordi, es la següent: «Nosotros no aspiramos a un centralismo autoritario, sino a una natural descentralización que permita a las distintas comarcas resolver por si muchos problemas». Moltes altres frases podrien recollir-se, extretes dels seus discursos nombrosos; però, no valen ni el malaguanyat espai que hi dedicariem. Farem només la excepció de les més típiques i representatives, començant per fragments del de Capitanía: L'obra del seu règim, és, «Primero, levantar al hombre; segundo, levantar la economia y tercero, levantar nuestras industrias y fabricas, que de todo lo

EL PROJECTE MARSHALL I ESPANYA

demás no tenemos porqué preocuparnos». — «Los desvarios exteriores no deben inquietarnos sabiendo que estamos en nuestra razón y en nuestro derecho». — «Nuestro deber, es cosa bien sencilla; o vivir con la victoria o salir con los pies para adelante». A Llotja, reconeix «que les exportaciones han bajado enormemente», i respón als descontents que critiquen l'economia franquista: «Cualquier español puede ser productor, industrial, aspirar legítimamente a enriquecerse con el fruto de sus iniciativas y trabajos; pero todo eso lícito para cualquiera, pretenden negárselo al Estado». Del banquet de l'Ajuntament, aquesta exclamació de cobdícia, pròpia d'un «Conquistador»: «Por eso en esas tierras — Catalunya — se ensancha el corazón ante las posibilidades que se abren a nuestra nación».

El dijous dia 29, els obrers de Barcelona i «província», tingueren una altra jornada festiva, no recuperable, amb transport gratuït, i conduïts pels seus delegats sortiren en grup dels tallers, fàbriques i oficines, en direcció de l'entrada de l'Exposició de Montjuïc, en el passeig central de la qual, fins a la font lluminosa monumental, tingué lloc una «magna concentració sindical», que la consigna rebuda per la premsa transformà en gran plebiscit d'adhesió a Franco i al seu règim. En general, les ordres — es veu per les fotos — foren dòcilment obeïdes; hi acudí una gran gentada i de draps pintats n'hi havien tants que devia resultar impossible llegir-ne cap. Del discurs, destaquem la novetat de presentar la II República com un règim afeblidor d'Espanya en profit exclusiu dels francesos i d'esperança «de azerbaijanes»; a més, el propòsit de crear escoles d'on surtin «los que encuadren, dirijan e inspeccionen todo cuanto con el trabajo y la justicia social se relaciona». Abans d'aquesta manifestació es reuniren en el Palau Nacional les representacions de les gestores municipals catalanes per a l'acte de lliurament al Capdill de cent volums amb dos milions de signatures. Hom treballa ja en el moble que ha de conservar aquesta relíquia!

El primer de juny marxava de Barcelona cap a la Vall d'Aràn per a conèixer — versió oficial — les obres hidroelèctriques i les explotacions mineres de la regió. A Igualada li havien encatifat la carretera amb més de 150.000 clavells. A Lleida va homenatjar-lo una comissió andorrana, presidida pel bisbe de la Seu. Fins a les 10 de la nit no arribava a Pont de Suert i feia visites fins a les 3 de la matinada, per a l'endemà desfer camí cap a Lleida i sortir de Catalunya.

Aquest és el film del viatge. Quina significació té? Què volen dir aquestes gernacions no massa entusiastes, però tanmateix massa nodrides? Tothom que hi era hi anava arrocegat? Un any enrera aquesta manifestació, per artificiosa i externa que fos, hauria estat igualment voluminosa?

No sabrien contestar aquestes preguntes. Les donem com a temes de meditació als nostres lectors als quals agradi esbrinar per llur compte, sense consignes ni interpretacions oficials, el que volen dir aquestes jornades que en tot cas no constitueixen per a nosaltres precisament motius de satisfacció. Però volem cloure aquesta nota, amb aquest record que trobem addient: mesos abans que Mussolini fos penjat pels peus, parlà des del balcó famós de la plaça de Venècia i el públic, incomptable, li feu ovacions inacabables, el plebiscit, l'aclamà, el deïficà....

La nova política dels Estats Units d'ajuda a Europa, iniciada pel President Truman en el seu famós discurs del 12 de maig darrer, ha trobat en el projecte Marshall el seu complement i ampliació. Si Roosevelt, en hores de guerra volgué fer de l'Amèrica del Nord l'arsenal de les democràcies, els seus successors volen, en hores de pau, esdevenir els banquers de l'Europa sacrificada per a bastir la seva reconstitució.

El projecte Marshall no fa exclusió de cap país europeu per a beneficiar del pla inicialment proposat. Tot fa creure, però, que hi ha la implicació exclusió de l'Espanya franquista, si algun sentit han de tenir, malgrat reiterats fracassos, les condemes reiterades i solemnes que els màxims organismes internacionals han proclamat contra l'actual règim espanyol.

En aquest supòsit, la mesura contra el francofalangisme seria un greu contratemps per a aquest, car ja no es tractaria de veredictes i d'anatemes morals sinó que es tractaria de quelcom de pràctic i efectiu, en privar a Espanya d'un ajut indispensable a la seva mal parada economia. No en va la qüestió econòmica és el cranc que rovega implacablement les entranyes del franquisme amb serioses amenaces de mort.

Entre l'espasa i la paret, què preferirà Franco? Sacrificar-se ell o continuar sacrificant a Espanya?

Un greu dilema, fins comptant amb el cinisme i la despreocupació dels qui no dubtaren a enfonsar el país en els horrors de la guerra civil i que la mantenen oberta durant més de vuit anys. L'altruisme no està escrit en el vocabulari del règim i amb tal estat d'esperit no sembla que estiguin disposats a fer «harakiri» ni per la més santa de les causes, la de la Pàtria. Abans de la pròpia caiguda enderrocaran el temple o preferiran — destí espanyol — jugar a numantins. — J. C. i A.

L'EXEMPLE DE DINAMARCA

La mort recent del rei Cristià X de Dinamarca ha posat d'actualitat, si més no per uns quants dies, aquest petit país europeu, exemplar en més d'un aspecte. Avançadíssima en matèria social, sòlidament democràtica, la petita Dinamarca és, tanmateix, una monarquia, i les institucions monàrquiques hi són, no solament respectades, sinó populars. Hom n'ha pogut veure la prova en els comentaris que la mort del sobirà ha merescut de la premsa danesa: els elogis dels comunistes no han estat pas els menys fervorosos. I els comentaristes han recordat amb emoció l'actitud dignament patriòtica que adoptaven el rei i tota la seva família davant l'ocupació alemanya, el menyspreu obert a totes les amenaces i llagoterie nazis, així com aquella admirable entesa amb la qual Cristià X s'oposà a la implantació en el seu país de l'ús de l'estrella groga per part dels jueus: — Si obligueu els ciutadans israelites a dur aquest distintiu — va dir als alemanys — jo i tota la meua família ens posarem també l'estrella i el primer dia ja sortirem pels carrers de Copenhaga duent-la. — Aquesta actitud resolta impedí que la mesura infa-

Informacions i Comentaris

mant fos adoptada a Dinamarca com ho fou a tots els països ocupats.

Però no és pas això la cosa més notable, al meu parer, de l'exemple de Dinamarca. Al capdavant, que una dinastia reial es posi al servei del poble i compleixi el seu deure cívic, malgrat que ens sembli impossible als que tenim al cap el record dels Carles IV, Ferran VII, Isabel II o Alfons XIII, tan allunyats d'una tal concepció de la reialesa, no déu pas ésser excepcional en els països del Nord: la popularitat indiscutida dels reis anglesos, dels de Suècia i Noruega i de la reina Guillemeta d'Holanda ho demostren. Es als països mediterranis que avui dia els dos conceptes: Monarquia-Democràcia semblen, amb prou fonament, incompatibles.

No, a l'ò que em penso més digne de destacar de l'exemple danès és la manera com aquest petit estat ha pogut sortir dels horrors de la guerra. Els diaris en parlen molt poc, per aquella vella raó que «els pobles feliços no tenen història». Però això no és motiu perquè nosaltres catalans, que no podem prendre com a models, per raons òbvies, els «grans» ni tan sols els «mitjans», considerem amb interès el cas d'aquest país que ha estat gairebé l'únic del continent a sortir de la lluita sense cap esgarrinxada, amb la unitat política i la convivència social gens esgalabrades, i en un estat de prosperitat material que esdevé gairebé una paradoxa en aquesta Europa on encara regnen la fam i les privacions. (Dinamarca és, en efecte, el país on no sols no hi ha restriccions en el menjar, sinó que hom ha hagut d'imposar-hi als habitants un consum «mínim» de mantega i d'altres productes alimenticis que els altres països es planyen de no tenir).

Recordem-ho: fa quinze anys, mentre les grans nacions europees es llançaven a la cursa dels armaments, el poble danès prengué una resolució sorprenent: desguarnir la seva frontera i suprimir el seu exèrcit. Només subsistiren, com a forces armades del país, uns limitats efectius de policia i els duaners. El raonament damunt el qual es basaven tals mesures era simple: davant els colossos armats que hi havia a Europa; què valien els milers o dotzenes de milers de fusells que hauria pogut oposar l'exèrcit danès? I, en canvi, la supressió del pressupost de guerra era un estalvi considerable, que pogué ésser aplicat a d'altres capítols més interessants (cultura, obres públiques sanitàries) i a alluegerir les càrregues fiscals.

II vingué el moment decisiu. La nit del 9 d'abril de 1940, l'exèrcit alemany travessava la frontera de Slesvig i entrava a Dinamarca. Les forces daneses de policia es defensaren heròicament i foren naturalment esclafades en uns minuts. El mateix dia, tot el país era ocupat, i els ciutadans, amb el rei i la seva família al davant, es recloïen en un digne menyspreu de la força bruta. El mot «col·laboració» no existí a Dinamarca, on no hi hagueren Quislings ni Pétains. La resistència danesa, gens espectacular ha estat, però, un moviment general, i els seus màrtirs són nombrosos a totes les classes socials. I, després dels anys d'opressió, en el curs dels quals els alemanys no pogueren influir en l'esperit públic, l'onada nazi es retirà, vençuda pels aliats, i Dinamarca fou lliure.

Si l'exèrcit hagués estat a Dinamarca una institució nacional — cara, com ho són tots els exèrcits — quin hauria estat el resultat? En lloc d'una dotzena de policies, haurien caigut uns milers de

soldats per a defensar el territori nacional. D'altres, en xifres superiors haurien estat deportats com a presoners durant cinc anys. L'economia pública n'hauria patit; l'equilibri moral i polític del país hauria estat compromés per aquesta prolongada absència d'una joventut. Tots els esforços fets durant anys i anys per a crear un exèrcit eficient i poderós haurien estat inútils, i la sensació coent de la desfeta militar no hauria pas compensat, al contrari, els sacrificis de vides i de diners.

A Polònia, un exèrcit nombrós i jerarquitzat fou esclafat en un mes; Holanda, Bèlgica i França sofriren una mateixa sort sota l'allau germànica. La resistència militar, que no salvà els països, els omplènà de ruïnes i de dol. A Dinamarca, la manca d'exèrcit no deturà els invasors, però reduí els estralls. I avui, sortida pròspera de la conflagració dignament orgullosa del civisme de tots els seus fills, Dinamarca és un poderós element d'atracció, amb el pacifisme actiu i la seva infrangible democràcia, per al Slesvig alemany: el partit que propugna l'annexió a Dinamarca és actualment un dels més poderosos en aquella regió.

L'exemple de Dinamarca hauria de fer reflexionar els nostres neo-militaristes. En tot cas, per a tots els catalans, és una demostració que un petit poble pacífic i avançat és encara possible a l'Europa esquinxada per tota mena d'ambicions de les grans potències. — R. T.

EL LLIBRE DEL Dr. TRUETA

I LA CRITICA ANGLESA

En el número 22 de QUADERNS vàrem publicar una rescensió del llibre «The Spirit of Catalonia», escrit pel Dr. Trueta i dedicat a Pau Casals.

Avui ens complaem a reproduir alguns extractes dels comentaris que el llibre ha meregut de les publicacions angleses: Mr. H. Carter, de la Secció Espanyola del Foreign Office, en «The Manchester Guardian», diu: «Vigorós i democràtic poble — el català. — mereixedor d'un futur més consonant amb el seu gran passat». En «The Belfast Telegraph»: «El Dr. Trueta ha fet un bon servei en informar el món com el seu propi petit país, fou un dels «pionniers» en molts aspectes del nostre sistema de vida democràtic». Del Professor Entroistle, en «The Times» (Literary Supplement): «Tot — el règim català — era basat en uns fermes fonaments democràtics. Els «Usatges», promulgats en el segle IXè, pel Comte Ramon Berenguer I, eren una selecció de reglamentacions forjades pel costum, que els dirigents de l'Estat consideraven dignes de preservació i d'ésser enfortides per la llei escrita. La Constitució promulgada per Pere III en 1388 provenia de les Corts, organisme parlamentari en el qual totes les classes socials — clercs, nobles, burgesos i pagesos — estaven representades. El sistema representatiu català era anomenat «República amb Rei», i l'escriptor català Francesc Eiximenis podia afirmar en el seu «Regiment de Prínceps»: «Per natura tothom és lliure. La llibertat és una de les més primeres i més distintives virtuts existents entre els homes; i la comunitat no confereix mai un poder absolut a ningú. Aquest deu ésser solament atribuït per pactes i per lleis». Del Professor Franck Pierce, en «The Irish Times»: «El Dr. Trueta té ja guanyat un renom pel seu treball mèdic i per la seva obra benèfica i humanitària».

Informacions i Comentaris

nitària particularment dedicada a les víctimes de la guerra. En aquest petit llibre utilitza molt justificadament el seu prestigi per a portar a terme un coratjós i valuós acte de patriotisme. El llibre dóna dues lliçons saludables; la primera, que l'avui oblidada ària cultural d'Occitània que s'estenia des dels Alps fins a l'Ebre, forní durant molt temps els més florents centres de vida civilitzada de l'Europa Occidental — fertilitzant així el Nord de França i el Sud d'Itàlia, i a través d'ells, l'Europa sencera; la segona, que la seva més occidental i sobrevivent meitat; Catalunya amb les terres germanes de València i de Balears, forma encara una particularitat cultural, i en el cas de Catalunya, una entitat política a l'interior de la Península Ibèrica, com el mateix Portugal». Del Professor J. B. Trend, en «The Spectator»: «El llibre del Dr. Trueta és una meditació sobre la Història hispànica, referint-se al seu propi país, Catalunya i a eminents catalans d'èpoques passades: Ramon Llull, Arnau de Vilanova, Vives, Servet i molts d'altres. Aquest llibre serà llegit ací amb simpatia i comprensió». Del Professor H. Seddon, en «The British Medical Journal»: «El començament i la decadència de la cultura catalana en el Nordest de la Península Ibèrica i en el Sud de França, són molt menys coneguts a Anglaterra del que mereix llur peculiar interès. Pel seu esperit tolerant, humà i inquiet, a la XIII centuria, els catalans havien creat el primer govern democràtic del món». Del «The Sunday Times»: «En el segle XIVè i començaments del segle XVè, els catalans eren el poble capdavanter de la Mediterrània i portaven la seva bandera al Sud d'Itàlia, Sicília, Còrcega, Sardenya i Grècia; però des dels temps de la conjunció dels dos grans països hispànics sota de Ferran el Catòlic, la seva història ha estat, per molt temps, una lenta decadència». Del Professor E. Alison Peers, en «Bulletin of Spanish Studies»: «A part alguns obliterats, el llibre és íntegrament admirable. Presentarà un nou país a aquells que pensen de Catalunya, si és que almenys coneixen llur existència, que és una «provincia» d'Espanya. Corregirà algunes de les convencions dels llibres d'Història». — J. M. C.

ELS JOCS FLORALS D'ENGUANY

Tal com anunciarem, els Jocs Florals d'enguany se celebraran a Londres el dia 11 de setembre. Els cos de mantenedors el constitueixen: Carles Pi i Sunyer (President), Reverend Henri J. Chaytor, M. A., Joan Mascaró, Professor J. B. Trend, Josep Maria Batista i Roca, Professor I. G. Llubera i Joan Gili ((Secretari).

La Comissió Organitzadora està integrada per: Francesc Galí i Fabra ((President); Ramon Perera ((Tresorer); Roc Batllori, Josep Pi i Sunyer, Pilar Senent de Perera (Secretaris); Margarida Comas, Dr. Prèderic Duran i Jordà, Margaret Flower, Robert Gerhard, Alfons Mauri, Salvador Mitjà, Laurit Pavitt, Arcadi Sala i Planell, Francesc Vinyals, Pere Voltó i Elisabeth Warrington-Smyth.

Heus ací el Cartell definitiu dels Jocs Florals de la Llengua Catalana del 1947:

PREMIS ORDINARIS

La Flor Natural. Premi d'honor i cortesia dotat amb 25 lliures esterlines per la Comunitat Catalana de Mèxic. S'adjudicarà a la millor poesia sobre tema lliure.

L'Engletina d'Or. Premi dotat amb 25 lliures

esterlines per la Comunitat Catalana de Colòmbia, a la millor poesia d'esperit patriòtic o sobre fets històrics o tradicionals, usatges o costums de la nostra Pàtria.

La Viola d'Or i d'Argent. Premi dotat amb 25 lliures esterlines per l'Agrupació Patriòtica Catalana de Xile, a la millor poesia religiosa o de tema moral.

PREMIS EXTRAORDINARIS

Copa Artística. Premi dotat amb 25 lliures esterlines per l'Orfeó Català de Mèxic, a la millor composició en prosa de caràcter literari.

Premi Fastival. dotat amb 25 lliures esterlines per Mr. A. D. Kemp, que s'adjudicarà a la millor novel·la escrita en català, inèdita o bé publicada en els dos darrers anys.

Premi Ignasi Iglesias. dotat amb 25 lliures esterlines per Mr. H. Kerbirjou, que s'adjudicarà a la millor obra teatral, escrita en català, inèdita o bé representada o publicada en els dos darrers anys.

Premi Narcís Oller. dotat amb 20 lliures esterlines per «Cultura Catalana» de París al millor conte o recull de contes inèdits o bé publicats en el darrer any.

Premi dotat amb 20 lliures esterlines per un grup d'escriptors del P. E. N. anglés a la millor traducció en català, inèdita o bé publicada el darrer any, d'una composició o recull de composicions en llengua anglesa, en vers o en prosa.

Premi dotat amb 12 lliures i mitja pels Catalans de la República Dominicana a la millor composició poètica que canti en qualsevol aspecte la fidelitat espiritual catalana o el redreç patriòtic de Catalunya.

Premi dotat amb 12 lliures i mitja per un Camperol a la millor composició en prosa que descriui, en forma abreujada, la bellesa, història o tradicions de Montserrat.

Premi dotat amb 12 lliures i mitja per les «Edicions Catalonia» de Mèxic al millor treball o recull de treballs, en vers o en prosa, que glossin paisatges o costums de Catalunya.

Premi dotat amb 12 lliures i mitja pel senyor F. Maspons i Camarasa, a la millor composició, en vers o en prosa, que es refereixi a la comarca del Vallès.

Premi dotat amb 10 lliures esterlines per l'«Editorial Albor» de París a una obra teatral fonamentada preferentment en algun episodi de la vida catalana actual, a l'interior o a l'exili.

Premi consistent en un lot de llibres, edició de bibliòfil, oferts per l'«Editorial Ragasol» de París, a una composició en vers o en prosa, de tema lliure.

Premi President Companys, instituit per la Delegació dels Jocs Florals a Mèxic i dotat amb 25 lliures esterlines al millor treball en prosa sobre l'esforç de Catalunya pel seu redreçament i en les lluites per la llibertat.

Premi Joan Lluhi, instituit pels senyors Josep i Jeroni Bertran Cusiné i Joan Casanelles i dotat amb 100 lliures esterlines al millor treball monogràfic sobre un tema jurídic referent a Catalunya o d'interès per a Catalunya.

Premi Valentí Almirall, dotat amb 20 lliures esterlines pel Casal de Catalunya de Buenos-Aires a un assaig sobre un tema històric, artístic o literari.

Premi Torres i Bages dotat amb 20 lliures esterlines pel senyor Josep M. Fontanals a un assaig sobre un tema religiós, moral o tradicional.

Premi Prat de la Riba, dotat amb 20 lliures esterlines pel Centre Català de Santiago de Xile a un

Informacions i Comentaris

assaig sobre un tema polític, filosòfic o educatiu.

Premi Francesc Macià, dotat amb 20 lliures esterlines pel Casal Ca'ala de Londres a un assaig sobre un tema econòmic, científic o social.

Premi dotat amb 10 lliures esterlines pels Catalans de Guatemala a un treball que tracti de les virtuts marítimes dels catalans, en pau o en guerra.

Premi dotat amb 10 lliures esterlines pel Grop N. R. Catalunya de Santiago de Cuba a un treball que glosi el dret de Catalunya a la independència.

Premi dotat amb 12 lliures i mitja pel senyor Josep Gelabert a un treball que tracti dels camins més viables per obtenir la llibertat de Catalunya.

Premi dotat amb 10 lliures esterlines per la Delegació basca a la Gran Bretanya, a la millor composició, en vers o en prosa que es refereixi al tema: «Guernica».

Premi dotat amb 10 lliures esterlines pel «Forment de la Sardana» de Perpinyà, a un treball en prosa que glossi algun fet rellevant realitzat pels catalans a la darrera guerra mundial o en les lluites de la resistència en els països ocupats.

Premi dotat amb 14 lliures esterlines pel Casal Català de Montevideo a un treball adreçat a fer conèixer Catalunya a l'estranger.

Premi Fredric Mistral, dotat amb 5.000 francs a la millor poesia escrita per un autor català del Rosselló.

Premi dotat amb 10.000 francs a la millor obra teatral escrita per un autor català del Rosselló.

A diferència dels altres, aquests dos premis estan consignats en francs, per haver demanat el «Comitè Llenguadoc-Catalunya», que és l'entitat que els concedeix, el poder-ne fer el lliurament als guanyadors sempre que aquests no s'hagin presentat a recollir-los en l'acte de celebració de la Festa.

D'acord amb l'Estatut dels Jocs Florals, el Jurat atorgarà, a més a més tots els premis que calguin per recompensar degudament les composicions del concurs que en siguin mereixedores, com també els accessits i mencions honorífiques que consideri just adjudicar.

Totes les composicions, escrites en lletra clara i llegidora, i de preferència a màquina, s'han de trametre, a tres exemplars, a nom del Secretari del Consistori, Sr. Joan Gili, a l'adreça: 36, Moreland Court, Finchley Road, London, N. W. 2 (Gran Bretanya), abans de les dotze de la nit del 8 d'agost, juntament amb un plec clos que contingui el nom de l'autor i dugui damunt escrits el títol i el tema del treball.

LA UNIO POSTAL UNIVERSAL I FRANCO

Digne d'especial menció, pel que significa efectivament, és l'exclusió de l'Espanya franquista de la Unió Postal Universal, en virtut de l'acord adoptat en el curs de la XIII sessió de la primera Comissió del Congrés recentment celebrat a París per aquest organisme.

Després d'un viu debat en el qual els delegats de França, Polònia, Argentina, Bulgària, la U. R. S. S., Bolívia i la Gran Bretanya discutiren la proposta d'exclusió, s'acordà el text de la següent resolució: «La Comissió es pronuncia perquè els drets d'Espanya a formar part de la Unió Postal Universal siguin momentàniament suspesos com con-

seqüència de la decisió adoptada el 12 de desembre de 1946 per l'Assemblea de l'O. N. U.

Votaren aquesta mesura les 49 Delegacions següents: Estats Units, Possessions dels Estats Units, Aràbia Saudita, Austràlia, Àustria, Bèlgica, Congo, Belga, Bielo-Rússia, Bulgària, Canadà, Xile, Xina; Santo Domingo, Egipte, Etiòpia, Finlàndia, França, Argèlia, Indoxina, Colònies franceses, Gran Bretanya, Colònies britàniques, Grècia, Guatemala, Hongria, Índia, Irak, Islàndia, Itàlia, Luxemburg; Marroc francès, Mèxic, Noruega, Nova Zelanda, Holanda, Colònies holandeses, Indies neerlandeses, Filipines, Polònia, Romania, Sant Marí, Siam, Txecoslovàquia, Tunis, Turquia, Ucraïna, Rússia soviètica, Venezuela i Iugoeslàvia. Total 50.

Votaren en contra: Argentina, Bolívia, Brasil, Colòmbia, Cuba, Irlanda, Paraguai, Portugal, Colònies portugueses d'Àfrica, Colònies portugueses d'Àsia i Oceania, Uruguai i el Vaticà. Total 12.

S'abstingueren: Àfrica del Sud, Dinamarca, Iran, Líban, Perú, Suècia i Suïssa. Total 7.

No estaven presents en el moment de la votació: Afganistan, Albània, El Salvador, Equador, Haití, Honduras i Panamà. Total 7.

Per haver votat la proposta un quòrum de dos terços, l'acord és definitiu.

Aquesta exclusió ve poc després de l'acordada per l'organisme de l'Aviació civil, i és per a Franco una gran repulsa. Poc a poc el mur que el separa del món serà pel règim un veritable cordó sanitari.

TRES CONFERENCIES A PERPINYA

Pel maig van tenir lloc a Perpinyà i a la sala Arago, de l'Ajuntament, tres conferencies organitzades pel mateix grup que per l'Abril va iniciar-les al mateix lloc.

El dia 13, ocupà la tribuna J. Juan Domènech, de la C. N. T., amb el tema «Perspectives socials i polítiques de Catalunya». Prèvia la declaració de que no parlaria en nom de l'organització, féu una àmplia exposició sobre la pàtria catalana tal com la compren un home de la C. N. T., ret homenatge a l'esperit nacional de Prat de la Riba, canta les lloances del pagès i de l'obrer català, reivindica el dret d'usar públicament la nostra llengua i acaba amb l'afirmació de que «cal estructurar de primer les pròpies nacions abans de voler ésser internacionalistes». El futur social i polític de Catalunya li sembla que serà molt influït per l'acció cada dia més preponderant dels sindicats en la vida pública, motiu pel qual fa una crida als polítics per a que s'integrin a les activitats socials, i als intel·lectuals per a que s'acostin als treballadors. Advoca per a obtenir l'entesa de totes les forces socials i polítiques oposades al franquisme i denúncia els obstacles que des de l'exili s'oposen als esforços fets a Catalunya per a arribar-hi.

El Conseller del Govern de Catalunya i eminent historiador A. Rovira i Virgili, dissertà els dies 28 i 30 sobre «Història de la Renaixença Catalana». Per l'extensió del tema, el primer dia va parlar «De Rubió i Ors a Valenti Almirall», i el segon, «De Prat de la Riba a Francesc Macià». La reconeguda autoritat del conferenciant quedà confirmada, amb esclat en el curs d'aquestes dues llargues conferencies. Llàstima, sobretot per als fets més recents, no disposar de més temps; l'orador es va veure obligat a recórrer a moltes abreviacions. Hauria calgut, evidentment, una tercera conferència.

XVIIe CARTELL DE PREMIS DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

La nostra primera institució de cultura ha fet públic el XVII Cartell de Premis, del qual donem coneixement a continuació :

PREMI FRANCESC VIVES. — Ofert a Treballs d'Investigació sobre Ciències naturals, fisico-químiques o matemàtiques.

Convocat per sisena vegada el 23 d'abril de 1936, serà adjudicat el 23 d'abril de 1948.

L'import del premi serà de 5.000 pessetes. Si el premi no s'adjudica podran concedir-se un o més accessits.

Les obres hauran d'ésser presentades a la Secretaria General de l'Institut abans del 15 de març de 1948.

PREMIS ISIDRE BONSONS. — Oferts a Obres sobre Cervantes, les seves creacions literàries o sobre qüestions d'antecedents i d'influències.

a) Convocat per cinquena vegada el 23 d'abril de 1936, s'adjudicarà el 23 d'abril de 1948.

b) Convocat per sisena vegada el 23 d'abril de 1941, s'adjudicarà el 23 d'abril de 1950.

c) Convocat per setena vegada el 23 d'abril de 1946, s'adjudicarà el 23 d'abril de 1952.

L'import de cada premi és de 10.000 pessetes, comportant un accessit de 2.000. Continuarà adjudicant-se quinzenalment.

Les obres hauran d'ésser presentades a la Secretaria General de l'Institut: abans del 15 de març de 1948 les que aspirin al premi a); abans del 31 de gener de 1950 les que aspirin al premi b); i abans del 31 de gener de 1952 les que aspirin al premi c).

PREMI DURAN I BAS. — Ofert a una Obra jurídica o sociològica, de dret positiu o d'investigació doctrinal o històrica.

Convocat per cinquena vegada el 23 d'abril de 1936, serà adjudicat el 23 d'abril de 1948.

L'import del premi és de 5.000 pessetes. Si el premi no s'adjudica, podran concedir-se un o més accessits.

Les obres hauran d'ésser presentades a la Secretaria General de l'Institut abans del 15 de març de 1948.

PREMIS ENRIC DE LARRATEA. — Oferts a Treballs d'investigació sobre llengua, literatura, història, art o arqueologia de les terres catalanes, o bé sobre ciències.

a) Premi d'Història i Arqueologia. Convocat el 23 d'abril de 1947 per a ésser adjudicat el 23 d'abril de 1948. El seu import, de 5.000 pessetes, és ofert al millor estudi sobre art o arqueologia de les terres catalanes.

b) Premi de Filologia. Convocat el 23 d'abril de 1947 per a ésser adjudicat el 23 d'abril de 1949. El seu import, de 5.000 pessetes és ofert al millor estudi filològic de tema català.

c) Premi de Ciències. Convocat el 23 d'abril de 1947 per a ésser adjudicat el 23 d'abril de 1950. El seu import, de 5.000 pessetes, és ofert al millor estudi sobre qualsevol de les ciències naturals, pures o aplicades, relatiu a les terres catalanes.

Les obres hauran d'ésser presentades a la Secretaria General de l'Institut: abans del 15 de març de 1948 les que aspirin al premi a); abans del 28 de febrer del 1949 las que aspirin al premi b); i abans del 31 de gener de 1950 les que aspirin al premi c).

PREMI PRAT DE LA RIBA. — Ofert a Treballs d'investigació sobre ciències naturals, biològiques, fisico-químiques, matemàtiques, o bé sobre ciències morals o econòmiques, o bé sobre filosofia.

Convocat per novena vegada el 23 d'abril de 1947, serà adjudicat el 23 d'abril de 1948.

L'import del premi serà de 5.000 pessetes i és ofert al millor estudi el tema del qual caigui dins les activitats de la Secció de Ciències de l'Institut. Si el premi no s'adjudica, podran concedir-se un o més accessits.

Les obres hauran d'ésser presentades a la Secretaria General de l'Institut abans del 15 de març de 1948.

PREMI ABAT OLIVA. — Ofert a Treballs d'investigació sobre l'Abat Oliva, o sobre història de Montserrat o bé sobre història de Catalunya en l'època comtal.

Es convoca el 23 d'abril de 1947, en commemoració del novè centenari de la mort de l'Abat Oliva, per a ésser adjudicat el 23 d'abril de 1948.

L'import del premi serà de 10.000 pessetes. Si el premi no s'adjudica, podran concedir-se un o més accessits.

Les obres hauran d'ésser presentades a la Secretaria General de l'Institut abans del 15 de març de 1948.

PREMI MARIA AGUILO. — Ofert a una monografia lingüística.

Es convoca el 23 d'abril de 1947 per a ésser adjudicat el 23 d'abril de 1948.

L'import del premi serà de 5.000 pessetes i és ofert al millor vocabulari d'un autor català antic o modern o al millor vocabulari tècnic d'una indústria, art ofici, etc. Si el premi no s'adjudica, podran concedir-se un o més accessits.

Les obres hauran d'ésser presentades a la Secretaria General de l'Institut abans del 15 de març de 1948.

PREMI PROSPER DE BOFARULL. — Ofert a una Monografia històrica.

Es convoca el 23 d'abril de 1947 per a ésser adjudicat el 23 d'abril de 1949.

L'import del premi serà de 10.000 pessetes, i és ofert al millor treball d'investigació sobre història de les terres catalanes. Si el premi no s'adjudica, podran concedir-se un o més accessits.

Les obres hauran d'ésser presentades a la Secretaria General de l'Institut abans del 28 de febrer de 1949.

PREMI MILA I FONTANALS. — Ofert a una Monografia històrico-literària.

Es convoca el 23 d'abril de 1947 per a ésser adjudicat el 23 d'abril de 1950.

L'import del premi serà de 10.000 pessetes, i és ofert al millor treball d'investigació sobre història literària de les terres catalanes. Si el premi no s'adjudica, podran concedir-se un o més accessits.

Les obres hauran d'ésser presentades a la Secretaria General de l'Institut abans del 31 de gener de 1950.

SOCIETAT CATALANA D'ESTUDIS HISTORICS FILIAL DE L'I. E. C.

PREMI RUBIO I LLUCH. — Ofert a Treballs d'investigació sobre història, llengua, literatura, art i arqueologia de les terres catalanes.

Convocat per segona vegada el 23 d'abril de 1947, serà adjudicat el 23 d'abril de 1948. Hi poden prendre part únicament els membres de la Societat Catalana d'Estudis històrics.

L'import del premi serà de 5.000 pessetes. Si el premi no s'adjudica, podran concedir-se un o més accessits.

Les obres aspirants al premi hauran d'ésser presentades a la Secretaria de la Societat abans del 15 de març de 1948.

LLIBRES i REVISTES

LES VALLS D'ANDORRA. — Bonaventura Riberaigua Argelich. 1946. Bosch, Casa Editorial. Barcelona. 251 pàgines. 600 frs.

Tot i que l'Andorra és l'únic Estat que té per llengua oficial el català i que la bibliografia sobre Andorra és més important del que pot semblar a primera vista, no és en català que s'han publicat les més i més importants obres, sobretot en l'aspecte jurídic.

L'autor qualifica el seu llibre de «recull documental» i cal reconèixer que és la col·lecció més completa que s'ha publicat sobre el dret públic d'Andorra. Hauríem de remontar-nos al llibre de M. Brutails («La coutume d'Andorre», Leroux, París, 1904), per a trobar una obra semblant, però aquesta darrera estava dedicada principalment al dret privat d'Andorra, al menys en aparença.

El Sr. Riberaigua ha fet un treball concienzós i objectiu, defugint les discussions que el dret públic d'Andorra ha provocat, unes vegades per aquella evolució natural en tots els pobles, per petits que siguin, i altres per aquelles ambicions i gelosies que es desperten sota el nom de sobirania.

Es comprèn, i no és pas per a fer-ne un retret, la delicadesa i tal vegada la contenció de l'autor, en no fer com la majoria dels qui en el *què* va de segle han escrit sobre les institucions jurídiques d'Andorra. Coneixent pel seu càrrec de Secretari del Consell General de les Valls, totes les qüestions que el dret constitucional del seu país ha desenvolupat, ha sabut estar-se de prendre-hi part.

Un altre mèrit d'aquest llibre és que en fer el recull de textos ha donat la importància que per el seu contingut i la seva tradició té el «Manual Digest de les Valls neutres d'Andorra», obra d'Antoni Fiter i Rossel, que en 1748 va fer una compilació escrita dels costums d'Andorra. Al transcriure les parts principals d'aquesta compilació, l'autor rendeix el tribut que es mereix l'autor de l'antic recull i demostra el valor que aquest té per als andorrans.

Es bo recordar que els que han volgut minimitzar la importància de l'organització política d'Andorra, sota diferents formes han seguit dos sistemes: Uns, fent ressaltar que el Manual Digest és un recull de caràcter privat i sense valor oficial; com si tot el dret consuetudinari no fos essencialment transmès pel testimoni dels particulars, fins que s'han fet els reculls oficials. No és culpa dels andorrans si els que podien i devien sancionar un recull oficial dels seus costums se n'han oblidat o han curat de no fer-ho. Altres, han volgut presentar

el dret públic andorrà com una cosa estancada, morta, com un objecte de museu de l'època medieval, descobert en un recó del Pirineu, com si no fos un dret vigent encara, que ha evolucionat com el dret de tots els pobles que no han perdut la seva personalitat, encara que hagi evolucionat menys que d'altres, potser per sort i per raó de la seva situació geogràfica i política.

L'autor en el seu llibre posa en evidència l'error, més o menys voluntari, dels dos sistemes, amb textos i amb uns capítols força interessants sobre l'origen, la geografia, la història i les institucions polítiques i jurídiques d'Andorra, acompanyats d'un mapa i quinze làmines molt ben triades.

Aquesta obra pràctica i de divulgació, és d'una gran utilitat per als andorrans i per a la conservació del seu dret, contra l'individualisme dels mateixos andorrans i contra les infiltracions que poden posar en perill les seves institucions. Felicitem, doncs, molt cordialment a l'autor, per l'encert d'aquesta obra. — I. D.

LA PEQUENA HISTORIA. — Alejandro Lerroux. Editorial Címera, Buenos Aires. 1945. 620 pàgines. 12 pesos m. a.

El senyor Lerroux acabà d'escriure aquest llibre a Estoril (Portugal) el mes de Novembre del 1937, és a dir en plena guerra civil espanyola. Fins ara no arriba al nostre coneixement.

El polític espanyol volgué amb aquesta mena de memòries explicar-nos la política de la República, tal com la veié i molt sovint visqué, des de llocs molts alts del poder. Però, sobretot, defensar la seva personal actuació i la del seu partit, que segons ell eren els únics que podien salvar el règim. Per no haver-los estat permès un més principal paper, aquest anà a tomballons fins a naufragar en la guerra civil. Per això l'obra té poc d'història i molt d'allegat, per això no pocs dels fets que esmenta són desfigurats i interpretats segons aquell prejudici, sense massa respecte a la veritat ni a la probitat de l'escriptor.

Al llarg de les 600 pàgines de la Història, el senyor Lerroux ens fa assistir a la seva apologia, al cant de les seves virtuts — l'honor, la cavalleriesitat, l'esperit de sacrifici, la conseqüència republicana, la «hidalgua», la humilitat, la moralitat, la puresa patriòtica, etc., etc. — i al denigament de tots els republicans que foren algú durant els cinc anys que visqué el règim: Alcalà Zamora, Azana, Martínez Barrio, Domingo, Portela, Prieto, Largo Caballero, Macià, Companys, Casares Quiroga, Chapaprieta, Samper, Maura... No se'n salva ni un. Els qui se salven són Gil Robles, Santiago Alba, Sanjurjo, Martínez de Velasco, Franco, Melquiades

Alvarez i alguns altres de la mateixa significació. Damunt d'alguns dels primers aboca en ca la pàgina del llibre els insults més grossers, tot declarant sovint la pena que això li causa i excusant-se'n pel deure del cronista; tot negant-se a creure certes greus imputacions que la passió del temps els adreçà i repetint-les després dotzenes de vegades. El procediment hipòcrita i reptilini arriba a fer-vos la lectura repugnant, tant com la mena patològica i baixa de moltes d'aquestes imputacions que recorden l'estil discordat de l'home que era « Emperador » del Paral·lel. A desgrat del molt que pondera la seva finor, correcció, benevolença i serenyoriu, vingui o no vingui a tomb, el plebeïsmes de l'obra esclata en cada capítol i ben sovint sense aquell enginy, no sempre elegant, però de vegades ben trobat, de la seva agitada joventut.

Lerroux és plany en tot moment de la desconsideració, de la desconfiança i dels recels que el féren víctima els governants, començant per Alcalà Zamora, la qual cosa l'impossibilità de salvar la República. I no sap explicar-se aquest apartament en què el mantingueren, tant en el període revolucionari com en el governament. Tot el llibre és una tornada d'aquest sentiment. Talment que un s'arriba a preguntar si aquest polític ignorava l'abís de terbolesa en el qual vivia i la classe d'opinió que a la majoria del país inspirava. Hi ha en tota l'obra un tal dramatisme en deplorar això, que arribeu a pensar si vivia enganyat, si creia les mentides que havia inventat en la seva llarga vida de mitòman.

En tot cas, escrit aquest llibre als 73 anys, — ara en té 83 — manifesta en qui l'ha conjuminat una gran decadència. On és aquella vigoria detonant, en aquestes pàgines deslligades, plenes de repeticions i a estones mancades d'interès? Llegint-lo, no he pogut sotstreure'm a aquella magnífica caricatura que d'e'l en feu l'« Apa », en temps de la República: aquell Lerroux envellit, amb la panxa com penjada i sobreposada, imatge insuperable de seniliat!

Ultra aquestes finalitats, el llibre té l'altra, supremament vil en l'home que s'ha dit i encara es diu ara republicà, de justificar Franco i l'alçament militar. No hi ha hagut rebellió militar segons ell, sinó moviment natural de defensa del país. La rebellió era la comunista, segura, imminent, fatal, que els generals facciosos evitaren amb llur gesta digna de totes les loances. El mèrit contret davant del franquisme tampoc no li ha valgut, perquè als deu anys el seu autor segueix exiliat. Caldria preguntar si avui escriuria el vell polític aquest text dissortat.

Petita història...? Mínima història?... Ni això. Contes de la vora del foc, amb alguna anècdota de bon llegir, uns quants llampecs com els de la llunyania juvenesa i un intent penós de justificar una política que la història hauria pogut judicar benèvolament i àdhuc aplaudir, sinó l'hagués encarnat aquest home i no s'hagués manifestat amb procediments definitivament condemnats. Perquè a la fi, donar a la República un partit de dreta, era patriòtic. En intentar-ho Lerroux, que no podia dur

a terme aquesta obra ni cap altra, la frustrà definitivament per a tothom. — C. A.

REVISTA DE CATALUNYA (Fundació Ramon Llull),
Núm. 102 - Abril-Juny 1947, París. — 144 pàgines. — 100 frs.

Per fi ha aparegut de nou aquesta prestigiosa publicació que les vicissituds de la guerra i de l'exili han fet intermitent, testimoniatge de la vida irregular a què som tots sotmesos. El número d'ara és el 102, corresponent a Abril-Juny, magníficament presentat i magníficament escrit, tal com correspon a la seva il·lustre trajectòria. Insereix treballs de Josep Carner, A. Rovira i Virgili, J. Quero Molares, Rafael Tasis, J. Serra Hunter, Eugeni Xammar, M. Serra i Moret, J. Torrens Ibern, Josep M. Corredor, Joan Lesaffre, Just Cabot, Josep Solanes, Emili Vigo, un conte de Pere Calders i uns versos de Jaume Agelet i Garriga. Aquests noms diuen la vàlua del text, que és de gran categoria. Si hom consagres més espai a coses típicament catalanes, com per exemple el moviment de la nostra cultura a l'interior de la Pàtria o entre els nuclis d'exiliats que són pel món, la revista dins del que vol ser, s'acostaria molt a la perfecció: ara hi trobem a manca aquell accent vernacle que esperem veure-hi en els números vinents.

Com és sabut, aquest periòdic es publica sota la protecció moral i material del Govern de la Generalitat i la vigilància immediata de l'Associació parisenca « Cultura Catalana ». El seu cos de redacció el formen Pompeu Fabra, Josep Carner, Just Cabot i J. Torrens Ibern. El redactor en cap és Armand Obiols.

PUBLICACIONS CLANDESTINES DE L'INTERIOR —
A les moltes publicacions sense peu d'impremta que veuen discretament la llum dins de Catalunya podem afegir avui aquests dos noms: " Ariel " i " Antologia ".

La primera és una magnífica revista d'avantguarda acuradament escrita i magníficament presentada, que honoraria qualsevol literatura i que, sortida en la clandestinitat, pregona la gran eficiència a que ha arribat el moviment català a desgrat de l'escassa protecció que troba en les autoritats de l'exterior.

" Antologia " sembla ésser un periòdic de joves, atent al més modern que es publica al món, del qual en dona un tast intel·ligent i segur.

Ambdues publicacions catalanes captivades especialment de literatura i del corrent d'idees mundial, compleixem una missió en l'indigència en que l'ocupant imposa a Catalunya: viure en el món lliure, encara que això hagi de fer-se en el secret i amb perill.

L'enhorabona als coratjosos escriptors!

ANECDOTARI PENINSULAR

Abril 1947

Dia 1. — En la revista militar que té lloc a Madrid amb motiu del «Dia de la Victòria», hi participa per primera vegada una «bandera» de soldats paracaigudistes.

Dia 2. — A Còrdoba, terme de Santa Eufèmia, en una topada amb la guàrdia civil, resulten morts quatre «bandolers».

Dia 3. — De Madrid marxen en avió cap a Roma, per a participar en el Congrés internacional de «Pax Romana», els components de la delegació franquista.

— Davant Mataró naufraga un iot d'esport tripulat per Joaquim Pella i quatre fills seus. Moren negats els quatre germans.

Dia 5. — A Almansa, dues fàbriques de calçat, parades per fallida, són adquirides pel govern i lliurades a 200 obrers perquè amb les 75.000 Pts. que els hi ha facilitat les explotin en règim de cooperativa.

— El dissabte de Glòria, a Barcelona, s'estrena al Romea, la comèdia «La fortuna de Sílvia», de Josep M. de Sagarra, i al Victòria, el sainet de costums «La planxadora de la plaça del Pi», de Salvador Bonavia.

— Les autoritats religioses fan una crida a la caritat catòlica per a obtenir donatius destinats a socórrer les persones que a Alemanya pateixen privacions.

— El cardenal de Tarragona, Arce Ochoterena, actuarà de legat pontifici en les festes d'entronització de la Verge de Montserrat, anunciades per al 27 d'Abril, i a les quals existeix el propòsit de donar-hi molta importància.

Dia 7. — El cardenal Segura diu en l'última pastoral llegida des de les troncs de Sevilla: «No és la justícia econòmica la que primordialment se necessita resolver, sino la cuestiòn religiosa y la cuestiòn moral, a las que dan muy poca importancia la mayoria de los sociólogos modernos».

— Prop de Lezama (Logrono), topen dos trens de mercaderies. Cinc morts i sis ferits greus.

— Segons un nou conveni comercial, Anglaterra compraria a Espanya queviures i matèries primes per 25 milions de lliures, quantitat que Espanya accepta voluntàriament que quedi en compte sense fer-ne ús.

Dia 8. — Ha quedat normalitzat el servei elèctric de la zona catalana.

Dia 9. — La premsa publica el manifest íntegre del pretendent Don Joan, en resposta a la llei de Successió ideada per Franco; el règim d'aquest és qualificat «de puro arbitrio gubernativo y la necesidad de la cual hace ya mucho tiempo que no existe». Al final nega el seu assentiment reial al projecte franquista.

— La premsa unànime publica articles molt violents contra la «Cort d'Estoril», acusant-la de donar mal consells al pretendent.

— La policia de Barcelona assegura haver detingut 12 comunistes que formaven una guerrilla.

— La Comissió «Abat Oliva» que organitza els actes de la nova entronització de la Verge de Montserrat porta ja repartides un milió d'estampes.

Dia 10. — La policia de València deté 38 com-

ponents d'una organització clandestina, amb ramificacions a les muntanyes de Terol, on la guàrdia civil ataca cinc campaments. Segons el comunicat policíac, de la lluita en resulten 9 paisans morts.

— A l'Ateneu Barcelonès i davant d'un públic «tan numeroso como escogido», Don Eugenio d'Ors es fica amb «Llibres de cavalleria» amb motiu del centenari cervantí. Acaba amb el crit de «Visca la caballeria».

Dia 11. — Un decret d'Assumptes Exteriors autoritza els funcionaris per anyents a cossos dependents d'aquest ministeri a demanar, en el termini de 30 dies, la revisió dels seus expedients de depuració.

Dia 12. — El diari madrileny «Arriba», copia un decret del general Peron, derogant-ne uns altres del 20 de gener i del 18 de juliol del 1940, extingint els privilegis concedits al «Comitè pro-immigració basc». La mesura ha estat adoptada a petició de l'ambaixada franquista.

— Una nota de la policia madrilenya dona compte d'haver escorcollat el «Lycée Français», de Madrid, i d'haver-hi trobat papers relacionats amb organitzacions contràries al règim, una bomba, un paquet de trilita i 2 petards. Són acusats tres professors espanyols de la institució.

— La guàrdia civil de Illas (Oviedo), mata tres «bandits».

Dia 14. — D'una altre pastoral del cardenal Segura: «Los bailes son un disolvente de la piedad, y todas las personas que frecuentan los bailes no pueden acercarse a recibir la sagrada comunión».

— El cargo nordamericà «Edwin H. Duff», salpa de Vigo cap a Nova York amb 950 tones de wolfram.

Dia 15. — La premsa, reproduïx íntegres unes declaracions molt llargues de Don Joan, publica'es per «The Observer». Diu el pretendent que no pot precisar com serà l'estructura del futur estat monàrquic espanyol; que està disposat a arribar a un acord amb el general Franco, limitat a facilitar una pacífica però incondicional transmissió de poders; que encara que el principi de legitimitat no pot dependre d'una majoria transitòria és el primer a desitjar i demanar aquesta confirmació de la voluntat d'Espanya, tan aviat com les circumstàncies ho permetin; que la conducta seguida per les Potències, en el cas espanyol, no ha estat encertada; que qualsevol canvi polític a Espanya haura de fer-se comptant amb l'Exèrcit, l'Església i els elements industrials i bancaris; que tots els individus o entitats, partits socials i sindicats obrers que actuïn dins la legalitat gaudiran d'ídèntiques llibertats; que no negocia pactes amb partits polítics, però desitja que s'arribi a acords que permetin una evolució pacífica de la política espanyola; que la Monarquia serà catòlica, però desitjaria que els governs monàrquics poguessin concordar amb la Santa Seu la major separació administrativa entre l'Estat i l'Església; que l'amnistia significa la desaparició del delictes i de tots els seus efectes, però la liquidació de determinades situacions personals dependrà del que les circumstàncies aconsellin; que les particularitats regionals i llurs manifestacions culturals mereixen el respecte de tots els espanyols. Sempre que quedi asse-

NOTES de la REDACCIÓ

Els Jocs Florals de la Ginesta d'Or tingueren lloc a Perpinyà, el dia 18 de maig. Precedida d'una votllada al Teatre Municipal i d'una reunió de la Manutenció Catalana del Felibrige, la sessió solemne de la repartició dels premis se celebrà a les 3 de la tarda, a la sala Aragó.

Els discursos anaren a càrrec dels senyors Carles Grandó, secretari, Renat Grandó, president de la sessió la senyora Llúcia Bartre i el Sr. Niel encarregats de la crítica de les obres catalanes i franceses.

El poeta guanyador de la Flor Natural, que aquest any corresponia a la secció francesa, fou l'Abdon Poggi. El Sr. Enric Guiter fou rebut mantenedor i el Sr. Josep Medina, mestre en Gai Saber.

Entre els llorejats catalans cal citar els nostres amics, Esteve Batlle, que obtingué el primer premi de la secció catalana, Julià Gual, A. Cavaller, J. Prous i Vila, F. Palau Caselles, J. Fornell i J. M. Poblet. En la secció de prosa cal citar Domènec de Bellmunt, J. Subra Vicens, F. Salvador i A. Cabruja.

A la nit, un banquet reuni poetes, mantenedors i amics durant el qual es llegiren poesies i es feren discursos celebrant l'amistat catalana.

Amb el desig d'estimular la producció d'obres literàries d'imaginació en llengua catalana, Ayma, editor a Barcelona, ha decidit instituir un premi anual de novel·la, que durà el nom de «Premi Joanot Martorell».

L'import del premi serà de 10.000 (deu mil) pessetes, i no es podrà fraccionar mai. A més, l'autor percebrà els drets de publicació de l'obra premiada.

Les novel·les que aspirin al premi hauran d'ésser inèdites, escrites en català i hauran de tenir una extensió que equivalgui aproximadament a dues-cents vint-i-cinc pàgines, com a mínim, del format corrent en volums de novel·la.

L'adjudicació del premi serà feta cada any a proposta d'un jurat constituït per cinc membres, que aquest any seran els següents: J. Pous i Pagès, Marçal Olivar, Ramon Aramon i Serra, Maurici Serrahíma i J. Ma. Boix i Selva, que actuarà de secretari.

El termini d'admissió d'originals al «Premi Joanot Martorell», 1947, acabarà el dia 15 de novembre pròxim. L'adjudicació serà feta pública el dia 23 de desembre.

Tots els treballs que aspirin al premi hauran d'ésser enviats a nom del Sr. Maurici Serrahíma, carrer de Petritxol, núm. 5 Barcelona; hom en lliurarà el corresponent rebut.

L'administració de QUADERNS facilitarà tota mena de detalls a les persones que ho demanin.

En el congrés anual de la «National Gastroenterological Association» dels Estats Units, que ha tingut lloc darrerament a Nova-York, ha estat atorgat el primer premi i certificat de mèrit al Dr. F. Duran Jordà, pels seus treballs d'investigació científica sobre els teixits de l'aparell digestiu, que havien ja merescut el premi Prat de la Riba de l'Institut d'Estudis Catalans, conforme anunciavem en el nostre número anterior. Felicitem molt cordialment al nostre amic pel seu èxit i a l'Institut per la confirmació que representa del seu veredictes l'esmentada distinció.

Organitzat per «Cultura Catalana» el 7 de juny, tingué lloc un recital d'obres de Rogeli Huguet i Tagell, membre del Jurat del Conservatori de París a la sala de concerts d'aquest important centre musical.

En el número 3 de la revista «Courrier Sud», Ignasi Vidal publica una recensió dels artistes catalans, de 1903 a 1947, il·lustrada amb reproduccions d'obres recents.

L'Institut d'Estudis Catalans anuncia la publicació d'un compendi de la Flora de Catalunya, pel Dr. P. Font i Quer, en quatre fascicles i un miler de pàgines en total, que comprendrà la descripció abreujada de totes les plantes autòctones, un resum de geografia botànica catalana i els índexs i vocabularis tècnics corresponents. El preu de subscripció serà considerablement augmentat un cop acabat el Compendi.

ALGUNS ARTICLES PUBLICATS A QUADERNS

- AMETLLA, Claudi.** — A propòsit d'unes declaracions dels catalans de Londres (nº 1). — Els espanyols davant la imminència de llur retorn a la pàtria (nº 2). — Temes de l'actualitat política (nº 6). — El problema espanyol a través de les Corts de Mèxic (nº 11). — Mediació, transacció, pont, plebiscit... Epíleg al meu article sobre les Corts de Mèxic (nº 12). — A Carles Rahola en l'aniversari del seu afusellament (nº 14). — Les esquerres catalanes i el govern (nº 18).
- ARNAU i CORTINA, F.** — El dret d'autodeterminació de Catalunya (nº 3).
- BATISTA i ROCA, J. Ma.** — El Consell nacional de Catalunya (nº 3).
- BELLIDO J. M.** — La qüestió religiosa a Catalunya (nº 7). — La Universitat autònoma de Barcelona i el règim franquista (nº 9).
- BENHAGES, Gabriel.** — El centenari de Torras i Bages. (nº 20).
- BLASI MARANGES, P.** — L'ensenyament a Catalunya (nº 14).
- CAMPS i ARBOIX, J. de.** — Liquidació de la guerra civil: La qüestió de les responsabilitats (nº 1). — Sobre l'autodeterminació (nº 3). — La qüestió agrària a Catalunya (nº 6). — No intervenció i mitja confiança (nº 9). — Una qüestió capital i les seves conseqüències (nº 14). — El règim de partits en democràcia (nº 23).
- CAPDEVILA J. de P.** — Pressupostos espanyols. — De Carner a Benjumea (nº 5).
- COROMINES, Joan.** — Toponímia del Rosselló.
- CORREDOR, Josep Ma.** — Al marge d'un centenari. — Notes sobre Verdaguier (nº 5). — Paul Valéry i l'error europeu (nº 9). — Notes sobre l'existencialisme (nº 12). — Eugeni d'Ors i nosaltres (nº 15). — Apogeu i crepuscle del « revolucionarisme »
- CUITO Ferran.** — Nota preliminar sobre l'economia espanyola (nº 1). — La banca catalana (nº 2). — A l'entorn de la declaració de Londres (nº 3). — La producció elèctrica i les restriccions
- DENCAS, Josep.** — La medicina i la guerra (nº 14).
- ELIES, Jaume.** — Els catalans i la medicina (nº 14).
- FORT, Pere.** — Els franquistes fan el quadre (nº 2). — El que diu el tinent coronel Sr. Garcia Miranda (nº 6).
- GUAL, Julià.** — Notes sobre Joan Peiró (nº 8).
- GUELL, Comte de.** — Diari d'un català expatriat
- HURTADO Amadeu.** — Una visió de la política catalana (nº 4). — Parlament de gràcies dels Jocs Florals (nº 15). — Resposta a una enquesta: El règim polític (nº 19). — Un estona de conversa
- HURTADO Victor.** — Les possibilitats constitucionals d'Espanya (nº 1).
- LLADO i FIGUERES, J. M.** — L'interès dels serveis d'informació (nº 7). — Entorn de l'existencialisme (nº 13).
- MONTAGUT, Domènec.** — Notícies de Barcelona (nº 3). — Les coses d'Espanya. — Rumors, suposicions i algunes realitats (nº 7). — Més coses d'Espanya. — Reportatge pintoresc, verídica i un poc patètic (nº 8). — Variacions sobre la situació d'Espanya (nº 13). — Un discurs de Prieto, unes cartes de Largo Caballero i un comentari (nº 16). — Una interessant evolució dins Catalunya (nº 23).
- J. M. A.** — Fantasia sobre motius espanyols (nº 3).
- N.** — Algunes notes sobre el Banc d'Espanya (nº 4).
- NICOLAU D'OLWER, Lluís.** — A l'entreforc dels camins (nº 18). — Manuel Reventós (nº 22). —
- NOGUER i COMET, R.** — Impressions i reflexions d'un vell catalanista (nº 3). — La participació de les sindicals en el govern (nº 5). — La Mancomunitat i la Generalitat (nº 18).
- NOGUES i BISET, R.** — República, Monarquia, Plebiscit (nº 15).
- PALLACH, Josep.** — La crisi del socialisme i el problema europeu (nº 17). — Decadència de la Revolució? (nº 22).
- PERRAMON, Dr. Sever.** — L'home en els camps de concentració (nº 6).
- PI SUNYER, Carles.** — Desorientació (nº 18).
- POBLET, Josep Ma.** — Retorn d'Amèrica (nº 16).
- POU Mateu.** — La situació anormal de la indústria cotonera (nº 2). — La renovació i transformació de la maquinària tèxtil. Un pla fantàstic (nº 10). — Joan Peiró i la guerra civil (nº 23).
- P. P.** — La diplomàcia Nordamericana i l'Espanya falangista (nº 7). — El referèndum i les eleccions franceses (nº 10).
- QUERO i MOLARES, J.** — L'actual moment polític (nº 5). — Les opinions de Mr. Sumner Welles (nº 8). — Negociacions i acords relatius a Tànger (núms. 11 i 12).
- ROVIRA: VIRGILI A.** — La terra catalana: Figura de Catalunya (nº 1). — Un organisme tècnic i un pensament polític: El Consell Assessor de la Presidència de la Generalitat (nº 2). — Federals tanmateix (nº 3). — Les etapes polítiques de la restauració de Catalunya (nº 6). — La tasca llasta: Dictàmens del Consell Assessor (nº 13). — Discurs dels Mantenedors als Jocs Florals (nº 15). — La « Història de Catalunya » de F. Soldevila i P. Bosch Gimpera (nº 17). — Prat de la Riba (nº 22). — Qüestions d'història catalana (nº 23).
- RUBIO Marian.** — Reconquesta del poder pel partit popular a Roma (nº 10).
- RUBIO Nicolau Ma.** — La política del Consell de Londres (nº 3).
- SALA, Agustí.** — Mèxic i nosaltres (nº 16).
- SENYAR, Màrius.** — Lletra de Barcelona: Paisatge actual de la cultura catalana (nº 17). — Perspectives polítiques (nº 20).
- SOLA CANIZARES, F. de.** — Els partits polítics i la Constitució de l'Estat (nº 12).
- SOLANES, Josep.** — El clima de discòrdia de l'exili: Notes sobre una psicologia de l'exiliat (nº 4). — Els remeis de l'exili — Notes per a una Psicologia de l'exiliat (nº 10). — Captivitat i exili: Notes per a una psicologia del retorn (nº 13). — La psiquiatria i la guerra (nº 15). — El català que ara es parla (nº 19).
- SOLDEVILA, Ferran.** — A propòsit de la « Història de Catalunya » (nº 21).
- TASIS, Rafael.** — Del secessionisme a la intervenció (nº 3). — La contextura social de Catalunya. Necessitat de les seleccions (nº 7). — Al marge dels « Quaderns de l'exili » de Mèxic. Els camins de Catalunya (nº 10). — Els camins de Catalunya: Tots estem d'acord, però... (nº 16). — Diàleg a una sola veu: Les raons de l'exili. (nº 20).
- TORRENS-IBERN J.** — L'organització de l'Estadística econòmica (nº 19).
- TORRES Humbert.** — El gran problema del poder executiu (nº 1). — La reforma electoral (nº 8). — Dretes i esquerres catalanes al Govern (nº 17). — Idem, idem: Reflexions finals (nº 20).
- TOSQUELLES, Dr.** — Les assegurances socials i la medicina: Perspectives catalanes (nº 6). — Els límits de l'estructura liberal de la medicina (nº 11).
- XURIGUERA Ramon.** — La lliçó dels fets (nº 2). — El problema de la llibertat (nº 8).
- X. Y. Z.** — L'Estatut de Tànger i l'anexió franquista (nº 8). — El socors Quàquer i els refugiats espanyols (nº 9). — De la nostra guerra: Tres punts importants de la seva història (nº 12).
- X. Z.** — De Barcelona estant. (nº 3).

TAPS DE XAMPANY

M. SABATE

Especialitats en afegits de dues peces i en aglomerats

Rue Clemenceau — LE BOULOU (Pyr.-Or.)

Restaurant Barcelona

PARIS

Casa fundada en 1928

9. Rue Geoffroy-Marie

Félix Ferrer, propietari

Tel. Taitbost, 47-66

SAVONNERIE PERPIGNANAISE

Société à Responsabilité limitée

SABONS I DETERSIUS MARCA

« LE ROCHER »

PERPINYA — 250, Route d'Elne — Tel. : 38-99

EMPRESA DE CONSTRUCCIO

CIMENTS ARMATS

JOSEP SOLANES

1, Rue Elie-Delcros — PERPINYA

Manufactura de Taps i articles de Suro

LE COMPTOIR DU LIÈGE

Domicili Social i fàbriques

Lavardac (Lot-i-Garonne)

Transports CASADEMON & Cie

Société à Responsabilité Limitée capital 900.000 fr.

TRANSITARI — AGENT DE DUANES

LE PERTHUS (Pyr.-Or.) — Tel. n° 1

EDICIONS CATALONIA

Director : Avel·l Artís Nàpoles, 84. — Mèxic, D. F.

COL·LECCIO

- Vol. I : LA NOVEL·LA DEL BESAVI,
per August Pi Sunyer 315 francs.
Vol. II : ADRIA GUAL I LA SEVA OBRA,
per Avel·l Artís 65 francs.
Vol. III : MOSSEN CINTÓ,
per Joan Moles 130 francs.
Vol. IV : 556 BRIGADA MIXTA,
per A. Artís-Gener 190 francs.
Vol. V : L'ATLANTIDA,
per Jacint Verdaguer 160 francs.
Vol. VI : MIQUEL SERVET,
per Jaume Aiguader 255 francs.
Vol. VII : EL PONT DE LA MAR BLAVA,
per Lluís Nicolau d'Olwer 130 francs.
Vol. VIII : EL DARRER DELS TUBAUS,
per Jaume Roig 255 francs.
Vol. IX — TOTS TRES SURTEN PER L'OZAMA,
per Vicenç Riera 225 francs.

CATALONIA

- Vol. X : HISTORIA DE CATALUNYA,
per Ferran Soldevila i Pere Bosch-
Gimpera 385 francs.
Vol. XI : A LA BOCA DELS NU·VOLS,
per Ramon Vinyes 240 francs.
Vol. XII : SOLITUD, novel·la
per Víctor Català 315 francs.
Vol. XIII : RETRATS LITERARIS,
per Domènec Guansé.
Vol. XIV : TEMPERATURA, novel·la,
per Francesc Trabal.

A punt de sortir :

- Vol. XV : TEATRE DE LA NATURA,
per A. Rovira i Virgili,
i moltes altres obres inèdites d'autors diversos.

COL·LECCIO VERDAGUER

(Poesia Catalana)

Vol. I (en premsa) : LA COLLITA TARDANA, per A. Rovira i Virgili.

Dipositari exclusiu a França : Editorial E. RAGASOL, 10, rue Washington, París VIII — Cte. Xecs
Postals 3.042-67 de París. — Trameses contra encàrrec.

Imp. Sinthe et Co, Perpignan — Le gérant, F. Cuito